

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
20. JUNIJ
1996

Letnik 52
Štev. 25 (2864)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Zveza slovenskih organizacij
vabi na slavnostno prireditev

petek, 21. junij 1996, 20.00
Dom glasbe (Konzerthaus), Celovec

Mešani pevski zbor »Danica«
Mešani pevski zbor »Rož«
Tržaški partizanski pevski zbor
dr. Marjan Sturm, slavnostni govor

50 let
Zveza slovenskih
izseljencev

50 let
Zveza koroških
partizanov

SLOVENSKI
VESTNIK

50 let
Slovenski vestnik

NAGRADNI RAZPIS:

1. NAGRADA:

Jesenski izlet s Slovenskim vestnikom za dve osebi!

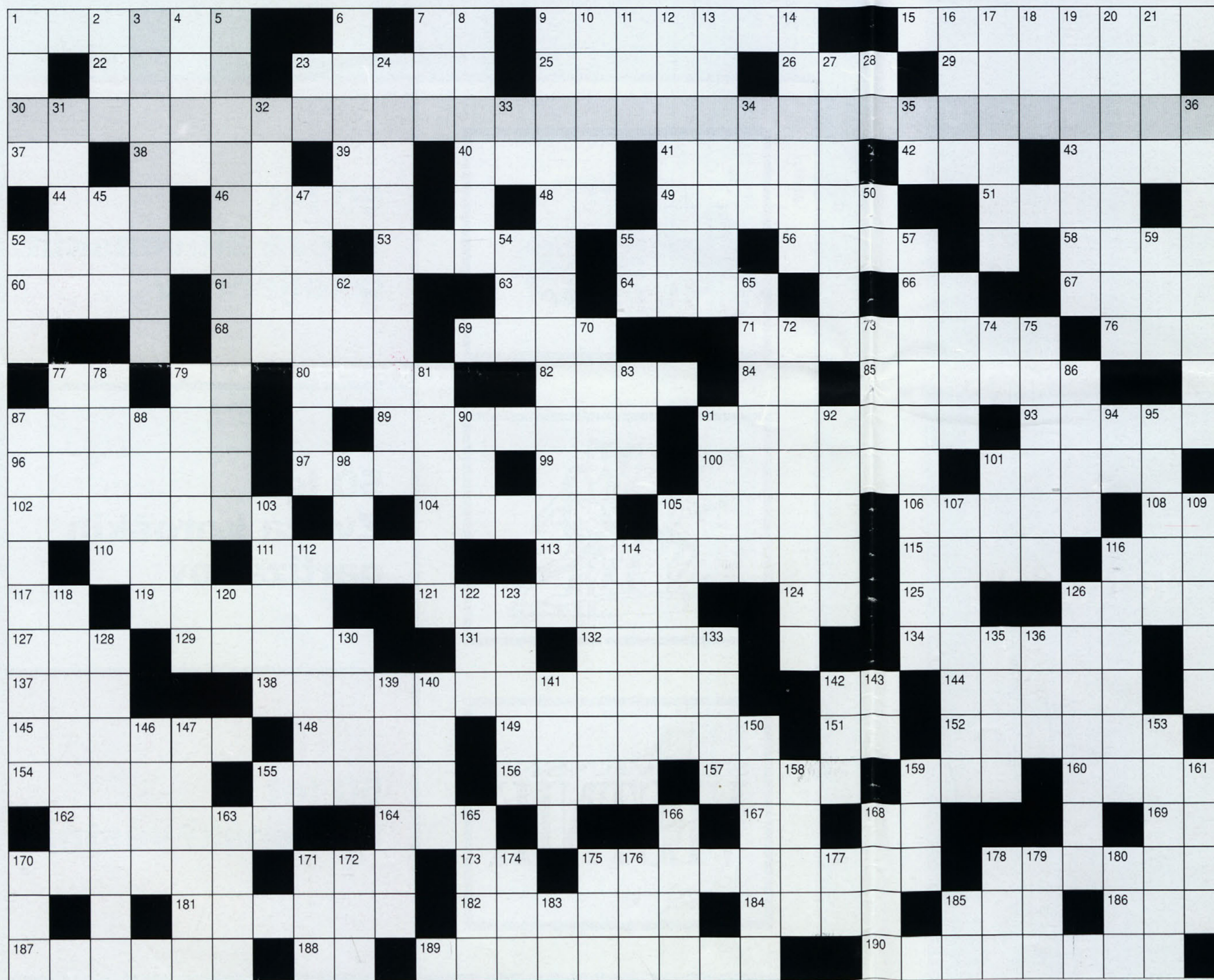
2.-7. NAGRADA:

Knjiga »Narodu in državi sovražni« v vrednosti 600 šil.

8.-20. NAGRADA:

knjige in kasete Slovenske prosvetne zveze

Velika nagradna križanka

VODORAVNO: 1. mesto na Koroškem, nemško Brückl 7. veznik 9. mesto v Podjuni, nemško Bleiburg 15. mesto v Rožu, nemško Ferlach 22. ubožec, revček 23. kar nam dajejo ovce 25. nasprotno od pogost 26. velika nemška reka 29. latinsko »domovina« 30. praznik našega časopisa 37. kemični znak za aluminij 38. grški bog ljubezni 39. najvišja igralna karta 40. madež, pega 41. del kolesarske tekme 42. nizek ženski glas 43. Perzija 44. jezero v Turčiji, tudi plemiški predikat pred imeni na Nizozemskem 46. sodelavka tednika »Nedelja« (Marija) 48. okr. za »v roke« 49. pripomoček za trkanje na vrata 51. kratica nekdanjega evropskega združenja za svobodno trgovino 52. ime vaticanske kapelice (Michelangelo freske) 53. počivališče mrtvih pri Slovanih 55. vzdevek nekdanjega ameriškega predsednika Eisenhowerja 56. starejši ameriški filmski igralec (Douglas) 58. prav tak 60. sled, toki jo zapusti sekira 61. ena od dveh morskih pošasti grške mitologije (... in Karibda) 63. Elizabeth Taylor 64. del rastlinskega ploda, s katerim se razmnožujejo rastline 66. 100 m³ 67. nemško ime za Slovana v času preseljevanja narodov (iz tega izhaja ime »Windisch«) 68. brez učinka, brez haska, zastoj 69. odprtina v steni 71. enostaven, nekompliran 76. mednarodna kratica za konto 77. kemični znak za molibden 79. Konrad Adenauer 80. zakletev, čarovnija 82. lepo dekle, ki kolo vodi 84. vzklík začudenja 85. kovinski listič ali ploščica 87. sladkovodna riba 89. nagnusen mrčes 91. pripadniki slovanskih narodov 93. gora blizu Beograda 96. lepi mladenič v grški mitologiji 97. zvrst odrskega dela 99. celotno število, brez izjeme 100. Orient 101. pripomoček za slabovidne 102. plesalec 104. nasprotno od zgoden 105. ime angl. filmskega igralca in pisatelja Ustinova 106. udeleženec sinjske viteške igre alke 108. pritrdilnica (pogovorno) 110. krajša oblika za Elizabeto 111. nadstropje 113. zimski športni center na Poljskem (smučarski skoki) 115. žlahtni plin (Ne) 116. podoba golega telesa 117. Ivan Prijatelj 119. ovrednotenje, red v šoli 121. varuh, čuvaj 124. Jože Šircelj 125. krajše za Edvard 126. moška ali ženska oblika 127. svit, zora 129. polotok v Grčiji 131. predlog 132. starogrški basnopisec 134. potujoča predstava z živalmi in akrobati 137. nekdanja filmska igralka Gardner 138. krivoverci 142. tuj dvoglasnik 144. nekdanji finski maratonec, dvakratni olimpijski prvak (Paavo) 145. vest, glas o novem 148. prvi moški 149. lokal, kjer ponujajo čaj 151. Ludvik Ogris 152. škržat 154. otoška evropska država 155. oblika imena Stanislava 156. latinsko »kocka« 157. nekdanja filmska igralka Nielsen 159. nasprotno od marljiv 160. živalska okončina 162. kostnica, prostor za izkopane kosti, navadno ob pokopališčih 164. tla posode 167. krajše »mene« 168. predlog 169. Edvard Rusjan 170.

NAVPIČNO: 1. ovitek za liste 2. ribja koščica 3. začetek gesla 4. trščica 5. nadaljevanje gesla 6. krmilo v avtomobilu 7. okrajšava za internacional 8. adresa 9. osrednja kulturna organizacija koroških Slovencev 10. nekdanji slovenski igralec (Ivan, iz istih črk kot RAVEL) 11. pri Rimljanih 13. ali 15. dan v mesecu 12. znano italijansko mesto, ki stoji na koleh v morju 13. skrajnost, skrajna meja 14. močan, čvrst 16. toki v avtomobilu v Nemčiji 17. mreža ali sito v tiskarstvu 18. avstrijska igralka (Elfriede) 19. prihod nazaj na isto mesto, tudi naslov Messnerjeve novele 20. kdor je liiran 21. ime dramatika Špicarja 23. Vico Torriani 24. nekdanji proteza za manjkajočo spodnjo okončino 27. eno od gesel francoske revolucije (franc. »enakost«) 28. predlog 31. ime umrlega pevca Presleya 32. koncentrat 33. Lukan Ivan 34. kakšen 35. kemični znak za vanadij 36. zabavna kratka zgodba o znani osebnosti 45. skandinavsko moško ime 47. avstrijski gledališčnik, po katerem je imenovano gledališče na Dunaju 50. oranje 52. sumnja 55. Ivan Sivec 57. prebivalec Karantanije 59. star Slovan 62. duša umrlega pri zvrst odrskega dela 99. celotno število, brez izjeme 100. Orient 101. pripomoček za slabovidne 102. plesalec 104. nasprotno od zgoden 105. ime angl. filmskega igralca in pisatelja Ustinova 106. udeleženec sinjske viteške igre alke 108. pritrdilnica (pogovorno) 110. krajša oblika za Elizabeto 111. nadstropje 113. zimski športni center na Poljskem (smučarski skoki) 115. žlahtni plin (Ne) 116. podoba golega telesa 117. Ivan Prijatelj 119. ovrednotenje, red v šoli 121. varuh, čuvaj 124. Jože Šircelj 125. krajše za Edvard 126. moška ali ženska oblika 127. svit, zora 129. polotok v Grčiji 131. predlog 132. starogrški basnopisec 134. potujoča predstava z živalmi in akrobati 137. nekdanja filmska igralka Gardner 138. krivoverci 142. tuj dvoglasnik 144. nekdanji finski maratonec, dvakratni olimpijski prvak (Paavo) 145. vest, glas o novem 148. prvi moški 149. lokal, kjer ponujajo čaj 151. Ludvik Ogris 152. škržat 154. otoška evropska država 155. oblika imena Stanislava 156. latinsko »kocka« 157. nekdanja filmska igralka Nielsen 159. nasprotno od marljiv 160. živalska okončina 162. kostnica, prostor za izkopane kosti, navadno ob pokopališčih 164. tla posode 167. krajše »mene« 168. predlog 169. Edvard Rusjan 170.

Rešitev iz prejšnje številke:

VODORAVNO: 1. PETER TURRINI 11. OVEN 12. IRINA 13. DRNOVŠEK 15. NOS 17. JA 18. TRIZOB 20. IP 21. UZDA 23. NN 24. LILI 26. NIL 27. SAIGON 29. AJA 30. NOKOTA 32. ANKARAN 35. VIC 37. TRE 38. SAMI 39. IRA 42. AMERICIJA 45. KORAN 47. MANIJA 48. OKOLJE 50. MEJA 51. FANTEK 52. AKANT

NAVPIČNO: 1. PODJUNA 2. EVRAZIJA 3. TEN 4. ENOTA 5. TIŠINA 6. UREZ- pesnica (Majda) 86. Ober 87. pripadniki odporniškega gibanja tudi pri nas med 2. svet. vojno 88. klada za sekanje drv 90. prebivalec Laosa 91. kdor ne vidi, je ... 92. kraj na Madžarskem 94. kemični znak za aluminij 95. ime zborovodje Milisavljeviča 98. Zevsova 49. EK

KUPON

V kupon vpišite gesla na zasenčenih poljih in jih do 22. julija 1996 pošljite na uredništvo Slovenskega vestnika, 9020 Celovec/Klagenfurt, Tarviser Str. 16. Rešitve veljajo samo na originalnem kuponu!

30. vodoravno

3. in 5. navpično

Ime in priimek, naslov:

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
20. JUNIJ
1996

Letnik 51
Štev. 25 (2864)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na
**tovariško srečanje
demokratov
in antifašistov**

pri Peršmanu v Podpeci
v nedeljo, 30. junija 1996, ob 14. uri.

Vsi prisrčno vabljeni!

50 LET

Zveza slovenskih organizacij
Zveza slovenskih izseljencev
Zveza koroških partizanov
Slovenski vestnik

vabijo na

osrednjo prireditev ob 50. jubileju

v Celovec, Dom glasbe (Konzerthaus),
v petek, 21. junija 1996, ob 20. uri

Nastopili bodo: Mešani pevski zbor »Danica«
Mešani pevski zbor »Rož«
Tržaški partizanski pevski zbor

Slavnostni govor: dr. Marjan Sturm

ODNOSI MED SLOVENIJO IN MANJŠINAMI

Mihaela Logar na Koroškem

Predsednica Odbora za mednarodne odnose Mihaela Logar (Ljudska stranka) je minuli teden pozvala na pogovor predstavnike koroško-slovenskih organizacij. Kot smo že pisali, je v pripravi parlamentarna resolucija, ki naj bi postala nekakšen temeljni kamen za urejanje odnosov med Slovenijo in slovenskimi manjšinami v Italiji, Avstriji in na Madžarskem (manjšina na Hrvaškem še ni dovolj definirana). Resolucija naj bi bila sprejeta na naslednji seji v parlamentu, še pred počitnicami.

Tekst resolucije je sporen predvsem na eni točki in prav tu se je tudi zataknilo: Slovenija da pozdravlja enotno oz. skupno demokratično zastopstvo. Ohlapnost formulacije dopušča vsakemu posebej različne razlage, je dejala Logarjeva, ki se ta teden sestane še z zastopniki manjšine v Italiji. Če bo tudi tam prišlo do težav, bo treba najti drugačen kompromis.

Zagovorniki omenjene formulacije se sklicujejo na »škodljivost neenotnosti in otežkočanje sodelovanja«, kritiki pa opozarjajo na nedemokratičnost prav tega odlomka, ki vsiljuje od zunaj način strukturiranja manjšine ne glede na dane razmere.

REZULTAT DEŽELNE USTAVNE REFORME

Manjšinskega mandata ne bo

S krepko modrostjo »Tresla se je gora, rodila se je miš« bi lahko opisali in primerjali rezultat več kot enoletne razprave v deželni zboru o reformi koroške ustave: od velikih besed in načrtov je ostala le kozmetika po receptu Blaževega žegna.

To najbolj nazorno potrjuje primer koroškega volilnega zakona. Vse stranke so obljubljale njegovo spremembo in prilagoditev avstrijskim standardom. Rešitev vprašanja manjšinskega mandatarja so v deželni zboru označevale kot potrebno za razvoj demokracije v deželi. Ko pa bi morale skleniti spremembe, so prevladali strankarskopolitični interesi. Deželnozborski mandat na Koroškem bo tudi v prihodnje eden od najdražjih v Avstriji, kajti devetodstotna bariera bo veljala še naprej. Sicer so tako socialisti kot pozneje tudi svobodnjaki kazali pripravljenost, da oviro znižajo na 5 odstotkov, a ljudskostrankarski veto je to preprečil. Odklenkalo je tudi samostojnemu manjšinskemu mandatu v deželni zboru. Pri tem pa je seveda treba ostati realist in priznati, da bi tudi pet odstotkov bilo za samostojni slovenski mandat v deželni zboru nepremostljiva ovira. *Franc Wakounig*

Janez Drnovšek v Rimu

Pogovori med italijansko vlado in ministrskim predsednikom Republike Slovenije pomenijo krepitev položaja manjšin na obeh straneh italijansko-slovenske meje.

»V odnosih med Rimom in Ljubljano je končno zavel prijaznejši veter« – tako je osrednje glasilo Slovinc v Italiji, »Primorski dnevnik«, ocenil sobotne pogovore med slovenskim premierjem Drnovškom in italijanskim vladnim šefom Romanom Prodigem v Rimu. Že takoj po nastopu Prodigja so se odnosi med Slovenijo in Italijo občutno otoplili, Rim ni več bojkotiral podpisa pridružitvene pogodbe med Ljubljano in EU. Sobotni pogovor pomeni bistven

zasuk na bolje v odnosih in je postavil temelje, da se bojo problemi, ki so se zaradi dolgoletnega hlada nakopičili, lahko rešili v duhu dobrososedskih odnosov. Spodbuda za pogovore je prišla tudi iz ZDA.

Obe strani sta evidentirali vsa odprta vprašanja in zastavili nekatere rešitve. Pomemben sestavni del srečanja so bila manjšinska vprašanja, pri čemer je Drnovšek poudaril nujnost globalnega zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost v Italiji, načel je vprašanje finansiranja manjšine v Italiji in se zavzel za to, da bi Rim javno priznal dvojezično šolo v Špetru Slovenov v Benečiji in šolo Glasbene matice. Prodi je odgovo-

ril, da je s temi vprašanji seznanjen in ob tem poudaril, da so se pri nedavnih volitvah manjšine opredelile za Oljko, to je njegovo stranko. (Ta je tako dobila večino-op. p.). Tudi iz te pripombe poznavalci sklepajo, da manjšinsko vprašanje ne bo več dalj na slepem tiru italijanske politike.

Novinar Primorskega Vojmir Tavčar je v komentarju zapisal, da pretiran optimizem sicer ni umesten, kanček upanja pa je upravičen, saj bi bilo res absurdno, ko bi cena za boljše italijansko-slovenske odnose plačala manjšina. Pogoji da so ugodnejši kot prej, da slovenska manjšina v Italiji končno doseže pravice, ki jih zahteva že vsa povojna leta.

SURA
ZA
AFRIKA

SURA ZA AFRIKA – v Šentjakobu bodo od četrta, 4. 7., do sobote 6. 7., gostovali glasbeniki iz Afrike ter dunajska Tschuschenkapelle. Na sliki člani skupine Ghorwane, več pa preberite na strani 7.

ZVEZA SLOVENSKIH IZSELJENCEV

vabi na
**slavnostno odkritje
spomenika preganjanja**

pri Kulturnem domu na Radišah
v nedeljo, 7. julija 1996, ob 14. uri

Prisrčno vabljeni!

Mihaela Logar, predsednica parlamentarnega odbora Slovenije za mednarodne odnose, skuša biti diplomatska kot državni sekretar dr. Vencelj: oba sta izjavila, da velja njuna podpora Narodnemu svetu zgolj po privatni plati, uradno pa da sta oba »nepristranska«. Dilema mora biti huda in morebiti jo izkušeni politiki znajo reševati, da je volk sit in koza cela?

Nacionalni vidik, s katerim se Slovenija loteva reševanja problemov svojih manjšin, je logičen in se seveda pokriva z interesi manjšine: ohranitev in razvoj slovenstva oziroma vsega, kar spada pod ta pojem, predvsem jezik in kultura ob spremnih faktorjih kot so gospodarstvo, znanost, mediji,

KOMENTAR

Piše Sonja Wakounig

rem naj bi urejali medsebojne odnose. V interesu teh slednjih

»nadvlado«. Demokracija gotovo ni idealen družbeni sistem, je pa najboljši, kar jih imamo, je rekel Churchill. Bistvo demokracije pa je dogovor in ne izrinjanje. Biti Slovenec/Slovenka še ni svetovni nazor, tudi na Koroškem ne.

Narodni svet koroških Slovencev se v enem letu Olipovega predsedovanja še niti enkrat ni uradno sestel z Zvezo slovenskih organizacij, kljub dejstvu, da sta pred volitvami v NSKS oba kandidata izrecno poudarjala potrebo po takih pogovorih in s temi izjavami lovila glasove. Ne od enega ne od drugega nismo po volitvah več čuli govoriti o tem (dr. Apovnik je, če ste že pozabili, podpredsednik NSKS, razen če ni že morda kot nekaj

Koza raztrgana, volk pa lačen?

izobrazba in podobno. Kar pa ni logično, je odkrita naklonjenost samo enemu segmentu koroško-slovenske družbe in žigovanje drugega za »narodno nezavedne« ali celo asimilacijske, privatno odkrito, uradno prikrito ali pa še to ne. Če poudarjamo subjektivnost manjšine, mislimo pri tem predvsem na presojo ukrepov za manjšino: mnenja smo, da vemo tu, na licu mesta, kaj je za nas dobro in kaj slabo.

Mihaela Logar je poudarila, da resolucija še ni zakon, je le skupek želja in načel, po kate-

je torej, da se omenjeni odlo-mek, v katerem je govor o »skupnem demokratičnem zastopstvu«, spremeni, razen seveda, če ne bo obveljal nacionalni, pač pa strankarski interes. Jasno je, da se je laže pogovarjati z enim samim pogovornim partnerjem kot pa iskati pot kompromisov. In Slovenija bi ravnala bolj modro, če bi nekoliko pritiska, ki ga izvaja nad ZSO, uporabila tudi nad NSKS: osredotočenje na bistvene zahteve manjšine (vrtci, šolstvo, mediji, gospodarstvo) in ne na bitko za

drugih medtem odstopil?).

Dilema je znotraj narodne skupnosti. Slovenija ima priložnost, da učinkuje z nevtralizacijo: vsak naj na svojem mestu kar največ stori. Več nas bo, več možnosti imamo.

Kar pa zadeva pogovorne partnerje za avstrijsko in slovensko vlado: nismo se še utrudili zapisati vedno znova: predlagamo skupen gremij med ZSO in NSKS, kjer bomo enakopravno zastopani in kjer se bomo MORALI dogovarjati. V primeru sosveta to kar dobro gre, le zakaj neki?

RUSIJA

Neodločene volitve

Tesnejši kakor pričakovano je bil izid v prvem krogu volitev za ministrskega predsednika Borisa Jelcina: pičlih 34,8 odstotka ruskih volilcev se je odločilo za vladajočega predsednika, ki kontrolira domala vse ruske medije – od televizije do tiska, predsednika, ki ga je moralno in gmotno podprl ves zahodni svet začeni z ZDA, ki poveljuje ruski vojski, policiji, gospodarstvu in ki ima podporo tudi v patriarhu rusko-pravoslavne cerkve. Samo dva odstotka za njim je ostal kandidat komunistov Genadij Sjuganov (32,3 odstotka). Sjuganovu je očitno uspelo mobilizirati zlasti prebivalstvo na podeželju in na periferiji, izven ruskih mest in metropol Moskve, St. Peterburga (tako se dejansko in tudi »rusko« ponovno imenuje bivši Leningrad), Volgograda ter drugih industrijskih, trgovskih in finančnih središč, ki trenutno kot edini profitirajo od inozemskih investicij in kjer so doma novo-pečeni bogatini in špekulanti. Stradajoče vasi, brezposelni rudarji so se očitno odločili za predstavnika Komunistične stranke.

Znatno število brezdomnih bivših vojakov Rdeče armade pa je zaupalo svoj glas nekdanjemu generalu, legendarne-

mu Aleksandru Lebedevu, ki je dosegel proti vsem pričakovanjem kar 14,3 odstotka glasov. Po vsej verjetnosti so to glasovi nekdanjih sovjetskih vojakov, ki so služili v državah varšavskega pakta, v Afganistanu in – že pod Jelcinom – na Čečenskem Jelcinovi politični in vojaški avanturi, ki ji Lebed ni več sledil.

Zgovoren dokaz za zrelost ruskega prebivalstva je dejstvo, da se je ruski fašist Vladimir Žirinovski moral zadovoljiti s šestimi odstotki. Ta volilni rezultat mu verjetno ne bo več na široko odpiral vrat do zahodnoevropskega kapitala, ki se je kar prerad bahal z ruskim ekscentrikom skrajne desnice.

Volitve v Rusiji so dokaz za polarizacijo ruske družbe in so se končale neodločeno: nasproti si stojita Jelcinov manchesterski kapitalizem in Sjuganova zmerna, socialdemokratsko usmerjena varianta komunizma: preporod ali nov porod nekdanje Sovjetske zveze pa prav gotovo ne preti.

Vprašanje je, ali se bo Rusija razvijala v smer avtoritarne in zgolj kapitalistične družbe ali pa v smer socialne in demokratične države, ki bo za mednarodno politiko in diplomacijo zanesljiv in predvidljiv partner.

Doslej je neodločeno.

F. Z.

DAN STAROAVSTRIJCEV V CELOVCU

Poziv dunajski vladi, naj posreduje v Sloveniji

Nemškogovoreča skupnost naj bi dobila isti status kot italijanska in madžarska manjšina – Ukinjena mešana avstrijsko-slovenska komisija zgodovinarjev – Stefan Karner izdela novo izvedeniško mnenje.

S pozivom, naj se Republika Avstrija v prihodnosti bolj zaveda svoje odgovornosti ter namesto srednjeameriškim državam pomaga staroavstrijcem v vzhodni in jugovzhodni Evropi, se je preteklo soboto v koroški prestolnici izteklo Dan staroavstrijcev. Priredilo ga je Pan-evropsko gibanje, udeležili pa so se ga zastopniki nemškogovorečih skupnosti iz Romunije, Madžarske, Hrvaške, Slovenije in Italije.

Na prireditvi je tekkel govor seveda tudi o nemško govoreči skupnosti v Sloveniji. Kot prvi je k temu vprašanju zavzel stališče graški univerzitetni profesor Stefan Karner, ki je prenetil z informacijo, da je bila leta 1992 ustanovljena mešana avstrijsko-slovenska komisija zgodovinarjev (Nečak za Slovenijo, Haselsteiner in Suppan za Avstrijo) medtem ukinjena ter da je bil on s strani avstrijskega zunanjega ministrstva zdaj poverjen, da izdela

izvedeniško mnenje o gospodarsko-pravnem položaju in razvoju nemškogovoreče manjšine v Sloveniji od leta 1945 do danes. Dobil je torej popolnoma novo nalogo, kajti mešana komisija zgodovinarjev je imela drugo nalogo, namreč izdelati zgodovinski prikaz te skupine od leta 1945 do leta 1955! V avstrijskih znanstvenih krogih dokaj sporen zgodovinar je v zvezi s svojo novo nalogo napovedal, da bo predložil vmesno poročilo že novembra letos, zaključno, ki naj bi služilo avstrijski vladi kot osnova za dokončno stališče v tem vprašanju, pa junija leta 1997.

Karner je še povedal, da je pred kratkim blizu Gradca bilo prvo srečanje z zastopniki nemškogovorečih skupnosti v Sloveniji (na posvet je vabilo avstrijsko zunanje ministertvo!), na katerem so udeleženci prišli do treh konkretnih rezultatov: Prvič, da so v Sloveniji še prisotni pripadniki avtohtone nemško govoreče narodne skupnosti, drugič, da njihovo število znaša »med 800 in 8000«, ter tretjič, da s strani zastopnikov te skupnosti obstaja želja, da bi bila uradno pri-

znana kot avtohtona manjšina in bila deležna istih pravic kot italijanska in madžarska manjšina v Sloveniji. Avstrija pa naj bi to željo uradno podprla v svojih odnosih s Slovenijo.

V okviru Dneva staroavstrijcev v Celovcu so mdr. nastopili tudi predstavniki mariborskega društva »Freiheitsbrücke« (Most svobode) Dušan Ludvik Kolnik, kočevskega društva staroselcev Avgust Gril ter društva Peter Kozlar iz Ljubljane Erik Krisch. Medtem ko je Kolnik agresivno in nadvse polemično kritiziral odnos Republike Slovenije do nemškogovoreče skupnosti v Sloveniji, sta oba druga govornika nastopila znatno bolj stvarno. Postavila sta v ospredje dialog s slovensko govorečo večino ter predstavila svoja prizadevanja in projekte za ohranitev ostankov nemške kulture, jezika in dediščine v Sloveniji. Tako Krisch kot tudi Gril sta poudarila, da se je – še posebej v zadnjih letih – marsikaj spremenilo v pozitivno in da bo Slovenija – kar se tiče Kočevarjev, ki imajo s Slovenci 660 let trajajočo skupno zgodovino – v prihodnosti podprla in pospeševala njihova prizadevanja

za ohranitev kočevskega jezika, kulture in identitete.

Vsi trije govorniki pa so si želeli tudi pomoč Avstrije za

svoja prizadevanja, prav tako zastopnik nemškogovorečih staroavstrijcev v Kanalski dolini.

I. L.

ZVEZNA VLADA

Johann Farnleitner novi minister

Hitreje kot pričakovano je šef VP in vicekancler Schüssel našel naslednika po odstopu Johannes Ditz. Farnleitner (57), ki je eden vodilnih nastavljenecv Gospodarske zbornice, je napovedal eksportno ofenzivo in krepitev avstrijske konkurenčnosti na mednarodnih trgih. To pa bo mogoče doseči le s pospeševanjem tehnološko-inovacijske in strukturne politike. Novi minister je izkušen pragmatik in predstavnik socialnega partnerstva. Schüssel je ocenil novega ministra, ki bo nastopil službo s 1. julijem, kot reformatorja in glasnika pridnih.

Novega ministra bodo ocenjevali po dejanjih

Zelo kritično pa so reagirale opozicijske stranke na novega ministra.

50 let delovanja v duhu sožitja

»Unser aller Vergangenheit kann täglich neu aufbrennen: und uns als furchtbare 'Zukunft' zukommen.« (Friedrich Heer)

Tri pomembne ustanove slovenske narodne skupnosti na Koroškem obhajajo obletnico: Zveza koroških partizanov, Zveza slovenskih izseljencev in Slovenski vestnik. Okrogla obletnica je priložnost, da pogledamo nazaj na prehojeno pot in da ob tem začrtamo tudi pot za naprej.

Ustanovitev teh treh ustanov je povezana z zgodovinskim obdobjem, ko je človeška civilizacija doživela najhujšo krizo svojega obstoja. Nationalsocializem je ogrožal evropske narode in evropsko, da celo svetovno civilizacijo. Med tiste, ki so bili obsojeni na smrt, je štela tudi slovenska narodna skupnost na Koroškem.

Ne bom ponovno opisoval zgodovinskega razvoja. Znano je, da je na nasilni pregon leta 1942 sledil upor koroških Slovencev, ki so se tako vključili v zavezništvo aliiranih sil in na ta način prispevali, da je bil s skupnimi močmi premagan nationalsocializem.

Ustanovitev omenjenih treh ustanov koroških Slovencev kar kmalu po drugi svetovni vojni je povezana z obdobjem obnove, obdobjem razočaranj, obdobjem pričakanj in obdobjem ponovnih razočaranj, vsekakor pa je ustanovitvi botrovala trdna volja, da naj ne bi zbledel spomin na trpljenje.

Omenjene ustanove so imele izredno težko poslanstvo. Tudi s pomočjo slovenskih žrtev osvobojena Avstrija ni imela pretiranega razumevanja za slovenske žrtve, tako kot jih tudi ni imela npr. za židovske

žrtve. Izseljenci so le mukoma dobili nazaj svoje (pretežno oropane) domove. Partizani pa so tudi po osvoboditvi ostali bolj ali manj izobčeni iz koroške družbe.

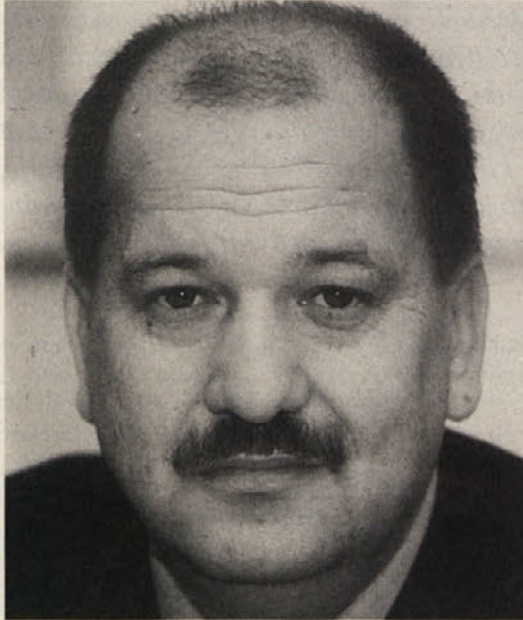
Družbeno priznanje slovenskim žrtvam je bilo slišati le redko, predvsem tedaj, ko je to koristilo zunanje-političnim potrebam.

Kako je bilo to mogoče?

Sam izhajam iz izseljeniške družine, rojen po drugi svetovni vojni. V izseljeništvu je umrla sestra, ki je nikoli nisem spoznal. Zato si jemljem pravico, da ob jubileju napišem nekaj svojih osebnih misli.

V svojem spominu ugotavljam, da starši v času mojega otroštva niso dosti govorili o izseljeništvu. Šele kasneje, ko sem sam začel spraševati, sem dobival (bolj) skope odgovore. Bolj ko se je čas odmikal, večja je bila pripravljenost govoriti o tej temi. Inicijativa pa je bila vedno na moji strani. Šele dosti kasneje sem doumel, da so ostali koroški Slovenci po vojni s svojimi travmatičnimi vojnimi dožitvi sami. Izseljeništvu in upor nista bili temi, s katerima bi se koroška družba soočala na konstruktiven način.

Izseljeništvu in upor je bilo treba skrivati v srcih in v dušah. Potreba po gospodarski in socialni obnovi po vojni je prispevala svoje k »privatizaciji«

Dr. Marjan Sturm

izseljeniških in partizanskih emocij.

Koliko novih in dodatnih travm so ljudje doživljali po vojni s tem, da niso mogli govoriti o svojih vojnih dožitjih, da so jih morali zamolčati, da njihove žrtve niso bile družbeno priznane kot žrtve!

Ravno na tem področju sta Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev od svoje ustanovitve naprej nudila, sicer skromno, a vendar, domačnost in zavetišče.

In to je eden od pglavitnih razlogov za to, da ta del naše polpretekle zgodovine, zgodovine izseljeništvu in upora, ni šel v pozabo. Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev imata največ zaslug, da so se napisali spomini, da so njihovi člani kot prič

časa posredovali svoje izkušnje mlajšim rodovom, tako da je poznavanje dogodkov za časa druge svetovne vojne na Koroškem bolj ali manj sestavni del koroške identitete, tudi v tem smislu, da nekateri na to še gledajo nekoliko drugače.

V pogovorih s svojimi starši in z drugimi izseljenci ter partizani pa sem spoznal vrlino te generacije, ki me je sprva začudila, bolj ko pa se čas odmika, bolj jo spoštujem: Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev nista gojili maščevalnega duha,

temveč sta v ospredje svojega delovanja vedno postavljali potrebo po sožitju, sodelovanju, toleranci in medsebojnemu spoštovanju. Tragične zgodovinske izkušnje so postavili v službo boljšega in lepšega jutri. Da je to izredno pomembna humanistična vizija, kažejo aktualne jugoslovanske izkušnje, kjer so zgodovinske hipoteke v službi dnevne politike povzročile toliko gorja. Ravno na Koroškem ni bilo in ni enostavno obdržati take humanistične usmeritve. Zveza slovenskih izseljencev in Zveza koroških partizanov sta si s tem zaslužili še zdavnaj uradno priznanje.

Na žalost dežela Koroška te dimenzije teh dveh organizacij do danes ni spoznala. Nasprotno: Zveza slovenskih izseljencev bo v nekaj tednih sama

postavila na Radišah spomenik vsem izseljeniškim slovenskim žrtvam nationalsocializma.

Delovanje omenjenih dveh ustanov pa ne bi bilo tako uspešno, če ne bi imeli ob strani Slovenskega vestnika, ki je v preteklih desetletjih vedno poročal stvarno o delovanju omenjenih organizacij. Slovenski vestnik je v preteklih desetletjih s svojim serioznim poročanjem prispeval k temu, da med slovensko narodno skupnostjo na Koroškem ni prevladal poceni populistični provincializem, temveč da je imel pripadnik manjšine vedno na voljo načelno demokratično izbiro. Tudi tu lahko ugotovimo, da je pluralizem izredno važna demokratična vrednota, kajti totalitarne ideologije – in nacionalizem je totalitarna ideologija – vedno poenotijo najprej medije, nato pa s pomočjo poenotjenih medijev še duše in srca ljudi.

Ob 50. obletnici ustanovitve Zveze slovenskih izseljencev, Zveze koroških partizanov in Slovenskega vestnika lahko ugotovim, da so te tri ustanove bistveno prispevale k ohranitvi slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Kajti zgodovinski spomin in osveščen odnos do zgodovine sta pogoj za konstruktivno reševanje sožitja v sedanjosti in prihodnosti. To humanistično dimenzijo manjšinskega vprašanja imamo poznejši rodovi od svojih staršev – žrtev nacizma. Od njih smo podedovali, da mora pogled nazaj stati v funkciji pogleda naprej.

POGOVOR Z MINISTRSKIM PREDSEDNIKOM R SLOVENIJE

Drnovšek: Začetek pogajanj z EU že 1997

Gospod ministrski predsednik, v ponedeljek ste v Luksemburgu podpisali pridružitveni sporazum z Evropsko unijo, hkrati pa tudi oddali vlogo za polnopravno članstvo v njej. Kaj pomeni za Slovenijo ta sporazum iz političnega in gospodarskega vidika?

Predvsem je pomemben v luči našega cilja: polnopravno članstvo v EU, kjer vidimo svojo perspektivo, saj že sedaj prodamo 70 odstotkov izvoza vanjo. Smo del evropske tradicije in če se bo Evropa združevala naprej, za nas ni druge poti. Političen pomen je velik, na tej poti pa smo morali razrešiti nekaj več težav kot drugi: problemi so bili z Italijo, vendar se je stvar razpletla in našli smo nekakšen evropski kompromis.

Kakšni so nadaljnji koraki? Nazunaj so stranke pozitivno sprejele sporazum, so pa tudi take, ki so proti. Vam bo uspelo prepričati tudi slovensko gospodarstvo o pravilnosti poti v EU?

Slovensko gospodarstvo je že

doslej najbolj prepričano vanjo, težave imajo bolj posamezni politiki. Mislim, da se zdaj oblikuje ta proevropska linija, da bo ta delitev na proevropsko in protievropsko politiko postala najbolj značilna delitev za slovenski politični prostor, vendar pričakujem, da bo proevropska prevladala. Verjetno se bodo Slovenci odločali tako kot v drugih državah za pristop z referendumom. Pričakujemo, da se bodo začela pogajanja z EU o pristopu po letu 1997, po končani medvladni konferenci.

Ko bodo znani vsi končni pogoji, bo referendum.

Na katerih področjih so že danes izpolnjeni pogoji za pristop, kje so še pomanjkljivosti, posebno glede monetarne unije?

Slovenija je že zdaj dosegla solidno stopnjo liberalizacije gospodarstva in zunanje trgovine. Zelo intenzivno bomo zdaj spreminjali zakonodajo v smeri evropskih standardov. Dejanjsko bi lahko postali polnopravni člani že pred letom 2000.

Premier dr. Janez Drnovšek

Ovisno pa je tudi od druge strani. Smo pa eden od lažjih primerov za vstop – ne bomo prinesli minusov, izdatkov za evropsko blagajno, zato smo tudi dovolj zanimivi za EU. Maastrichtske kriterije glede monetarne unije bomo dosegli pred večino članic EU; že zdaj smo glede javnega dolga ali proračunskega deficita na boljšem kot večina članic. Ostali kriteriji so vezani na stopnjo inflacije. Ko bomo dosegli evropsko stopnjo inflacije,

bomo izpolnjevali vseh pet kriterijev.

Kdaj bo prišlo do tega, da bodo n. pr. tudi Avstrijci lahko kupovali v Sloveniji nepremičnine?

Na vsak način z vstopom v EU. Avstrija ima sama dovolj problemov na tem področju in je iskala koncesije. Vsekakor bo to recipročno: ko bodo Slovenci lahko kupovali nepremičnine v Avstriji, jih bodo Avstrijci lahko tudi pri nas.

Kako ocenjujete vlogo Avstrije pred vstopom v EU in kaj si pričakujete od nje?

Odnose vidimo v pozitivni luči kar se tiče podpore. Tudi politični in gospodarski odnosi so zelo dobri. Posebnih problemov med državama ni in lahko rečem, da se vse odvija v okviru normale.

Pozitivno vlogo bi lahko igrala tudi Koroška.

Res je. Koroška je pomembna, seveda tudi zaradi slovenske manjšine ter dejstva, da je to obmejna regija. Tako Sloveniji kot

Koroški so pomembni dobri odnosi. Veliko možnosti sodelovanja je, gre za pretok ljudi, blaga, kapitala in uslug. Od pristopa Slovenije k EU bo Koroška prav tako imela koristi.

Slovenija bo te dni praznovala 5. obletnico osamosvojitve. Kaj lahko povzamete iz dejstva, da je edina država iz bivše Jugoslavije, ki se je približala EU?

Sloveniji je uspelo, da se je v minulih petih letih izločila iz jugoslovanske krize, uspešno ustanovila in izgradila lastno državo in postala članica v večini mednarodnih institucijah. Pridružitveni sporazum je nadvse pomemben mejnik. Cilj, da pridemo v EU, je zelo jasan. To so pomembni koraki stran od jugoslovanskih razmer, hkrati pa vrnitev k evropskim tradicijam, v katerih je Slovenija nekoč že bila.

Pričakujem pa tudi, da bo Slovenija postala članica NATO, Severnoatlantskega pakta, in to kaj kmalu. Odločitev o tem pričakujemo v letu 1997.

Hvala za pogovor!

POGOVOR Z JANEZOM WUTTE-LUCEM, PREDSEDNIKOM ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV (ZKP)

Antifašizem je bil in bo zmeraj aktualen

Od kdaj berete Slovenski vestnik?

Od prve številke naprej.

Znano je, da je slovenska partizanska vojska v okviru svojega boja izdajala tudi časopise, ki so jih na Koroškem tiskali v številnih tehnikah (op. ured: to so partizanske tiskarne) po Karavankah. Ali ste vi kot partizan dobili te časopise v roke?

Da, dokler sem bil pri partizanskih odredih na južni strani Drave. Bili so skromno urejeni, a bili so tu in imeli veliko moralno oporo ter velik informacijski pomen. Te literature pa nismo dobili veliko v roke, ker so bile vezi zelo težavne in je kar precej kurirjev, ki so jo prenašali, bilo ujetih in pobitih.

Ko sem prišel na Svinjško planino, pa niti te informacijske povezave ni bilo več.

ZKP najprej prepovedana

Letos, vzporedno s Slovenskim vestnikom in Zvezo slovenskih izseljencev, praznuje tudi Zveza koroških partizanov petdeseto obletnico svojega obstoja. Poglejva malo v zgodovino organizacije, ki ji Vi predsedujete. Od kdaj sodelujete v njej in jo vodite?

Zveza koroških partizanov je bila prvič ustanovljena že leta 1945. A angleške zasedbene oblasti ustanovitve in odbora niso priznale. Za predsednika je bil izvoljen Karel Prušnik-Gašper, ki pa je zaradi političnega dela bil kmalu zaprt in obsojen na eno leto zapora, ki ga je prestal v graškem Karlaau. Na mednarodni pritisk je bila ustanovitev Zveze partizanov leta 1946 le možna. Na Koroškem je bilo 600 partizanov, od tega pretežno Slovenci, del pa nemškogovorečih. Zaradi poveljnih razmer, političnega pritiska ter socialne odvisnosti se je del odrekel partizanskemu izročilu. Pri Spitzbauu na Svinjški planini je padlo 37 avstrijskih antifašistov v boju z nemškimi silami. Med nemškogovoreče moramo prišteti tudi avstrijski bataljon, ki je bil ustanovljen v Črnomlju v Sloveniji. Koroški Slovenci so se odporniškim gibanjem pridružili tudi onemu širom Evrope.

Drugi redni občni zbor Zveze koroških partizanov je bil 6. marca 1946 v kinodvorani Peterhof v Celovcu. Dvorana je bila nabito polna. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Karel Prušnik-Gašper, ki je organizacijo vodil vse do smrti leta 1980. Za njim sem jo prevzel jaz.

Proti wurfkomandam

ZKP je bila ustanovljena iz več razlogov. Na primer so tedaj divjale že tolpe tako imenovane

Pred 50 leti je bila ustanovljena Zveza koroških partizanov. Že ustanovni akt je pokazal, da temu združenju bivših koroških borcev proti nacizmu in fašizmu na Koroškem v koroški klimi ne bo postlano z rožicami, ampak da bo borba za pravice partizanov, za njihov ugled stalni spremljevalec njenega delovanja. Organizacija je bila in je tudi kamen spotike, ob katerem se ločujejo duhovi in krhajo mnjenja. Tudi prav zato je postala tako nepogrešljiv in neodtujljiv del slovenskega žitja na Koroškem. S predsednikom ZKP Janezom Wutte-Lucem se je pogovarjal Franc Wakounig.

»wurfkomande«, ki so napadale Slovence, nekatere med njimi do smrti ranile in tako zaostrile vzdušje v deželi. Naš namen je bil, da se skupaj z angleško zasedbeno silo organizirano borimo proti vsem pojavom nacizma.

Naslednji glavni namen Zveze koroških partizanov je bil socialna pomoč in podpora žrtvam vojne, obubožanim in ranjenim borcem ter bolnikom.

S koncem vojne pa ni bilo konca boja proti nacistom, ampak se je prenesel le na drugo raven. Bivši nacisti so se namreč čez

noč obrnili in se iz navdušenih hitlerjancev prelevili v »zavedne Avstrijce«. Takoj so se zasukali, se udingjali Angležem, jim ponudili svoje usluge, nas koroške Slovence in partizane pa so najhujše difamirali kot »Titokomuniste«, »izdajalce« in »nevarne elemente«. Te psovke še danes srečamo.

Ali je to udingjanje nacistov bilo sovzrok za to, da so se kmalu po vojni Angleži začeli tako grdo obnašati do Slovencev oz. do partizanskega gibanja?

Prvotno je odnos med Angleži in partizani bil dober, ker smo med vojno bili zavezniki in smo se kot aliirane sile borili skupno proti nacifašizmu. Na severni strani Drave nas je bilo na primer osem narodov združenih v boju proti hitlerjanskemu nasilju. Angleži pa so nas kmalu po vojni začeli preganjati, kar je po mojem bila tudi posledica teh difamiranj, a ne izključno. Mi ne smemo pozabiti, da niso difamirali, partizanskega gibanja samo na vasi, ampak tudi vplivni koroški predstavniki so tu igrali svojo vlogo. Angleški pritisk na nas je bil tako močan, da smo se ponovno morali izogniti v gozdove, če smo hoteli nemoteno razpravljati in imeti svoje seje. Angleži niso sumili,

zasledovali in zapirali le partizanov, ampak tudi bivše kacetnike, sploh vse, kar je bilo v zvezi s slovenstvom, z oživ-

sem ga zahteval in dejal, da sem Luc, so me zgrabili, me odvedli v eno od sob in štiri težkooboroženi Angleži so me stražili. Po treh urah je prišel komandant in odpeljali so me k njemu. Po pozdravu sem mu vse pojasnil. Predvsem sem mu razgrnil, kaj v splošno veselje in zadovoljstvo bivših nacistov počenjajo z nami bivši vojni zavezniki. Z možakarjem se je dalo govoriti. Zmenila sva se, da nas Angleži v našem kraju ne bojo zasledovali več, da smo oboji antifašisti in da se Slovenci

borimo samo za svoj obstoj in za pravice, ki nam gredo.

Komandant je besedo držal.

Pijani in nahujskani

Kdo je bil v »wurfkomandah«?

V wurfkomandah, ki so jih organizirali krajevni nacisti, so sodelovali nahujskani domačini, domači in madžarski esesovci, ustaši, celo domobranci in vojaki, ki so se vrnili domov. Wurfkomande so napadale vse, kar je bilo slovenskega.

Kdo jih je oboroževal in ščitil?

Leta 1945 in do srede 1946 so rovarile pod tihim angleškim okriljem, pozneje pa se je stvar zasukala in tako Angleži kot tudi avstrijska žandarmerija so jim začeli stopati na prste.

Wurfkomande so povsod razbijale prireditve. Po navadi so se napadali, oboroženi s koli, pojavili v skupinah do 40 oseb in so ljudi ustrahovali in pretepali že med potjo na prireditve. Če so se počutili dovolj močne, so skušali razbiti tudi prireditve samo.

Kdo jih je vodil?

Po navadi bivši domači nacistični veljaki, ki pa so seveda ostali v ozadju. Ti so wurfkomandovce opijanili in nahranili

ter nahujskali. Kdo je bil glavni za vso Koroško, pa ne vem.

Kako to, da proti tem tolparam niste ustanovili učinkovitih obrambnih mehanizmov?

Seveda smo imeli svoje varnostne skupine in večkrat je prišlo do pretepov, ki so se deloma končali tragično. Ampak proti opijanjenim in podivjanim tolparam, ki so vrhu tega uživale zaščito oblasti, je bilo težko učinkovito nastopiti. Najbolj so wurfkomande razgrajale v Škocijanu, Šmihelu, Šentprimozu, Globasnici, Pliberku in Velikovcu. Po juniju 1946 pa se je začel red in je tudi avstrijska žandarmerija začela krotiti wurfkomande.

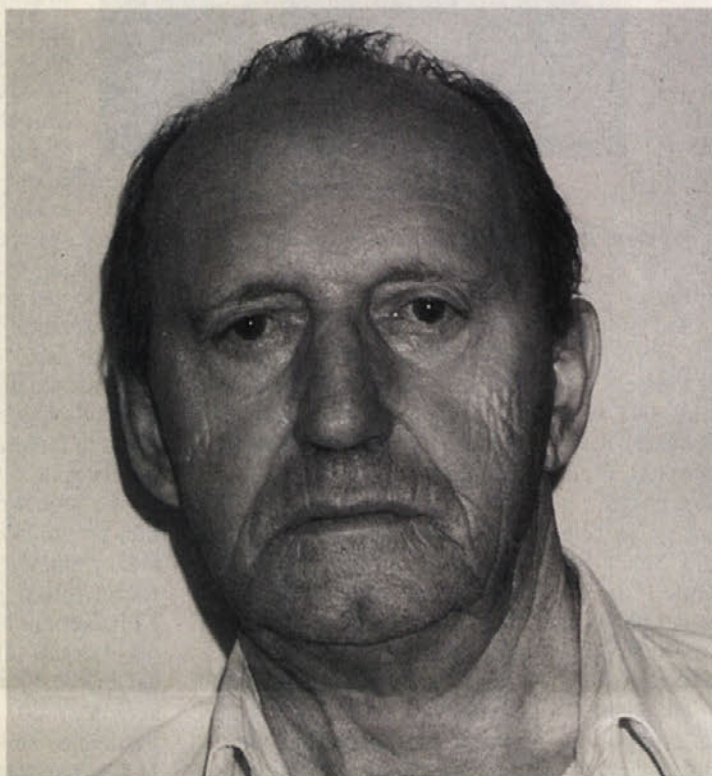
Tarča blatenj

Zveza koroških partizanov je od svoje ustanovitve naprej vse do danes tarča številnih blatenj in napadov tako v medijih kot tudi v nemškonalnih političnih krogih. Kako je ZKP proti temu nastopala?

Pritisk na partizane oz. na ZKP ni nič novega. Prva velika medijska gonja se je pričela leta 1952, ko je kot prvi časopis začel nekdanji »Volkszeitung« objavljati serijo »Die blutige Grenze«, nato pa jo je prevzela »Kleine Zeitung«. Zveza koroških partizanov je šla v protiofenzivo, kajti klevetam in lažni propagandi so začeli nasediti celo naši ljudje. Sprva sem glavna oseba napadov bil jaz, potem pa so prišli na vrsti Igor Oraž, poznejši hotelir Jožef Wutte ter Andrej in Luka Sienčnik.

Ker pa na Koroškem ni bilo nobenega advokata in ga tudi še do danes ni, ki bi nas primerno zastopal, smo se obrnili na znanega dunajskega odvetnika Sterna. Proces je bil v Celovcu. Proti meni je nastopilo 36 prič. V kakem vzdušju je potekal proces, kaže dejstvo, da mi je vabilo na četrto obravnavo poštar dostavil prav na uro in dan obravnave, čeprav je že štirinajst dni ležalo na pošti v Šentvidu.

Proces je bil ena sama farsa. Priča za pričo je cepnila, očitki obtožnice so kopneli kot vrgredni sneg. Po štirinajseti priči je advokat Stern dejal sodniku: »Nehajmo s to neumnostjo« in je zahteval ukinitve postopka. Ko je nasprotna stran spoznala, da bo izgubila, je predlagala poravnavo. A kljub vsem pritiskom smo to odklonili in na četrti in zadnji obravnavi, 6. septembra 1953, je Kleine Zeitung bila obsojena. Med drugim je v seriji bila trditev, da ena od oseb skulpture na partizanskem spomeniku v Šentrupertu pri Velikovcu predstavlja mene. In glej, v noči od 10. na 11. september 1953 je bil partizanski spo-

Janez Wutte-Luc, predsednik ZKP

50 LET USTANOVITVE ZVEZE SLOVENSKIH IZSELJENCEV

Pomen in vloga ZSI v preteklosti in danes

Leta 1979 je Jože Partl, doma iz Bistrice pri Pliberku, nasledil Lovra Kramerja, po domače Janšija iz Holbič. To je bila tudi generacijska menjava na vrhu Zveze. Jože Partl, ki je bil skupno izseljen s starši v starosti petih let, pravi, da je bila ZSI ustanovljena zaradi tega, da je prevzela skrbstvo za vračanje premoženja izseljencev in uveljavljanje odškodnine in da se ohrani zavest o izseljeništvu na Koroškem.

Povojna koroška politika je hotela vse te grozne dogodke zamolčati. Zelo pomembno pa je bilo dokumentirati izseljevanje nad 300 slovenskih družin. Dokumentacijska knjiga o pregonu koroških Slovencev pa je izšla ob 50. obletnici z naslovom »Narodu in državi sovražni – Volks- und staatsfeindlich«. Še letos pa bodo na Radišah odkrili spomenik o izseljevanju.

»ZSI, ki je bila ustanovljena pred 50 leti je tedaj pristopila k zvezi slovenskih organizacij. Izseljeniška zveza je organizacija za vse izseljence ne glede na politično ali ideološko pripadnost. Ustanoviteljem in meni se je šlo, da Avstrija prizna izseljevanje koroških Slovencev.« Predsednik Partl upa, da ZSI s smrtjo »naše generacije« ne bi umrla ali šla v pozabo.

Spremembe

»Čas in družbene razmere se spreminjajo, za premoženje se tudi ni treba več boriti. Skušali bomo ohraniti zavest o trpljenju in o tem kar se je zgodilo. Ponujamo izseljencem pomoč

kar se tiče podpor in še drugih vprašanj.

Stike imamo tudi s pregnanci v Sloveniji, katerih položaj je malo drugačen kot pri nas. Z nemškogovorečimi organizacijami imamo tudi razne kontakte. Medtem ko je bila koroška politika po vojni izseljencem nenaklonjena, danes ni več v nasprotju ZSI. Na prireditve naše organizacije se vedno odzovejo tudi predstavniki deželne politike. Čas je zacelil rane in današnji politiki niso več tako obremenjeni z nacional-socialistično ideologijo in na stvar drugače gledajo kot še njihovi predniki.

Položaj koroških Slovencev

ZSI je bila ustanovljena leta 1946 in je bila antifašistično usmerjena, kar je še danes. Ko je bila ustanovljena ZSO, je tudi ZSI pristopila tej zvezi. V polni meri se zavedam, da je polovica izseljencev tudi vključena v NSKS. NSKS je organizacija članov in povsem legitimno je, da so naši člani vključeni tako v NSKS in ZSO. Spoštujem dejstvo, da so nekateri člani/članice vključeni v NSKS in kot predsednik odklanjam izigravanje drugega proti drugemu.

ZSI se priznava k pluralizmu in svetovnonazorski raznolikosti. To pa ne pomeni, da predsednik ZSI nima svojega stališča, gle-

Jože Partl, predsednik ZSI

danja, kakor tudi vsi ostali člani odbora.

Politika ZSI zavrača spor med NSKS in ZSO, hočemo biti povezovalni most med obema organizacijama. Meni gre zato, da ohranimo slovensko skupnost na Koroškem.

Konflikt med vodstvi organizacij - linija samostojnega nastopanja in linija integracije - ne bi smel biti tak problem, da bi se slovenska skupnost tako močno razdvajala.

Možnost naj imajo tisti, ki želijo svojega zastopnika preko samostojnega zastopstva, seveda pa tudi tisti, ki so za integracijo, da dobijo svojega kandidata, zastopnika preko stranke SP, VP, EL, LIF, Zelenih v koroški parlament. Menim, da mora biti ohranitev slovenske besede in kulture

želja in pripravljenost obeh organizacij. Enako je s topografijo. Cilj mora biti, da obe struji skušata rešiti to odprto vprašanje. Če bi se obe struji trudili za reševanje odprtih vprašanj, je spor popolnoma nesmiseln. Čutim se dolžnega, da apeliram na odgovornost vseh politikov, da bi končno našli spet skupen jezik. Konsenz bi moral biti možen. Spor koristi najmanj slovenski narodnostni skupnosti. Tisti, ki stojijo že nekoliko ob strani, na robu, imajo izgovor, povod, da se umaknejo, distancirajo.

Odnosi z Republiko Slovenijo

Dejstvo je, da živimo v Avstriji, ker smo avstrijski državljani. Zdi se mi potrebno sodelovanje tudi z matično državo. Upam, da se bo RS dokopala do politike, kjer problem odnosov do manjšine v zamejstvu ne bo pomenil navznotraj nabiranje političnih točk. Mislim tudi, da mora biti odnos Matice do manjšincev v zamejstvu podoben kot je odnos Republike Avstrije do južnih Tirolcev. Slovenija bi morala imeti državniški odnos do manjšine in ne strankarskega. O tem pa se je treba stvarno pogovoriti.

Klima v deželi

Če se klima zboljša, to ni negativno. Moramo seveda tudi mi

iz tega nekaj iztržiti, to pomeni, da deloma ustavimo proces asimilacije, ki se nadaljuje. Asimilacija se da ustaviti, če dobi slovenščina na Koroškem več pomena in teže. Zato je potrebno, da se vsak na svojem področju izkaže, uveljavi in nekaj naredi, namesto da se med seboj kregamo in tako izživljamo negativne energije, ki niso v korist skupnosti.

Evropski prostor

Pristop Avstrije k EU velikemu številu naših ljudi ni po volji, ker je prinesel gospodarske probleme. Če gledam iz narodnostnega vidika, kaj otipljivega tudi še ni prinesel. Dejstvo pa je, da so nacionalistične ideje potisnjene ob stran. Od tega tudi mi profitiramo. Če bi uspelo, da bi postala RS prav tako članica EU, Italija je že članica, bi bil ves prostor, kjer živijo Slovenci, v eni skupnosti. Tako bi bili vsi boljše upoštevani. Ta misel ni nacionalistična, obratno menim, ko padajo meje, dobivajo več pomena regije in sosedstvo. Tako bi moralo priti do boljšega sodelovanja v našem prostoru, kjer se stikajo trije narodi.

Želje za prihodnost

Ena velika želja je, če bi mogli mi slovenski izseljenci kaj prispevati k notranjeslovenskemu dialogu na Koroškem. Veliko se je pisalo in govorilo ob 50. obletnici zmage nad fašizmom. Koroška je bila povezana z Nemčijo, odpor pa je bil slovenski. O tem je treba spregovoriti resnico tudi na šolah.

Pripravil Mirko Štukelj

menik v Šentrupertu razstreljen. V prvotni obliki nikoli ni bil več postavljen.

Razstreljeni spomeniki

To ni bil edini partizanski spomenik, ki je bil razstreljen.

Ne, pozneje sta bila razstreljena še spomenika na Robežu in na Komeljnu, ki smo ju postavili v spomin na borbo z nacističnim vojaškim aparatom na Koroškem. A ti napadi na partizanske spomenike niso bili izjema. Vsa leta so naši spomeniki namreč bili tarča napadov. Med drugim so storilci spomenike pomazali z laki ali pa kako drugače razgalili svojo »kulturo« in svoj mrz do partizanskega upora.

Pa tudi pozneje ste morali pred sodišči iskati pravico in reševati čast uporniškega gibanja?

Da, naj omenim samo proces proti avtorju knjige »Titostern über Kärnten« Ingomarju Pustu, ki je partizanom na Svinjski planini podtikaval celo kanibalizem. Poudaril bi, da ZKP nobenega procesa ni izgubila, in teh je bilo kar nekaj.

Partizanski pogreb v koroških gozdovih. Med pogrebci Janez Wutte-Luc.

Koliko partizanskih spomenikov stoji na Koroškem?

54, in sicer na pokopališčih ter na krajih dogodkov. Več spomenikov ne nameravamo postaviti. Proti njim pa največjo gonjo zganjajo prav tisti krogi, ki so proti Slovincem in proti narodnoosvobodilnemu boju.

Vključevanje mladine

Kako osmišlja Zveza koroških partizanov svoje delovanje za prihodnost?

Delovanje Zveze koroških partizanov bo kot doslej tudi v prihodnje namenjeno ohranitvi

in krepitvi slovenskega življa na Koroškem. Brezdvomno pa bo stalo v središču delovanje in nastopanje proti vsem oblikam neonacizma ter narodne, socialne in verske nestrpnosti, in da bomo za to znali pridobiti mladino. Zato postopoma že vključujemo mlade ljudi v naš odbor. Kajti mladi rod mora vedeti, kaj se zgodi, če ne bo osveščen in če ne bo primerno in odločno nastopil proti tem valovom, ki vodijo v katastrofo. Zavedati se mora, da se je treba zoperstaviti že začetkom teh nehumanih ideologij. Antifašizem bo vedno aktualen, ker neo-

nacizem spet dviga svojo glavo vsepovsodi. In mislim, da je to zadosti važna, obsežna in pomembna naloga, ki daje smisla našemu delovanju v prihodnje. S tem se bomo izognili tudi oblikam olesenelega in samozadostnega tradicionalizma, ki ga na Koroškem poznamo pod pojmom »Traditionsträger«.

Zveza koroških partizanov je pri Peršmanu v Koprivni postavila edini muzej v Avstriji, ki je posvečen antifašističnemu boju. Koliko javnih podpor pa ta muzej dobiva in kakšen je obisk?

Za ta muzej ne dobivamo niti groša javne podpore, kar je javni škandal, in čeprav se je Avstrija pri pogajanjih za državno pogodbo pa še kako sklicevala na antifašistični upor koroških Slovencev. Muzej združujemo iz lastnih skromnih sredstev. Z veseljem pa lahko povem, da obisk muzeja iz leta v leto raste.

V kakšne mednarodne borbevske organizacije je ZKP vključena?

Mi se zavedamo mednarodnega značaja antifašističnega boja in zato smo vključeni v FIR, to je

mednarodno borbevske organizacije. Nadalje sodelujemo v okviru alpe-jadranskih borbevske združenj, seveda imamo stike z avstrijskimi uporniški organizacijami. Jasno pa je, da imamo tesne in zelo plodne stike z Zvezo združenj borcev NOB v Sloveniji.

Borba in upor proti nacizmu sta temelj demokratične republike Avstrije. A nikoli in nikdar še ni sodelovala avstrijska zvezna vojska na eni od Vaših prireditev. Vidimo pa vojsko pri brambovcih, na Vrhu pri razvpitem srečanju, pri kameradšaftsbinderjih, pač pri skupinah, o katerih ne moremo trditi, da so sodelovale v antifašističnem boju proti nacističnemu nasilju. Ali ste kdaj povabili vojsko?

Seveda smo jo, a njen odgovor je bil, da smo zasebno društvo. Ko smo rekli, da so to tudi zgoraj omenjena društva, pri katerih pa vselej najdemo oddelke vojske, je bil odgovor molk. Celo na Dunaju smo v tej zadevi urgirali, a brez uspeha.

Franc Wakounig

ZVEZA BANK

Slavnostni koncert ob 75. obletnici

Pretekli četrtek je svoj visoki jubilej v domu glasbe v Celovcu dostojno praznovala Zveza Bank z vrhunskim koncertom svetovno znanega orkestra Zagrebške filharmonije. Z Zilje, Roža in Podjune so prišli člani/članice, sodelavci/sodelavke in poslovni partnerji te osrednje organizacije, ki danes predstavlja z vključenimi bankami in marketi steber koroško slovenskega in koroškega gospodarstva, da skupno proslavijo ta veliki dogodek.

Predsednik Zveze Bank (prej Zveza slovenskih zadrug) kom. sv. Miha Antonič je pozdravil številne častne goste in še posebej ljubitelje koncertne glasbe iz vseh krajev južne Koroške. Antonič je v svojem govoru opozoril na začetke združništva pred 125 leti, ki je bilo nekoč in tudi danes bistvenega pomena za gospodarski razvoj in obstoj koroških Slovencev. Izrazil je željo in upanje po nadaljnjem uspešnem razvoju Zveze Bank pred pragom v tretje tisočletje.

Del koroškega gospodarstva

Predsednik Koroške gospodarske zbornice Karl Koffler je v svojem govoru nakazal položaj in perspektive domačega gospodarstva ter čestital Zvezi k visokemu jubileju. Ugotovil je, da je slovensko združništvo in

Čestitali so tudi vsem maturantom

bančništvo pomemben del celotnega gospodarstva na Koroškem. Nadalje je dejal, da je Gospodarska zbornica odprta vsem koroško slovenskim podjetnikom, ki se trudijo za uspešen razvoj južno koroške regije. Prosperiteto je treba zagotoviti vsem sodeželanom v enaki meri in zahteval je enakovredno pospeševanje za občini Šentjakob in Žitara vas, ki sta izpadli iz pospeševalnega območja EU cilj 5 b.

Konjunktura

Sedanji gospodarski položaj ne kaže na velike spremembe na bolje. Značilna za celotno

evropsko gospodarstvo je faza stagnacije, povezana s strogi varčevalnimi ukrepi, katerih posledice čutimo vsi. Medtem ko ima industrija na Koroškem lepe prirastke, ne kaže dobro v trgovini, gradbeništvu in turizmu, tako Koffler. Kljub splošni gospodarski stagnaciji se je izvoz v Slovenijo povišal in predstavlja danes vrednost v višini 10 milijard šilingov. Pozitivno je ocenil gospodarski razvoj v sosednji državi Sloveniji in podpis pridružitvenega sporazuma z Evropsko unijo, ki Sloveniji omogoča pristop v petih letih.

Prostor Alpe Jadran

Velikega pomena za koroško gospodarstvo je regija Alpe Jadran, ki jo je treba poživiti z novim življenjem. Napovedal je internacionalizacijo kapitala in zahteval, da se koroške firme v večji meri vključujejo v tržne možnosti tega prostora. Zunanje pisarne gospodarske zbornice v Ljubljani in Zagrebu pa naj pomagajo firmam najti pot na trge teh držav. Odločno je odklanjal pesimizem in stokanje nekaterih gospodarstvenikov, ki ni in ne more biti strategija reševanja gospodarskih problemov. Od deželne politike pa je zahteval, da se konstruktivno loti reševanja za Koroško bistvenih in pomembnih vprašanj.

vno loti reševanja za Koroško bistvenih in pomembnih vprašanj.

Podelitev spričeval

Ob koncu slavnostnega koncerta je sledila počastitev vseh maturantov/maturantk dvojezične trgovske akademije. V imenu predsednika koroškega deželne sveta Glantschniga je dr. Geher čestital vsem maturantkam in maturantom dvojezične zvezne trgovske akademije, ki jo vodi Maja Hoja-Amrusch, k uspešno opravljenemu zrelostnemu izpitu. Podčrtal je vsestransko solidno strokovno in jezikovno izobrazbo na tej šoli in se zahvalil vodstvu, profesorjem in dijakom za njihova prizadevanja. Spomnil je tudi na sodelovanje z gimnazijo v Braziliji, s katero je dvojezična TAK že nekaj let povezana.

Slavnostnega koncerta so se udeležili številni častni gostje, med drugim: državni sekretar Peter Vencelj, gen. konzul Jože Jeraj, župan Leopold Guggenberger s soprogo, predsednik GZ Karl Koffler, predsednik dež. šolskega sveta Glantschnig, Dr. Führer (Nacionalna banka), inšpektorja Tomaž Ogris in Teodor Domej, predsedniki ARGE 95 Bernhard Wenger, ZSO dr. Marjan Sturm, NSKS Nanti Olip, SPZ dr. Gustav Brunnik, Zveze Bank Miha Antonič in še mnogi drugi. *Mirko Štukelj*

DRAGO JANČAR V CELOVCU

»Handke se moti«

»Knjiga »Kurzer Bericht über eine lange belagerte Stadt - Gerechtigkeit für Sarajevo« sicer velja kot anti-Handke, a resnici na ljubo moram ugotoviti, da to velja samo za drugi del. Kajti prvi del je nastal že leta 1994 po obisku slovenskih pisateljev v bosanski prestolnici«. S temi besedami je pisatelj Drago Jančar relativiral konfliktni naboj svojega najnovejšega dela v odnosu s Handkejem in ga omejil samo na drugi del. Onem pa priznava, da ima izrazit značaj direktne polemike s Handkejevimi stališči. Jančar se opira na to, da je Sarajevo ves čas obleganja bilo urbano središče tudi približno za 40 tisoč Srbov in Hrvatov in ne samo Muslimanov, torej je v pravičnosti za Sarajevo zajeta tudi pravičnost za Srbe, ki so svojo katastrofo plačali Miloševićovo nacionalboljševistično ideologijo.

Jančar je v diskusiji ponovno ugotovil, da takšna, kakršna je Jugoslavija bila, ni mogla preživeti. Kajti manjkala ji je demokratična dimenzija, zato njen razpad ni samo posledica nacionalnih egoizmov, ampak predvsem pomanjkanje demokracije. Jugoslavijo kot zemljo kulturnih različnosti in ljudi

Drago Jančar

»sem imel rad in povsod sem imel tudi prijatelje. Kajti navsezadnje sem z njenim razpadom tudi kot pisatelj nekaj izgubil. Na primer so mojo igro 'Brijantni valček' igrali po državi in svoje knjige sem srečal povsod po Jugoslaviji v izložbah. Danes jih vidim samo v Sloveniji«.

O Handkeju pravi, da se v svoji knjigi temeljito moti, o načrtovanem skupnem branju z njim v avstrijskem parlamentu pa, da je povabilo na branje prišlo prepozno, vrhu tega pa s svojo navzočnostjo prireditvi ni hotel dati dodatne teže.

Knjiga je izšla pri Mohorjevi založbi v Celovcu

Franc Wakounig

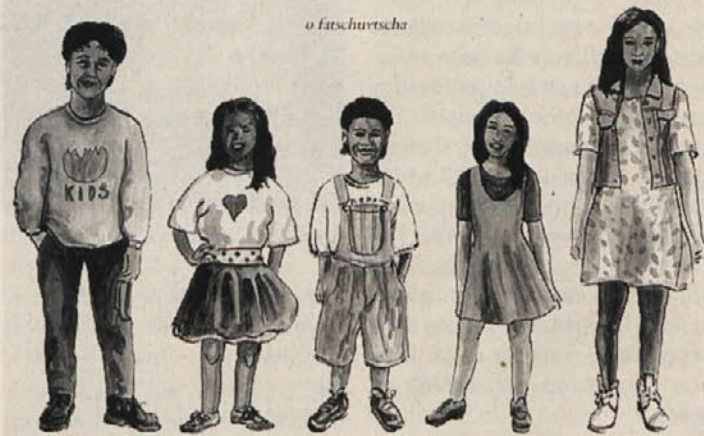
VELIK USPEH ZA ROME

Prva knjiga v njihovem jeziku

Kodifikaciji, to je prelivanju v splošno veljavno knjižno obliko, gradiščansko-romskega jezika »roman«, smo v Slovenskem vestniku že poročali. Dolga in trudapolna je bila pot do prve tiskane knjige v tem jeziku. Prejšnji teden je bilo tako daleč: Dieter W. Halwachs, sodelavec graškega jezikoslovnega inštituta in vodja strokovno-znanstvene skupine za kodificiranje jezika roman je v Celovcu predstavil to prvo tiskano knjigo »AMEN ROMAN PISINAS« (Pišemo po roman), ki je kot učni pripomoček izšla pri Mohorjevi založbi, izdalo pa Romsko društvo v Oberwartu/Borti.

Pri tem kodifikacijskem projektu, ki ga poleg zveznega kanclerstva podpira še gradiščanski deželni šolski svet, se je zelo obneslo medmanjšinsko sodelovanje: obe slovenski koroški tiskarni in založbi, Drava in Mohorjeva, sta kot ustanovi z ustreznim visokim strokovnim znanjem in tehničnim standardom bili poverjeni z oblikovanjem in tiskanjem didaktičnih pripomočkov in strokovno-znanstvenih knjig v romanu. Predvidoma prihodnje v igro bo pri Dravi izšla strokovna knjiga o jeziku roman.

o falo	Wand	o falato	Stück
o ficko	Nest	o pulferi	Pulver
o fiso	Band	o schrafo	Schraube

Iz prvega gradiščansko romskega učbenika za otroke

Halwachs je na predstavitvi posebej poudaril, da je kodifikacija romskega jezika predvsem zasluga Romov samih. Izrazili so željo, da se njihov jezik opismeni in so pri tem izredno konstruktivno sodelovali. Jezik, ki mu je grozil dokončen zaton, saj ga mladina skorajda ne obvlada več, je naenkrat

postal identifikacijsko srce celotne narodne skupnosti. Mlajši in mladi rod sta se začela zanimati zanj in danes so na Gradiščanskem tik pred tem, da bo jezik roman postal tudi učni predmet. To je velik uspeh za narod, čigar obstoj je Avstrija šele pred leti uradno priznala.

Franc Wakounig

DUNAJ

Ikarus - Marija Terezija

Na dunajskih slavnostnih tednih je plesno gledališče Ikarus pod vodstvom Zdravka Haderlapa predstavilo refleksijo na temo »Marija Terezija«. Loščenje osrednjega kipa avstrijske zgodovine, ki pod plastjo prahu skriva vrsto razpok, predstavlja kritično »očiščevalno« strategijo vide-nja zgodovine.

Klovneski beli obrazi s povezanimi glavami in plavutni na nogah že na samem začetku ne dovoljujejo razpoznavnosti postav. Tu se »narodi« še predstavljajo v prijetnem skupnem plesnem sožitju. Na ladji brez cilja se poigravajo z dobro znanimi simboli birokracije, glasbe in harmonije. Ta večna pravljica,

Prizor iz predstave Marija Terezija

ca, ki je še dandanes globoko zasidrana, domuje v duhu Avstrijcev in vseh ostalih avstroogrskih narodov, pa kmalu pokaže svojo zgodovinsko utrujenost in se v koreografiji Zdravka Haderlapa razvije v dinamično in neenakomerno, že skoraj ritualno nihanje energij. Glasba (Boris Kovač), ki na začetku še spominja na tisto iz radijskih pravljič, se začne kmalu pretakati v glasove razpada in banalnosti centralističnih sožitij. Na traku posneti originalni konstrukt tekstov iz

obdobja Marije Terezije, ki jih bere Peter Raab, pa v trenutku krika po »osrečenju celotnega človeškega rodu« kar naenkrat spominja na idealistični koncept Evropske unije, ki se prav v tem trenutku bori s težavami stare Avstroogrske: z večnacionalnostjo ter podrejenostjo centralističnemu odločanju. In potem sledi višek: navidezna harmonija prestopi v anarhijo konglomerata jezikov, ki se razburjeno prepletajo in vodijo gledalca v spoznanje individualističnih občutij in razumevanj.

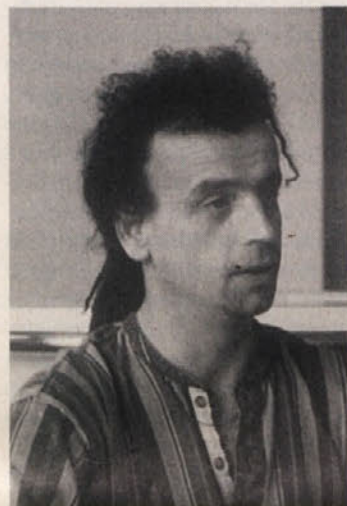
Kmalu se ob melodiji prirejenega Straussovega valčka duhovito umirijo, anarhistična razposajenost »otrok« pa se zaziba v enotnem ritmu. Jadra se lahko spet razprejo in ladja spet pluje dalje. Toda kam? Cilja, ki ga vsi iščejo, ne more razpoznati niti »mati« Terezija v nunki preobleki, ki doji svoje »narode« in jih prepričuje, da je njena materinska skrb tista, ki jih združuje. Vendar pa cilj razpozna gledalec: »Putzen bringt Nutzen« ali »Kdor čisti, koristi«, edina otipljiva fraza iz

ust plesalcev, v svoji skromnosti prepriča v poziv k očiščenju zgodovinskega mita Marije Terezije. Le-tega namreč Zdravko Haderlap ob koncu drzno izpostavi kot minotavrsko bitje, ki v umetno ustvarjalnem labirintu večnarodnostnega konglomerata žre »obsojene razbojnice«, ki so si dovolili govoriti v svojem lastnem jeziku.

Celotni koncept Zdravka Haderlapa predstavlja izgrajeno in zrelo prepletanje zgodovinske, sodobne in splošne ter subjektivne interpretacije terezijanske izkušnje in s tem izpolnjuje »cilj«, ki si ga je režiser zadal. Vendar pa kritika ne postaja boleča, saj uhajajo iz plesnih koreografij in kratkih domislic humoristični drobci, ki gledalca navidezno distancirajo od dogajanja. Gledalec namreč »priplava« do svojih spoznanj podzavestno in predvsem kasneje, po – tem. Scenska postavitev (Reinhard Tauer) daje predstavi nujno veličastnost glede na temo: poveljano zgodovinsko izkušnjo Marije Terezije; vendar pa se zdi, da jo režiser premalo izkorišča v prid predstavi.

Plesno gledališče Ikarus je v teh dneh »odplulo« še v Graz, kasneje pa ga bomo videli lahko še v Celovcu, v Italiji in Sloveniji.

Tamara Deu

Zdravko Haderlap

EXODOS

Plesni festival v Ljubljani

Že v osemdesetih letih se prične v Sloveniji prebujati gledališče t. i. alternativnejših oblik ali bolje rečeno konstruktov. To gledališče se prebujata kot nasprotje klasičnemu in v svoji kreativnosti zaspanemu nacionalnemu gledališču, ki prebiva v instituciji. Govorimo o ljubljanski Drami, Mestnem gledališču ljubljanskem ipd. Proti koncu 80ih let samostojne režiserje alternativnega gledališča združujeta predvsem dve gledališči: neodvisni Glej in državni Mladinski teater. Leta 1990 lahko zasledimo v t. i. neodvisni produkciji – tako se alternativno gledališče v 90ih tudi samo poimenuje – najmanj šest predstav, ki pomenijo odločilni preobrat v slovenskem gledališču. Naj jih omenim: Faust I & II režiserja Tomaža Pandurja, Lancome Tomaža Štrucla, Pensiki brez žepov Matjaža Pograjca, Kannon Emila Hrvatina, Eros Ars System Tandema Štromajer Kunst. Te nove režijske zvezde, ki seveda stopajo že po poti, ki so jo utrlj Dragan Živadinov (NSK), Vito Taufer, pa tudi Tomaž Pandur izzovejo nov val, ki ga bom poimenovala kar Planetarni individualizem. Zakaj takšno ime? Pa ga na hitro opredelimo. Vsak teh

režiserjev razvija svoj odnos do gledališča in ponuja na vpogled svoj konstrukt gledaliških elementov na svojem »planetu«. Ob tem, da lahko izvzamemo Matjaža Pograjca, saj razvija lasten lok kreativnosti in izhajata iz (anti-) plesnega teatra, Iztoka Kovača, ki izhaja iz plesnega gledališča in razvija prerezno dimenzijo med gledališčem in plesom, in Pandurja, ki se kasneje razvije v inštitucijo v eni sami osebi in je zaradi tega težko opredeljiv.

Festival Exodos, ki je bil v Ljubljani zdaj že drugič, je torej neke vrste posledica začetka 90ih let in močnega kasnejšega razmaha te vrste gledaliških produkcij na slovenskem. Cankarjev dom je letos gostil nekatera imena, ki smo jih že omenili in ki so že tudi mednarodno priznana. Tako Iztok Kovač kot Barbara Novakovič sta že gostovala na Dunaju, Vito Taufer na Koroškem, Marko Peljhan se je mudil po skandinavskih deželah, Matjaž Pograjc pa po latinski Ameriki. Razen slovenskih predstav je Cankarjev dom predstavil še dve koprodukciji s tujimi umetniki in tudi predstavi Eimuntasa Nekrošiusa, s katerima je režiser gostoval v okviru Dunajskih slavnostnih tednov tudi

na Dunaju in na festivalu Theater der Welt v Dresdnu, kjer se je predstavil tudi Tomaž Pandur z Babylonom.

Ko sem se mudila v Ljubljani, sem si ogledala tri predstave: Silence ali Uprizoritev diha Vita Tauferja, Ladomir ali četrti površina Marka Peljhana in Xanax Tomaža Štrucla. Žal je to le kapljica v morju 19 predstav, tako plesnih kot gledaliških, ki jih je ponujal na vpogled festival. (Sicer pa je neumestno ločevati jih na plesne in gledališke, saj so meje tako zabrisane, da jih lahko poimenujemo le – Predstave). Prepričale so me v to, da kreativnost teh režiserjev še zdaleč ni izčrpana in da bomo lahko v prihodnosti pričeli velikih uspehov. Prepričale pa so me ponovno tudi v teorijo o Planetarnem individualizmu, saj vsak režiser po svoje predstavlja nekakšen planet svoje lastne estetike, ki enostavno pusti verjeti v režiserja, ki jo predstavlja.

Morda je edina pomanjkljivost festivala Exodos programski zvezek, ki je na prvi pogled oblikovan izredno estetsko, vendar pa se kmalu izkaže, da srebrni tisk moti in ne dovoljuje bralcu sproščene branje.

Tamara Deu

AVSTRIJSKA TURNEJA »POVRATNA IGRA«

Wiener Tschuschenkapelle & Ghorwane / Mozambique

11. junija se je začela štiritedenska turneja glasbenih skupin Wiener Tschuschenkapelle & Ghorwane iz Maputa/Mozambique.

Delovna skupnost prijatelji Zimbabweja (Arge Zimbabwe Freundschaft), ki v okviru festivala SURA ZA AFRIKA (Obrazi Afrike), organizira te nastope po vsej Avstriji, s temi koncerti noče le »prodajati« afriške glasbe po Avstriji, temveč si želi, da bi se ob tem srečali dve različni kulturi.

»Prvo igro« so igrali meseca februarja: skoraj štiri tedne so bili TSCHUSCHI v Zimbabweju in Mozambiku, kjer sta jih glasbeno spremljali Ambuya Beauler Dyoko iz Zimbabweja in Ghorwane iz Mozambika. Tako so Dunajčani na zelo pristen in osebni način spoznali kulturo in življenje afriških ljudi.

To srečanje med afriškimi in avstrijskimi ustvarjalci ne zagotavlja le veselja in sproščenosti, marveč tudi umetniške navdihe, soočanja z južno Afriko in miselne spodbude o globalnih vprašanjih in vizijah. Vedno spet se je namreč treba bližati drugim narodom s spoštovanjem in se tako spopa-

sti tudi z lastno kulturno identiteto. Spoštovanje do vseh drugih pa je hkrati temeljni kamen za vsako partnersko sodelovanje med narodi.

Edino tako srečanje na Koroškem pripravlja SPD »Rož«, od 4. 7.–7. 7. Afričani bojo skupno z dunajskimi Tschuschi v Šentjakobu zaključili turnejo, ki jih bo prej zanesla v 15 različnih mest in vasi po vsej Avstriji.

Srečanje se bo začelo v četrtek, 4. 7., ob 20. uri v farovžu v Šentjakobu. Ta večer je namenjen prvemu spoznavanju in sicer s projekcijo filma »Zimbabwe. Respect for Afrika.« in pa z zborom »Rož«, ki bo pel pesmi iz koncerta »Ponižani in razžaljeni«.

Dan navrh, v petek, 5. 7., ob 16. uri, bo na Bleščeči nad Arihovo pečjo plesna in bobnarska delavnica s skupino Ghorwane in kot višek bo v soboto, 6. 7., ob 20.30 uri, zaključni koncert.

Wiener Tschuschenkapelle & Ghorwane. V odmoru bojo Dunajčani kazali diapozitive o turneji po Afriki, komentiral pa jih bo glavni »Tschusch« Slavko Ninič.

NA SUŠKEM GRADU

Jubilejni koncert Okteta Suha

Trije zbori so preteklo soboto v starem in lepo obnovljenem gradu na Suhi nastopili in ob 15-letnici Oktetovega uspešnega pevskega ustvarjanja in delovanja: mešani vokalni ansambel »Vocalitas« iz Krive vrbe, kvartet bratov Smrtnik iz Železne Kaple in domači oktet.

Skromni začetki danes preko koroških meja znanega in priljubljenega zbora segajo v leto 1981. Sicer so na Suhi že vedno radi prepevali, toda brez načrtnega dela in osebnega angažmaja do tako dovršene kakovosti ne bi prišli. Člani okteta prihajajo iz raznih krajev južne Koroške.

Bertelj Logar, ljubitelj slovenske narodne pesmi, zbiratelj, skladatelj in aranžer velja za očeta tega zbora, katerega je dal s prepevanjem domačih, že skoraj pozabljenih pesmi poseben pečat. Oktet Suha pa ni pel in ne poje samo starih domačih pesmi, v svoj program je vključil tudi moderno pevsko kulturo – črnske spiritalne, sodobne umetniške pesmi iz različnih predelov sveta. Oktet črpa tudi iz bogate domače sodobne literarne zakladnice Milke Hartmanove, Gustava Januša, Anite Hudl, Hermanna Germa itd.

V teku 15 let je oktet nastopil v številnih krajih Koroške, Italije, Češke, Slovenije in Amerike; skupno pa so imeli nad 400 koncertnih nastopov.

Slavljenji, pevci okteta Suha so številno občinstvo navdušili

Izdali so štiri kasete in dve zgoščenki.

Oktet se konsekvantno zavzema za mirno in plodno sožitje na Koroškem, kar izpričuje tudi nastop nemškogovorečega zbora iz Krive vrbe. Številni skupni nastopi različnih zborov obeh narodnostnih skupnosti so prispevali k boljšemu razumevanju in utrjevanju prijateljstva.

Posebno pa je treba poudariti zasluge zbora pri ohranjanju slovenske besede in pevskega izročila na robu narodnostnega ozemlja.

K jubileju so čestitali: predsednik SPZ Gustav Brumnik, Ivan Ramšak od Združenja staršev na SG, tajnik KKZ Nužej Tolmajer, podžupan občine Suhe v zastopstvu Michaela Ausserwinklerja,

zborovodji nastopajočih zborov in še drugi. Zelo lepega koncerta so se udeležili tudi številni častni gostje od blizu in daleč in seveda lastnik gradu Herbert Liaunig.

Repertoar pesmi je segel od domačih, ljudskih, latinskih do modernih pesmi v obeh deželnih jezikih. Lepo pomladansko vreme, očarljiv grajski ambient, ubrano petje nastopajočih in navdušena publika bodo ostali vsem obiskovalcem v nepozabnem spominu.

Po koncertu pa so vabili slavljenji na bife in razstavo v bližnjo gostilno. Slavje pa je trajalo ob petju, dobri kapljici in sproščeni družbi do jutranjih ur.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo SV!

m. š.

SPD »ZARJA«

Koncert na Blejskem otoku

Mešani pevski zbor »Zarja« iz Železne Kaple je svojo pomladansko pevsko sezono zaključil s posebnim samostojnim koncertom na blejskem otoku. Na pobudo dirigenta in na povabilo blejske občine in drugih lokalnih organizacij so se pevke in pevci preteklo soboto v popoldanskih urah odpravili na Bled. Na Bledu jih je pričakal dirigent Slavko Mežek in jih popeljal najprej na blejski grad in v muzej. Nato pa so se s čolni odpravili na blejski otok. Prelepi ambient blejskega otoka in dobra akustika cerkve na tem oto-

ku sta vzpodbudila pevke in pevce tudi pri njihovem nastopu. Občinstvu so se predstavili v glavnem s pesmimi iz Koroške in iz nekaterih pokrajin Slovenije. Publika je zbor skozi cel program spremljala z navdušenjem, kar je potrdil tudi aplavz in dejstvo, da so morali ob koncu dodati še dve pesmi. Še posebej pa so bile sprejete pesmi s solističnimi vložki, ki sta jih odpela Michael Kuchar in Andi Ošina. Skozi program je vodil Franci Sadolšek, ki mu je zelo posrečeno uspelo povezovati posamezne pesmi s predstavitevijo Železne

Kaple, zbora in njegovih nagibov pri kulturnem delu. Predsednik društva se je zahvalil vsem, ki so omogočili koncert, še posebej pa dirigentu, ki je brez dvoma nosil glavno organizacijsko breme. Vrnitev s čolni nazaj na obalo v topli poznopomladanski noči pa je člane zbora še posebej navdušila in marsikatera prepričljivo zapeta pesem je zadnela tako, da je dobila tudi odmev z nasprotnega brega. Pri skupni večerji je člane zbora sprejel še blejski župan inž. Vinko Golc in izrazil zadovoljstvo in veselje, da je prišlo do teh stikov. Peter Kuchar pa je v posebnem

nagovoru prikazal delo in prizadevanja sedanjega župana v letih, ko je še služboval na Koroškem in sta navezala osebne prijateljske stike. Vsekakor ob zaključku lahko rečemo, da sta koncert in tudi z njim povezan kratek izlet zelo uspela. J. B.

Čudovit koncert na Blejskem otoku je navdušil občinstvo pa tudi Kapelčane

GMÜND/SOVODNJE

Gledališki festival

Festival ali srečanje? To vprašanje me je vedno spremljalo, ko sem se še v bivši Jugoslaviji udeleževal gledaliških festivalov Novega Sada, Beograda, Sarajeva, Nove Gorice, Maribora ... Če je gledališka predstava dogodek ljudi za ljudi, so festivali – s svojimi nagradami – dogodki za direktorije, kritike, teatrologe in izložbena okenca obešenih priznanj. So tekmovanja, boj za nagrade in priznanja, kjer se vsebina in smisel take manifestacije do skrajnosti zbanalizira. Gledališka poetika se meri le po številu dobljenih nagrad, ne pa po vsebini in estetiki, niti po ustvarjalni in samosvoji energiji. Zato sčasoma postanejo festivali samosvoje institucije, namenjene same sebi, z vnaprej določeno estetsko tabelo vrednot – gluhe za živ organizem gledališke ustvarjalnosti.

FOCUS 96 v Gmündu (5.–9. junij) ni bil okorel, zinstucionaliziran festival, ampak sproščeno srečanje gledaliških amaterskih ustvarjalcev iz Avstrije in tujine. Še več. Bil je dogodek v smislu druženja in spoznavanja. Organizatorji (na čelu z gospo Werginz in g. županom Werginzem) – so z načinom nevsiljive organizacije poskrbeli, da smo ustvarjalci doživljali naše gledališko druženje kot najbolj sproščeno gledališko vajo, s pavzami, ob katerih vsi ustvarjalci sedejo za isto mizo in si predajajo ustvarjalno energijo za naslednji prizor. Od predstave do predstave, dan za dnem, noč za nočjo. Noči smo sede ali stoje pretapljali v jutro, ko sta sonce in rosa pozdravljala naša nova poznanstva in spoznanja. Počutili smo se kot stari znanci iz gledaliških foyerjev, garderob ali bifejev. Avstrijci, Rusi, Nemci, koroški Slovenci, Američani, Slovenci – različni narodi, različne kulture, različni jeziki? Da, za politike. Za gledališke ustvarjalce ne. Bil je to spontan spoj kultur narodov in narodnosti v skupnem jeziku druženja – gledališču. Za igralce, scenografe, dramaturge, teatrologe, režiserje ... je bil to dionizični praznik, posvečen Talijinemu

hramu; za Gmünd pa svečan, že kar svet dogodek ob 650-letnici tega prekrasnega mesta, nabitega s pozitivno umetniško energijo. To so nam meščani tudi pokazali. Na vsakem koraku. Toliko nasmejanih, veselih obrazov, zadovoljnih rok ob aplavzih že dolgo nisem videl v kakšnem festivalnem mestu (mogoče nekaj v Sarajevu).

Ob takem prijetnem druženju postane skoraj zanemarljivo vprašanje kvalitetne ravni in estetskih razlik uprizorjenih predstav. Prikazane predstave so vseeno – po mnenju udeležencev okrogle mize – izkristalizirale kvalitativno razliko med predstavami »Slovanov« in ostalih. Predstava OPLA v izvedbi gledališke skupine gimnazije Moste iz Ljubljane je navdušila s svojo hrabro energijo in moderno uprizoritveno estetiko, KLOVNI gledališke skupine Theater iz ruskega Kemerova z dovršenimi pantomimsko-klovnskimi etudami in briljantno izvedbo, Zdrahe v božji hiši v izvedbi gledališke skupine koroških Slovencev Teater brez ... pa s svojo najbolj profesionalno zaokroženo celoto v vseh elementih gledališča in s svojo izenačeno in visoko umetniško interpretacijo vseh nastopajočih. Vsi »Slovani« pa so navdušili še s srčnostjo in slovansko dušo, kot so bili mnenja razpravljalci na okrogli mizi.

Velik uspeh gledališnikov koroških Slovencev. Čeprav so predstavo odigrali v nemškem jeziku, so na režiserjev predlog v uprizoritvi naredili dramaturški obrat. Mati božja spregovori slovensko in na koncu predstave prevzame slovensko besedo tudi sin Jezus. Vsi udeleženci okrogle mize so ta obrat označili kot nenasilno, a popolnoma čisto uveljavitev/vrnitev slovenskega jezika. Dodatno atmosfero je uprizoritvi dalo prizorišče grajskega dvorišča, osvetljeno z baklami v pozni nočni uri. Predstava, ki bo ostala v spominu vsem udeležencem festivala srečanja. Če bodo koroški gledališniki znali to oplemeniti, pa ni stvar tega zapisa.

Marjan Bevč

RADIŠE

»S pesmijo v poletje«

je vabilo SPD »Radiše« na koncert v soboto, 15. rožnika. Koncert naj bi se izvajal pred kulturnim domom, toda hladen veter je to preprečil. Tako se je v dvorani zbralo kar precej domačinov, pa tudi iz drugih krajev so prišli. Spored prireditve je bil tokrat le nekoliko drugačen. Medtem ko je mešani pevski zbor Radiše pel domovinske, domače narodne in afrikanke pesmi, je predstavnik društva prebiral povsem stare narodne vrstice, ki jih je zbral in na svetlo dal gimnazijski profesor v Celovcu Janez Scheinigg leta 1889 v knjižici »Narodne pesmi koroških Slovencev«. Precej viž, plepere in falerč – to so štirivrstičnice ali poskočnice, je nastalo v najbližnji okolici Celovca, to je na Radišah, v Podkrmosu in tudi v Žrelcu. Ob prebiranju teh pleper so se navzoči lahko iz srca nasmejali. Radiški mladinci in otroci so zapeli nekaj pesmic. Kristijan, Daniela, Sara, Anja in Majda pa so zastavili navzočnim uganke, ki so jih ti le s precejšnjo mujo mogli rešiti. Spored prireditve pa so obogatili in popestrili še »Radiški fantje« in tercet trobent.

Iz prvih številok Slovenskega vestnika

Pred petdesetimi leti, 14. junija 1946, je izšla prva številka Slovenskega vestnika, a njegove korenine segajo dlje:

Z obsežnim tiskom so zalagale slovenske protifašiste na Koroškem Glavna tehnika POOF ter pokrajinski tehniki »Obir« v Podjuni in »Celovec« nad Mačami v Rožu. Naloga partizanskega tiska je bila obveščanje terena o položaju na frontah, širjenje osvobodilne misli, pozivanje na protifašistično borbo ter kovanje bratstva in enotnosti med slovenskim in avstrijskim ljudstvom. Tozadevno je bil značilen poziv Avstrijcem, kjer se je glasilo: *Laßt den Freiheitsbund uns schmieden, Österreicher einigt euch. Hitlers Sturz bringt uns den Frieden und ein freies Österreich!*

V tehniki »Obir« je leta 1944 poleg drugega tiska začel prvič izhajati tudi Slovenski vestnik pod naslovom »Vestnik OF in NOV na Koroškem«. Pokrajinska tehnika je prvotno izdala »Radijski vestnik«, ki se je pozneje preimenoval v »Celovski vestnik« in po zlomu nacifašizma začel v Celovcu napol ilegalno izhajati kot »Slovenski vestnik«. Medtem, ko so prvi listi izhajali razmnoženi na ciklostilu, je »Slovenski vestnik« po vojni izhajal že tiskan. Izšlo je 23 številok, zadnja 14. junija 1945.

Slovenski protifašistični tisk med drugo svetovno vojno je častno izpolnil svojo nalogo in doprinesel ogromen delež k zmagi nad nacizmom. Zato je bilo tembolj presenetljivo, da so morali po odhodu jugoslovanske armade v drugi polovici junija 1945 prenehati izhajati vsi trije listi – Slovenski vestnik, Enotnost, Die Einheit – ker nista ne vizovizorična deželna vlada v Celovcu ne britanska zasedbena oblast (PWB) dovolili POOF izdajanje lastnega glasila.

Prepoved tiska

Zato so se morali koroški Slovenci ponovo zateči k tisku, razmnoženem na ciklostilu. Kot nadomestilo za »Slovenski vestnik« je začel izhajati »Vestnik« kot informacijski organ za funkcionarje in aktiviste OF, za širšo javnost pa nemško pisani »Pressedienst«.

Zato so koroški Slovenci po juniju 1945 ponovno intervenirali pri oblasteh v Celovcu ter se hkrati obrnili tudi na Medzavezniško komisijo na Dunaju, katera je že od začetka izdala odlok o svobodi tiska, s prošnjo, da dovoli izdajanje lastnega glasila, ki bi temeljil na tra-

Medtem ko je Osvobodilna fronta na Koroškem zaman čakala na dovoljenje za izdajanje lastnega časopisa, je britanska zasedbena oblast sama tiskala glasilo v slovenskem jeziku. Za uredništvo Koroške Kronike je skrbelo »Psychological War Branch« (oddelek za psihološko vojskovanje). Kronike, ki je zrcalila prva znamenja hladne vojne, ljudi v glavnem niso sprejeli kot svoj časopis. Že od decembra 1945 naprej so politične stranke na Koroškem lahko tiskale časopise v nemškem jeziku, toda Osvobodilna fronta se je morala zateči na Dunaj. Kot izdajatelj, lastnik in založnik je moral nastopiti zasebnik.

Redakcija in tisk na Dunaju

Redakcija je tedaj bila v majhnem trisobnem stanovanju na Dunaju, kurirji so redno prinašali prispevke iz Koroške, ker pošta še ni delala zanesljivo. Tiskarne na Dunaju niso imele primernih črk in stavcev za stavljenje slovenskih besedil. S pomočjo iz Ljubljane je bilo maja 1946 končno vse pripravljeno. Stavec Evgen Frelj se spominja svojega dela:

Simbol odnosa do antifašizma: razstreljeni partizanski spomenik v Šentrupertu pri Velikovcu

Redakcijsko delo je otežilo pomanjkanje arhiva, zato se je uredništvo obrnilo na svoje bralce:

Ker so nacisti leta 1941 zaplenili in uničili vse slovenske osrednje arhive in knjižnice,

pravice. Tako bomo skušali zopet zbrati po nacistih razdejano gradivo. Dopisnikom ali sodelavcem, ki bodo voljni sodelovati in pripomoči k temu, da bi postal naš list čim bolj zanimiv in vseč našim bralcem, pa se priporočamo, da zbirajo tudi jasne in lepe slike, pokrajinske ali tudi prizore iz vsakdanjega življenja prav posebej pa še slike iz življenja in borbe zadnjih let, v katerih se zrcali trpljenje in boj slovenskega ljudstva na Koroškem.

Doma prisrčen sprejem

Prvo številko Slovenskega vestnika so aktivisti Osvobodil-

ne fronte raznašali po občinah južne Koroške. Pridobivali so ne samo številne naročnike, ampak tudi dopisnike, ki so iz svojih krajev redno poročali v rubriki »Po naši zemlji...«. S kakšnim veseljem so sprejeli Slovenski vestnik, lahko vidimo iz prvih pisem bralcev:

Prvi pozdrav našemu listu, Škofiče 16. 6. 46

Nepričakovano nas je obiskal ter prisostvoval naši seji tovariš iz Celovca. Razveselili smo se ga, še bolj pa novice, ki nam jo je prinesel, in pa vsebine njegove aktovke: prve številke našega težko pričakovanega lista »Slovenskega vestnika«.

SLOVENSKI vestnik
TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

IZ VSEBINE:
ZA SVOBODO ZLATO
NAS KRIZEV POT
V OGNJU PRIZKUSENI
NESMIRNO DEJANJE
MLADIM PRIJATELJEM
ČE ZILA NOJ DRAVA...
KMET V ZGODOVINI

Derujemo o zmago pravice
Tesno sodelovanje med ZSSR in JUGOSLAVIJO
Minister dr. Gruber o svojem potovanju v London in Pariz

Glava 1. številke Slovenskega vestnika, 14. junija 1946. Izhajati je moral na Dunaju

dicijah narodnoosvobodilne borbe proti nacizmu. Zahteve po lastnem glasilu so odločno podprli ljudje širom južne Koroške, zahtevali so list, ki »bo verno glasilo naše borbe, našega dela, naših teženj« ter poudarjali, da »so najosnovnejša zahteva in najodločnejše pravice demokracije svoboda vesti, besede in tiska«.

»Te dni smo končali priprave za naš list. Rotacija je stekla. Izšla je prva številka Slovenskega vestnika.«

List tiskamo v tiskarni »Globus«. To je velika tiskarna v središču Dunaja. Take še nisem videl v svojem življenju. Vodi jo nekakšen svet, med katerimi je polovica socialistov in polovica komunistov.«

pozivamo vse bralce, naj bi po krajevnih zaupnikih dali uredništvu na razpolago stare številke »MIRA«, »KOROŠKEGA SLOVENCA«, »MLADEGA KOROTANA« in vse druge tiskane ali pisane stvari, ki obravnavajo koroško vprašanje. »SLOVENSKI VESTNIK« bo nadaljeval izročilo imenovanih listov v boju slovenskega koroškega ljudstva za njegove

Na ljudskem taboru pod Jerberkom pri Škofičah leta 1948

Iz prvih številčk Slovenskega vestnika

Ob žetvi 1946 je Slovenski vestnik že spremljal ljudi

Poudarjam n a š e g a lista. Saj je zadostovalo, da smo ga v prvem presenečenju in veselju samo bežno prelistali. Že iz naslovov posameznih člankov in podpisanih imen smo takoj spoznali, da je res naš list. Za časa Hitlerja štiri leta nismo imeli svojega lista. Po osvoboditvi izpod nacističnega jarma, h kateri smo Slovenci s trpljenjem in krvavimi žrtvami prispevali svoj delež, smo še nad eno leto zaman čakali na našo tiskano besedo. Segati smo morali po nadomestkih, v katerih smo pogrešali našega duha in bese-

de naših ljudi. S »Slovenskim vestnikom« pa prihaja v naše hiše in kajže drag nam gost in prijatelj, katerega bomo vedno z veseljem sprejeli. Že prva številka nam je porok, da bo glasnik naših težnj in tolmač našega hotenja. Odslej naprej bo za nas v Škofičah vsaka nadaljnja številka »Slovenskega vestnika« izzvala praznično razpoloženje. **Tone**

5. 7. 1946

Pozdrav iz Podjune

Končno smo se priborili tudi to pot, da se bo spoštovala ena

izmed naših najosnovnejših zahtev. Naš »Vestnik« naj bo zastopnik in tolmač vseh teh najširših plasti našega naroda. Nudi naj nam razvedrilo, obenem pa naj nas seznanja z omiko in kulturo našega naroda v taki obliki, ki bo primerna sle-

Slovenske Koroške že popolnoma utonili pod raznarodno-valnim pritiskom preteklih let in desetletij, je »Slovenski vestnik« vseeno našel pot med nas in bil pri naših družinah z veseljem sprejet. Na zunaj je pri nas res videti, kakor da bi tod ne prebivalo več slovensko ljudstvo. Šola in cerkev še danes kljub obstoječim drugačnim predpisom nadaljujeta svoje pomembno delo, ne glede na demokratična načela enakopravnosti obeh narodov v deželi.

16. 8. 1946

Lepena

Dragi »Sloveski vestnik«, ne moreš si misliti, kako smo te me lepenske žene vesele. Prepričane smo, dragi Vestnik, da boš imel včasih na razpolago kakšen kotiček tudi za nas, tako ti bomo lahko potožile o prestanem trpljenju. **Jelka**

28. 6. 1946

Škocjan v Podjuni

Dragi urednik. Tudi mi bi se radi oglasili z nekaj vrsticami in vam povedali, kako smo se razveselili prihoda tako zaželenega lista. Dolga in težka leta, polna trpljenja leže za nami od tedaj, ko smo zadnjič brali o nas v »Koroškem Slovincu«. Tudi medtem se je marsikaj slišalo o nas. Toda tedaj nismo mogli nikomur pritožiti svojega gorja. **Milena**

S programatskim člankom pod geslom »Verujemo v zmago pravice« je Slovenski vestnik orisal svoja načela v prvi številki:

Stoletja stoji naš narod severno Karavank v neenakem

no priznajo enakopravnost v svojih delih, bomo radi sodelovali, da ustvarimo med obema narodoma pogoje za človeka vredno življenje. Naša iskrena želja po miru nam narekuje, da budno pazimo na vse oblike nazadnjaškega fašizma, ki se je zaenkrat samo potuhnil, da bi v novi obliki in z novo krinko na obrazu pahnil svet v novo gorje. Veliko krivic se je nakopičilo v starem svetu - in ta svet se je odločen branil z vsemi silami.

Stališča politikov

V drugem temeljnem članku, ki je izraz nove samozaveesti, se je v prvi številki oglašil dr. Franc Petek:

Osvobodilni boj je prekalil slovenskega človeka in slovensko ljudstvo. Združil ga je, vtil mu zavesti in ponosa. Z novo močjo oznanja danes misel po svobodi, pravi demokraciji, pravičnem socialnem ter gospodarskem redu. Žal še sedaj mnogi ne uvidijo krivičnosti st.-germanske mirovne pogodbe in njenih posledic, to je neizpolnjenih obljub tako imenovane »manjšinskega varstva«. Nočejo uvideti in priznati, da smo v tej težki osvobodilni borbi odrasli takemu in podobnemu »manjšinskemu varstvu«.

V svoji prvi številki je Slovenski vestnik tudi objavil govor dr. Joška Tischlerja na zborovanju izseljencev dne 15. aprila v Celovcu. Dr. Tischler se spominja v svojem govoru žrtev fašizma in obtožuje nove krivice:

»Če bi bili nekateri merodajni ljudje kdaj nosilci odpora, tedaj ne bi iskali danes

ERSCHINT MONATLICH PREIS 40 GROSCHEN

DIE EINHEIT

FÜR FORTSCHRITT UND VÖLKERVERSTÄNDIGUNG - GEGEN VERLEUMDUNG UND LUGE

Jahrgang I Klagenfurt, den 1. Juni 1946 Nummer 1

„STAATSVERTRAG“

Um die Einheit des wechtätigen Volkes

Wozu die neue Zeitung, wirst du dich, verehrter Leser, vielleicht unwillig oder überrascht fragen, wenn du die erste Nummer des Organs der Kärntner Slovenen in deutscher Sprache erhältst.

Wozu dieses neue Blatt, ist es notwendig und welches ist der Zweck seiner Herausgabe?

Die Erfahrungen von Jahrzehnten und besonders der letzten Jahre verlangen von uns von Tag zu Tag immer dringender, für spalterische Absichten auszunutzen. Der neue Vorschlag der Regierung der FVR Jugoslawien, der neuerdings die Folgerichtigkeit ihrer Außenpolitik bewies, und der die Interessen der jugoslawischen Völker sowie die Interessen des Friedens vor Augen hat, vor allem aber die Tatsache, daß der sowjetische Vertreter diesen Vorschlag unterstützte, haben jedoch be-

nehmen werden. Die westlichen Vertreter haben jedoch die negative Antwort der österreichischen Regierung unterstützt und vollkommen parteiisch erklärt, daß weder für Grenzänderungen, noch für Autonomie irgend ein Bedürfnis bestünde.

Der österreichische Außenminister Doktor Gruber hat als Argument für die Zurückweisung des Vorschlages...

»Die Einheit« sicer ni izhajala dolgo, a je zapustila globok vtis

hernemu članu naše narodne družine. On je poklican, da budi in goji v nas zavest, da smo vsi člani ene velike družine, kjer vlada enakopravnost vseh delovnih ljudi. Naj pride naš »Slovenski vestnik« svojo pot v vsako, še tako preprosto hišo, kočico in družino! **J.**

5. 7. 1946

Št. Tomaž

Čeravno si bo marsikdo mislil, da smo v našem delu

boju za svoje pravice. Zadnjih sto let, predvsem pa zadnja desetletja so nosilci velenemške miselnosti, ki so pripravili pot nacizmu, prešli k načrtnemu preganjanju vsega, kar je dajalo deželi slovenski obraz. To so bili isti ljudje, ki so v lastnem narodu zatrli vsak poskus uveljavljenja naprednih demokratičnih sil in ki so končno privedli Avstrijo v objem nemškega nacionalnega socializma. Z vsemi, ki nam dosled-

v slovenskih vrstah novih žrtev, tedaj ne bi zopet zapirali Slovencev in jih metali iz služb. Tedaj bi vedeli, da se s krvjo in trpljenjem priborjene pravice ne dajo zbrisati z nasiljem, tedaj bi vedeli, da se narodnostni problem na Koroškem ne da reševati z grožnjami. Mi, koroški Slovenci, smo po vsem boju in trpljenju enakopravno ljudstvo v deželi in terjamo svojo pravico, za katero smo se borili«.

Na pogrebu dr. Franca Petka govori dr. Franci Zwitter

Iz prvih številčk Slovenskega vestnika

Strokovna literatura in kolumne v SV

V prvih letnikih je Slovenski vestnik ponujal svojim bralcem članke z objasnjevalnimi komentarji o političnem in socialnem položaju na Koroškem, v Avstriji in v Jugoslaviji. Dopolnil je informacije o širšem prostoru s kratkimi vesti o svetovnih političnih dogodkih.

Poleg tega je Slovenski vestnik od prvih številčk naprej odpiral stalne kolumne. Pod naslovom Koroška v borbi so redno izhajala pričevanja bivših partizanov in partizank, med vojno izseljenih in v taboriščih interniranih koroških Slovencev in Slovenk. Pozneje je zbirka teh osebnih pričevanj izšla pod istim naslovom kot prva dokumentacija boja proti fašizmu. V rubrikah Enakopravnost in Dokumenti obtožujejo je Slovenski vestnik objavil poročila in dokaze o pomanjkanju denacifikacije, o ponovnem izrinjenju slovenskega jezika iz javnega življenja in o vsakdanjih diskriminacijah in težavah na vaseh. Iz teh poročil je razočaranje in ogorčenje, da zmaga nad fašizmom ni prinesla enakopravnosti in da so znani pristaši nacizma ostali v javnih službah, očitno.

Poleg informacijske vloge je Vestnik tudi igral povezovalno vlogo za ves slovenskogovoreči

Kraj pod Jepo pri Baškem jezeru: danes po petdesetih letih ga skorajda ne bi prepoznali več ...

povabili na kulturne in izobraževalne prireditve v svojih vaseh.

Od prve številčke naprej je bila tiskana Prežihova črtica »Če Zila noj Drava nazaj potačo...« v nadaljevanjih. Sledili so njegovi »Samorastniki«. Z dodatnimi kratkimi povestmi in s pesmimi je Slovenski vestnik skrbel za literarno branje. Po-

ge. V eni izmed prvih številčk je v stalni rubriki Naša žena objavljen oris položaja in vloge

svojem odločnem boju za pravice svojega naroda. Slovenska mati mora posvetiti posebno

V rubriki so navadno sledili nasveti za dom in včasih tudi kuharska navodila. Nasveti in navodila iz prvih letnikov, ki se osredotočijo v glavnem na tematiko, kako se lahko gospodari z manjkajočimi sredstvi, nam danes poročajo o težkem gospodarskem položaju tega časa.

Redna priloga Napredni gospodar je prvič izšla aprila 1947. V uvodnem članku so uredniki predstavili namen priloge in pozivali bralce k dopisovanju:

Poleg drobnih vprašanj, ki zadevajo naše kmetijstvo, poleg praktičnih nasvetov nas bo seznanjal s sodobnim, smotrnim kmetijstvom. Seznanjal nas bo z novimi tehničnimi pripomočniki, z novimi oblikami dela. Poročal nam bo o uspehih, ki jih doživlja kmetijstvo v novi Jugoslaviji.

Današnja žena in njena zmaga

žena po drugi svetovni vojni: »Današnja žena je enakopravna. To pa ji ne daje samo pravic, ampak ji nalaga tudi dolžnosti. Nič več se ne more zanašati samo na moža, češ bo že on vse ukrenil, da bo prav. Tudi žena mora se zanimati, kaj je v javnem življenju prav in kaj je krivica. Šele ko bo znala to sama pravilno oceniti, bo lahko postala svojemu možu opora pri javnem delovanju. Potem bo znala moža tudi vzpodbujati, da ne popušča v

veliko pozornost doraščajoči mladini, kajti šola naši mladini tudi danes še daleč ne daje tega, kar bi morala.« Hilda

»Miklova Zala« je privabljala igralce in gledalce

prostor na Koroškem. Tej nalogi je pogosto posvetil v prvih letnikih celo stran. Dopisniki, ki so objavili svoje prispevke v rubriki Po naši zemlji, niso samo poročali v velikih in majhnih dogodkih na podeželju, a so tudi

sredoval je dela iz slovenske književnosti in predstavil pisatelje in pesnike, ki so pisali v drugih jezikih.

Za posamezne skupine svojih bralcev je Slovenski vestnik uredil posebne rubrike ali prilo-

Tudi v novem letu eno za pravice

Priloga v prvi letni številki slovenskega vestnika, ki je izšla 5. januarja 1942, je bila namenjena pravičnemu sodenju. V njej so objavili poročila o sodnih postopkih, ki so se odvijali v taboriščih in v zaporih. Priloga je bila namenjena tudi tistim, ki so bili zaprti v zaporih. Priloga je bila namenjena tudi tistim, ki so bili zaprti v zaporih.

Novoletne poslanice vodilnih državnikov:

Potrebni bodo veliki naporji za ohranitev svetovnega miru

Koko ohraniti svetovni mir in obnavljati svet pravih novih obzorjih spopadi — to je bilo tudi to leto glavna vsebina novoletnih poslanic in volilnih razpisov vodilnih državnikov, ki so se na pragu novega leta obrnili do svojih državljanov in do predsednikov drugih držav ter jim po stari navadi obrazložili, kako si predstavljajo rešitev mednarodnih problemov. Vsi so v bistvu govorili o istih vprašanjih, pa vendar njihove besede niso bile enake: na sone, da je bil eden pesimist tom, kjer se je drugi kazal optimista, tudi sicer so bile njihove precej različne, pač tako, kakršni so pogledi dočnega državnika na poročila problema in na pot do njihove rešitve. Tako se je tudi v letih poslanicah kazalo nevarno neso-glasje med slovi v svetu in čeprav so besede »veliki« valjale miru, so je v njih skrivala zaskrbljenost, ali bo mogoče v novem letu obnoviti mir, ali pa bo človeštvo izpostavljeno nevarnosti nove vojne. Vsakokrat pa je iz novoletnih poslanic določilo tudi upanje, ki obdajo predvsem v dejstvo, da se vsak in vsi, mali in veliki, zavedajo groznih posledic, ki bi jih imela nova vojna za ves človeški rod.

ben način začeli reševanje vprašanj, ki danes ogrožajo svet. Navedeni so tudi glasbena želja po miru in mirujoči ustavi konsistentni, to je po mirnem sodelovanju med narodi, so narodi Jugoslavije po svojih zastopnikih veliko prispevali k podpori naprednih sil na svetu v borbi za ohranitev miru in mirujočemu rešitvi vseh pomembnih vprašanj. Tako politiko hampa vodili fu-

Mlad Plajberžan na poti v svet

Iz prvih števil Slovenkega vestnika

Štehanje in prvi rej kot simbol ziljske bitnosti

(Vse slike iz arhiva SV)

Toliko so načela bila optimistična, kolikor so pogosto bila poročila iz Koroške resna, ko opisujejo težave, ki so jih imeli ljudi, ki so se po drugi svetovni vojni vrnil na svoja posestva ali na kmetije, ki so jih prej imeli v najemu. Nekateri so se morali boriti, da so jih sploh nazaj dobili, pri drugih so bile hude poškodbe posledica vojne, vsepovsod je bila materialna stiska. Veliko člankov v teh

prilogah je posvečeno strokovnemu izobraževanju kmetov in zahtevi za lastno kmečko šolo.

V prvem letniku Slovenskega vestnika je začela izhajati mesečna mladinska priloga Mlada Koroška, ki se je obrnila tako na mladino kot na otroke. Poročala je o mladinskih prireditvah in o delovanju otroških in mladinskih organizacijah na Koroškem in v Jugoslaviji. Poleg besedil, ki obravnavajo za-

nimivosti iz tehnike, zemljepisa, biologije itd., je ponujala križanke in uganke ter čtivo iz mladinske literature. Deloma je Mlada Koroška tudi služila pri pouku slovenščine v šolah, ker dolgo ni bilo slovenskih čitank. Ko je skupina koroških učiteljev in učiteljic začela z izdajanjem šolskega lista »Mladi rod«, je Slovenski vestnik nehal z mladinsko prilogo.

Pripravila Brigita Busch

»Ziljski skok« v Zahomcu v novo športno prihodnost

Politično pa se je začel boj za osnovne manjšinske pravice

Začeli smo iz idealizma

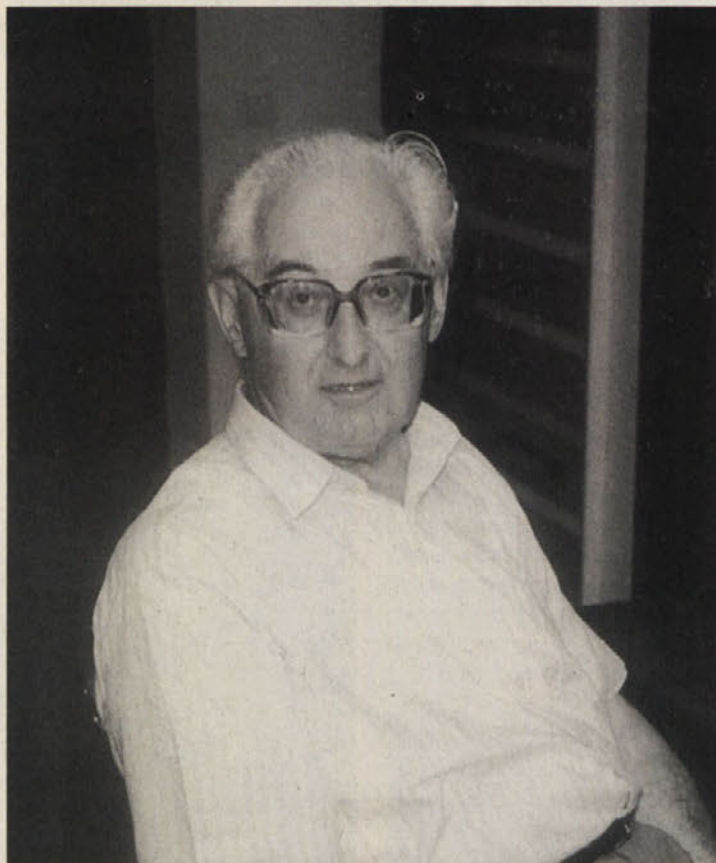
Rado Janežič, dolgoletni glavni urednik Slovenskega vestnika, se spominja začetkov:

Natančno za prvo obletnico izhajanja sem prišel k Vestniku. Seveda pa sem bil z njim povezan že od prve številke, a ne kot urednik, pač pa sem kot mladinec še z drugimi z njim hodil od hiše do hiše. Za nas je bila to velika sprememba, to je bil nov časopis za razliko od Kronike. Prvič smo imeli domač list z napredno vsebino. Takoj v začetku smo imeli že velik odziv in dobili smo zelo veliko naročnikov. Preko Kronike so nas napadali, pozneje tudi cerkev in bili smo ekskomunicirani. Pa to ni bila edina ekskomunikacija: sledila je še ona pri Komunistični partiji.

S svojimi prispevki sem začel v četrti številki SV. Objavil sem prvi kratek zapis, spomin na izselitev l. 1942. Ko so ugotovili, da sem pismen, sem takoj postal dopisnik in poročal sem o prireditvah in drugih dogodkih. O prvi obletnici pa sem dobil nalogo, naj se preselim na Dunaj in začnem kot urednik.

Delo in šola

Imel sem težave s tistim svojim znanjem slovenščine, ki sem se je bil naučil sam ob branju knjig. Takratni glavni urednik Franci Zwitter mi je dejal: tukaj imaš slovnico, usedi se in se

Dolgoletni glavni urednik SV Rado Janežič

uči. Moje prispevke je potem skorigiral, mi jih vrnil in rekel: Zdaj pa preberi in napiši še enkrat. Včasih sem moral isti članek napisati na novo štirikrat ali petkrat. To je bila šola ob delu.

Uredništvo je bilo v dveh delih: koroški in iz Slovenije. Pisatelj France Novšak je za nas prirejal tečaje in nam ob vsaki številki pokazal napake. Tako smo se učili.

Na koroškem uredništvu smo bili samo trije, večino prispevkov pa smo dobili iz Celovca. Takrat je bila pošta zelo nezanesljiva, zato je enkrat na teden šel z Dunaja na Koroško kurir, ki je prinesel tekste, tako da smo imeli tudi zunanjo politiko. Na Dunaju smo imeli sedež v Sovjetski coni in bili bolj pod kontrolo kot drugi. Bila je tudi cenzura:

vse, kar je prišlo na določene naslove, so pregledali. Takrat smo bili glasilo osvobodilne fronte, ki je bila tedaj na črni listi, tudi pri koroških oblasteh.

Naklada, ki smo jo tiskali, je bila okoli 7000. Korošci so Vestnik sprejeli za svojega, bolj kot Kroniko, ki so jo delali v glavnem emigrantje. Verjetno je vplivalo takrat tudi vprašanje priključitve k Jugoslaviji, ki še ni bilo docela rešeno. Mi smo bili za, oni pa proti in ljudje so se na nas pozitivno odzvali.

Idealizem

Bili smo pravi idealisti. Plač nismo dobivali, samo žepnino 25 šilingov na mesec. Redakcija je bila stanovanje dr. Zwitterja, delali pa smo trije: poleg Zwitterja še jaz in Micka Miškulinova, ki je bila sekretarka. Vsi smo bili prej v državnih službah, Micka na primer pri pošti, pa smo pustili varne službe in šli v politično delo.

Sploh je bilo tedaj vse delo čisti idealizem in amaterizem. Spominjam se prve uprizoritve Miklove Zale v Svatnah, pravo ljudsko gibanje je bilo to in zbralo se je nad 5000 ljudi.

Miklova Zala je bila za nas pravi simbol. Medtem ko se Kralj Matjaž še do danes ni zbudil, pa se je Zala vrnila iz ujetništva tako kot koroški Slovenci iz izseljenišva. Postala je simbol trpljenja in po drugi strani ohranitve. Motil nas je antisemitizem igre, toda

z avtorjem Jako Špicarjem se ni dalo govoriti.

Poslanstvo časopisa

Kot urednik sem se pri sodelavcih zameril, ker sem jih korigiral – pri jeziku sem bil zelo strog. Vestnik je bil glasnik širše antifašistične fronte in ko je obstajala Demokratična fronta, smo direktno nagovarjali tudi nemškogovoreče sodeželane (nekateri, ki so vsaj pasivno znali slovensko, so bili celo odborniki). Na Koroškem tudi prej nemški tisk ni nikoli redno spremljal dogodke pri slovenski narodni skupnosti, zato smo imeli rubriko v nemščini. Imeli smo tudi pridne dopisnike, n. pr. Guttenbrunner je skoraj v vsaki drugi številki imel pismo. Pravzaprav nismo bili nikdar tako ozki, da bi bili samo za slovenskogovoreče.

Če o kakšni prireditvi nismo poročali, je že bila kritika. Dopisniška mreža je bila zelo redka. Povsod smo morali biti sami prisotni, redne dopisnike bi lahko preštel na prste. Treba je pomisliti, da nismo imeli avtomobilov.

Velika novost pa je bila tudi v tem, da smo n. pr. svetovne dogodke obravnavali v časopisu iz drugega zornega kota, kakor so bili ljudje navajeni, v novem, naprednem duhu. Nemški tisk in tudi Koroška Kronika sta bila bolj enostranska.

ROSA IN HUGO TAUBMANN, SINTA IZ BELJAKA

Duh diskriminacije še živi

Če smo svojčas na Koroškem srečali in doživeli Cigane, malodane nihče ni vedel, da so to Sintini, da prihajajo iz Beljaka. Kdo pa se je že zanimal resno zanje, ki so jih na vsakem koraku spremljali predsodki, krivi pogledi in tudi kletvice. Sintini je v dobi nacizma, ki je tudi Slovence obsodil na smrt, doletela ista in še krutejša usoda: na Koroškem so jih nacisti skoraj do zadnjega iztrebili. Danes se družba začinja zanimati za njihovo usodo, kulturo, jezik in navade. Ali ste vedeli, da so se Sintini v Sloveniji s puško v roki borili proti nacizmu? Z bivšim predsednikom Društva Sintov v Avstriji Hugom Taubmannom se je pogovarjal F. Wakounig.

Rosa in Hugo Taubmann – kljubovala sta vsem pritiskom

Gospa Rosa in gospod Hugo Taubmann, pred dnevi je v Beljaku bila odprta razstava »Sintini v Beljaku«. Vi ste zbrali glavno dokumentacijskega materiala. Zakaj ste naredili to razstavo in tako stopili iz anonimnosti beljaškega mestnega življenja ter se kot Sintini javno postavili v javnost?

S tem skušamo Sintini izboljšati razmerje med nami in večinskimi prebivalstvom. S tem skušamo nastopiti proti intolranciji in odklanjanju, s katerima se naša narodna skupnost srečava. Sosedu skušamo približati našo kulturo, glasbo, našo zgodovino, in ga seznaniti z našim načinom življenja. Kajti še vedno doživljamo, da nas ljudje naporno tolmačijo prav zaradi starih predsodkov oz. nevednosti, ker pač o nas vedo le malo in še to popačeno. Razstava sloni na fotografijah, ki so razdeljene v tri bloke: Sintini do leta 1938, medvojna doba in čas druge avstrijske republike do eksplozije v Oberwartu 1995. Pri vsaki sliki je tudi obrazložitev.

Peščica je preživela

Koliko Sintov je do nacističnega holokavsta živelo v Beljaku?

V Beljaku je pred vojno živelo okoli 500 Sintov. Od tega jih je okoli 300 stalno prebivalo v mestu in okolici, približno 200 pa je bilo potujočih. Po naših računih je skoraj vsa skupina stalno tu živečih, to je okoli 300 oseb, prišla v kacetete. Le peščica, to je štiri ali pet družin Taubmannove rodbine, je preživela, med njimi tudi naša družina, ker smo že kmalu po anšlusu 1938 zbežali v Jugoslavijo, del pa se je umaknil na Južno Tirolsko.

Takrat sem bil star 4 leta, živeli smo v Zagrebu do leta 1941, ko so prišli tja nacisti, potem pa smo se stalno selili iz kraja v kraj. V Jugoslaviji nismo veljali za Cigane, ampak za razstavljalce. Mi smo se, če smo hoteli preživeti, navzven morali docela prilagoditi življenju v urbanem Zagrebu, svojega jezika nismo smeli govoriti v javnosti. Pa tudi po svojih poklicih smo se razlikovali od tamkajšnjih Ciganov, to je Romov, ki so bili piskrovezi, medvedarji in podobno, in jih je že izdajala njihova zunanost. Za nacistične je bilo lahko prepoznati Rome in jih deportirati v kacetete. Če pa smo mi imeli občutek, da smo v nevarnosti, smo se enostavno odselili v drug kraj.

Sintini, ki so stalno živeli v Beljaku, so si svoj kruh služili kot brusarji nožev in škarij, kot izdelovalci marel, kot muzikanti in v raznih drugih poklicih. Predvsem kot muzikanti po beljaških restavracijah in hotelih so bili zelo znani.

Potujoči Sintini pa so si skozi leto služili svoj kruh kot razsta-

vljalci in podobno v Jugoslaviji in Italiji ter sosednjih državah, ker je tam bila birokracija neprimerno milejša. Zimo pa so preživeli doma v Beljaku.

Deportirani

Kdaj so beljaške Sintini deportirali in kam?

To je bilo leta 1941. En del, okoli 60 oseb, je prišel v zbirno cigansko taborišče Lackenbach na Gradiščanskem. Drugi pa so prišli naravnost v koncentracijska taborišča. Od okoli 300 deportiranih se jih je vrnilo le pet (!) domov. Po uradnih številkah pa je bilo deportiranih okoli 150 oseb. Glejte! Naša rodbina Taubmann je pred vojno štela v Beljaku okoli 60 oseb. Približno dvajsetim članom je uspelo beg, ostali pa so prišli v kacetete. Samo eden ga je preživel.

V katerih poklicih so Sintini danes zaposleni?

Danes so Sintini zaposleni v raznoraznih poklicih, na primer so tekstilni trgovci, trgovci z antikvitetami, frizerji.

Ali se še dogaja, da nekdo samo zategadelj, ker je Sintini ali Sinteca, v Beljaku ne dobi zaposlitve oz. le stežka?

Na žalost se to še vedno dogaja. Vzroka ne povedo v obraz, a če se Sintini poteguje za razpisano delovno mesto, je kar naenkrat že oddano ali zasedeno. V Beljaku je še vedno prisoten podtalen rasizem, pa naj to Beljaci radi čujejo ali ne. Vedenje o Sintinih je še zmeraj prisotno in že ime samo je dovoljšen vzrok za diskriminacijo.

Koliko Sintov živi danes v Beljaku in ali so med njimi tudi akademiki oz. absolventi srednjih šol?

Ne! Pred vojno je večina Sintov bila nepismena, med vojno so jih uničili, po vojni pa prvi rod preživelih Sintov svojim otrokom ni mogel nuditi višje izobrazbe, kaj šele jim pomagati pri nalogah, ker ni imel

ustrezne izobrazbe in podlag. Šele tretji rod bo po mojem žel višjo izobraževalno pot. V Beljaku danes živi okoli 50 Sintov.

V KZ Lackenbach

Gospa Rosa Taubmann, kje ste doraščali in kako ste preživeli nacistični genocid nad Sintini?

Rojena sem leta 1936 v Floridsdorfu na Dunaju, od leta 1955 živim v Beljaku, z možem imava štiri otroke. S petimi leti sem prišla v taborišče Lackenbach. V Floridsdorfu smo Sintini živeli na posebnem travniku, kjer so stali naši vozovi. Vozovi, s katerimi smo poleteli potovali, so bili pokriti s plahtami, vozovi za pozimi pa so bili prava stanovanja iz lesa, čudovito opremljeni domovi. Lesen stanovanjski voz je bil ponos vsakega Sintina. Rekla bi, da je to bila posebna plat avstrijske stanovanjske kulture, ki so jo nacisti uničili.

Moja rodbina je slovela kot izredno muzikalična, moj oče, strici in bratje so poleteli bili angažirani kot muzikanti na Dunaju in po čeških turističnih metropolah, na primer v Karlovih varih in drugod.

Bila sem stara pet let, ko so nas nacisti jeseni 1941 polovili in odvedli v Lackenbach. Tam so nas najprej vse obrili na balin, nam pobrali od nakita do rute vse in nas potem strpali v gole barake, kjer so bili za posamezne družine pripravljene oddelki, podobni svinjskim pitovnikom. Na tleh je ležalo nekaj slame. Komur je uspelo ohraniti oddejo ali debelejšo obleko, ta je preživel, ostali pa so enostavno pomrznili v tistih ledenih januarskih nočeh. V Lackenbachu smo bili vse do leta 1945, ko so nas osvobodili Rusi.

Lackenbach je kmalu izbruhnil tifus, ki je pokončal veliko Sintov. Zagreblji so jih v masovnih grobiščih. Preživeli smo dnevno morali na delo. Spominjam se še, da smo otroci morali poleteti pobirati kamenje s polj. Za hrano smo dobili majhen hleb kruha za celo družino in juho z olesenelo poljsko repo. Večina kacetnikov je umrla od lakote.

Že leta 1938 so nacisti vse moške Sintine, med njimi mojega očeta in vse moško sorodstvo odvedli v Lackenbach, od tam pa razen enega strica v kacetete Auschwitz in Buchenwald.

Naši družini, in s tem tudi meni, je glasba rešila življenje. Esesovski taboriščni komandant v Lackenbachu je bil velik ljubitelj glasbe. Stricu, ki je ostal tu, je nekega dne ukazal, naj sestavi orkester. Stric je muzikante izbral iz vrst preostalih moških, ki pa o glasbi niso nujno imeli veliko pojma. Ko je komandant dobil obisk, je orkester moral zaigrati. Nastop je bil porazen. Za kaznen so godci morali celo noč igrati svinjam. Stric je komandantu le mogel dopovedati, da ni kriv slabega igranja, ker pač enostavno nima boljših godcev. Na esesovčev vprašanje, ali ve za boljše muzikante, je odgovoril, da so njegovi vsaki odlični muzikanti, ki so že igrali v najboljših hotelih Dunaja in čeških turističnih metropolah, a so sedaj v kacetih Mauthausen, Buchenwald in Auschwitz.

Stric je moral narediti seznam muzikantov, komandant pa je res omogočil, da se je večina od njih vrnila iz taborišča. Njihova vrnitev je bila povezana z veliko tragedijo. Kajti par dni pred prihodom moških so vse njihove družine odvedli v Auschwitz in jih tam pomorili s plinom. Edinole naša družina je še bila v Lackenbachu. Ko so hoteli tudi nas transportirati – nam in vsem ostalim so

Kako pa je bilo mogoče, da ste ostali v Lackenbachu, ki je bilo zbirno koncentracijsko taborišče, odkoder so ljudi razpošiljali v druge kacetete?

Nastop pred svinjami

To je posebna zgodba. Po prihodu v

esesovci rekli, da pridemo v taborišče, kjer so za nas pripravljene šole, delavnice, igrišča in drugo – , je oče dejal, da bo šel z nami. In ta grožnja je učinkovala, da smo lahko ostali skupaj v Lackenbachu.

Koliko članov vaše rodbine je umrlo v kacetih?

Razen naše družine, staršev in osem otrok ter treh očetovih bratov so vsi umrli v kacetih, vsega skupaj nad petdeset oseb.

Otroci vse vedo

Kaj je prinesla osvoboditev?

Osvobodili so nas Rusi. Vrnili smo se domov v Floridsdorf, kjer smo še nekaj let živeli. Moj oče je kupil hišo, kamor smo se potem preselili. Otroci smo začeli hoditi v šolo, a v bistvu nemščine nismo obvladali, znali smo samo sintateščino, pa z živci smo bili na tleh.

Kako pa sta svojim otrokom povedala grozote holokavsta, ali pa sta molčala, kot so molčali številni drugi, ki so preživeli kacetete?

Naši otroci so vse zvedeli, o vsem sva z njimi govorila, saj so bili tudi radovedni. Česar pa jim midva nisva znala ali mogla povedati, pa so povedali naši starši. O teh dogodkih človek ne moreš molčati, določene stvari so stalno pred očmi.

Zanimivo pa je, da Sintini, ki so preživeli velika taborišča kot Auschwitz, Buchenwald, Dachau in druga, niso svojim otrokom skoraj nobenih podrobnosti ali le malo povedali.

Pred nedavnim je župan Manzenreiter prejel skupino Sintov, ki so po stari navadi kampirali ob Dravi. Ali jih je bilo treba pregnati in kako je na to reagirala javnost?

Časopisi so o tem poročali in Terezija Stoisić je ostro reagirala.

Trenutno predlagani spomenik žrtvam nacističnega terorja v Beljaku, med njimi tudi Sintom, buri duhove. Svobodnjaki v občinskem svetu so proti spomeniku, večina (SP in VP) za splošen spomenik žrtvam nasilja, Zeleni in Sintini pa so za spomenik z imeni žrtev. Kje naj bi stal?

Predlagani sta dve obliki spomenika: ena v obliki spominske plošče na beljaški stolnici. Tam so tudi druge vojaške spominske plošče. A na naši tabli naj ne bi bilo imen, kajti že so nam dali vedeti, da ne smemo biti preglasni, da ne smemo preveč zahtevati. Društvo »Nikdar pozabiti«, ki smo ga ustanovili, ter nekateri občinski odborniki in Zeleni pa smo za spomenik z imeni, torej za drugo obliko. Kje naj bi spomenik stal, pa še ni jasno.

BEOGRAJSKE MEDNARODNE KONFERENCE IN MEDIKULTURNOST

Novi impulzi za strpnost in sožitje

Mednarodna srečanja – izhod iz izolacije

Od 30. maja pa do 1. junija 1996 je bila v Beogradu tretja mednarodna konferenca na temo »Meje – izziv za medkulturnost«, ki je nastala iz tesnega sodelovanja med Medkulturno mrežo na celovški univerzi in Svetom Evrope. Kot zastopnika Medkulturne mreže sta se Brigite Busch in dr. Vladimir Wakounig udeležila tega mednarodnega srečanja. Ko je pred dvema letoma bil Beograd zaradi internacionalnega embarga takorekoč izoliran in so prenehali skoraj vsi kulturnopolitični in tudi znanstveni kontakti, je celovški Medkulturni mreži uspelo, da organizira v Beogradu mednarodni posvet »Medkulturnost – življenje v multikulturni družbi«.

Ta posvet je bil takrat (junija 1994) velikega pomena, ker so se po izbruhu vojne spet prvič srečali znanstveniki bivše Jugoslavije in razpravljali o zamujenih priložnostnih večkulturne in večjezikovne družbe. Nacionalistično orientiranim političnim strukturam ni bilo prav, da je s pomočjo Sveta Evrope bilo mogoče, spet vzpostaviti kontakte med znanstveniki bivše Jugoslavije. Ravno to obnovljeno sodelovanje pa je bilo potrebno, da so intelektualci začeli samokritično diskutirati o svoji družbeni in politični vlogi. Marsikomu je postalo jasno, da so intelektualci v obujanju nacionalističnih mitov in v političnih zahtevah po »čisti« etnični identiteti igrali zelo sporno vlogo pri razpadanju jugoslovanske družbe, ki je žive la od večkulturnosti in večjezičnosti. To spoznanje ne velja samo za preteklost in samo za nekatere (vzhodne) nacionalne države. Politična zloraba intelektualcev, predvsem takrat, kadar gre za uresničevanje nacionalističnih konceptov, je danes skoraj povsod prisotna. V nekaterih državah so ravno intelektualci bili tisti, ki so s svojimi sanjaškimi miti o »zibelkah naroda« ter o »nedotakljivosti in brezkončnosti narodnosti« ustvarili vzdušje za sovražstvo med različnimi narodnostnimi skupinami.

Mednarodni posvet iz leta 1994 pa je bil tudi nov začetek za novo mednarodno sodelovanje, ki je trenutno še zelo oteženo. Predvsem oblasti novo nastalih držav si prizadevajo, da so meje več kot samo državne meje. Če že mednarodno povezovanje, potem na zahod, tako politični predstavniki »novih demokracij«. Znanstveno povezovanje in sodelovanje na področju bivše Jugoslavije pa je za nekatere državne in paradržavne oblasti subverzivno in državi sovražno dejanje.

Lahko rečemo, da je konferenca iz leta 1994 dala mnogim znanstvenikom in kulturnim ust-

Reklama in stvarnost se ne ujemata, javna infrastruktura razpada

varjalcem nov zagon in nove ideje. Že lansko leto so znanstveniki iz Beograda organizirali takoj drugo mednarodno srečanje, da bi začete kontakte poglobili in mlajši generaciji znanstvenikov ponudili forum za internacionalnost. Tema drugega mednarodnega srečanja je bila »Jezik mira«. Na tej konferenci so razpravljali o tem, ali je možno ravno v času vojne in najhujše mržnje razviti jezik, ki ne živi od vojne in sovražstva. Življenje po vojni ima samo perspektivo, če je jezik instrument zavestnega zблиževanja. To sporočilo naj bi veljalo predvsem za javne medije in politike, ki imajo posebno odgovornost pri oblikovanju odprte, strpne in demokratične družbe.

Politika meja gradi na nestrpnosti

Odmevi na lanskoletno srečanje so zaradi aktualnosti tematike bili tako pozitivni, da so si beograjski kolegi za letošnjo konferenco izbrali vprašanje, ki čedalje bolj posega v vsakdanjost – namreč, kako živeti z raznolikimi mejami. Tudi daytonski mirovni sporazum pomeni v resnici samo popuščenje tistim nacionalističnim silam, ki nočejo medkulturnih povezovanj in jim na za večkulturno družbo. Zato tudi daytonski sporazum ne daje veliko poguma, da bi bilo možno razviti projekte, ki bi vključevali različne narodne skupnosti in tako ustvarjali spet zaupanje med takoimenovanimi konfliktinimi strankami. Razpad Jugoslavije ni vodil samo do novih nacionalnih držav, kot bi to nekateri radi zelo hitro pozitivno ocenili. Vojna kot spremljevalka in pospeševalka državnega, kulturnega, socialnega, političnega in ekonomskega procesa razpadanja je na celotnem prostoru bivše Jugoslavije zarezala in ustvarila meje, ki so v svojih posledicah hujše od državnih meja. Perspektive za mir, sožitje, človekove pravice in demokracijo so na področju bivše Jugoslavije tudi po daytonskem sporazumu zategadelj tako minimalne, ker mnogi politiki

jemljejo vojno kot legitimacijo za svojo nacionalistično politiko. Ravno v krajih, kjer ni ekonomskih in socialnih perspektiv, so nacionalistični izgredi najhujši. Čim slabša je gospodarska situacija, čim bolj dezolaten je socialen položaj prebivalstva, tem lažje je za tiste politike, ki hujskajo z nacionalno nestrpnostjo.

Ranko Bugarski, eden izmed najbolj profiliranih sociolingvistov iz Beograda, je opozoril na

Glavni organizator tretje beograjske konference univ. prof. dr. Božidar Jakšić

posledice političnega agiranja, ki izhaja iz ideologije meja. Če postanejo meje središče človeškega mišljenja in ravnanja, potem postanejo tudi realnost. Tisti, ki mislijo, da je mogoče meje poljubno in vsak čas spreminjati, ravnajo neodgovorno, ker se poigravajo z občutkom varnosti in sovražstva do drugih.

Zloraba jezika za etnično razmejevanje

Pri tej tretji beograjski konferenci, pri kateri je sodelovalo nad 100 oseb iz 15 držav, se je izkazalo, da je eno izmed največjih ovir za medkulturno povezovanje mišljenje, ki je osredotočeno na kategorijo meja. Politična praksa na področju bivše Jugoslavije je dandanes prežeta z ustvarjanjem meja. Kjer v realnosti še ni meja, jih skuša politika uvesti. Predvsem nacionalne države, ki so nastale iz razpada večkulturnih družb,

uvajajo skoraj na vseh življenjskih področjih mehanizme, ki razdvajajo ljudi – v večino in manjšino. Tako je npr. jezik zelo občutljivo sredstvo, ki ga nacionalne države zlorablajo za krepitev državne identitete. Tako se danes skoraj vse države na področju bivše Jugoslavije ženejo za tem, da bi vsaka zase vzpostavila in uveljavila na svojem teritoriju lasten, nezamenljiv državni jezik. Uporabljanje pojma »srbohrvaščina« naleti tudi celo pri velikodušnih in odprtih kolegih-znanstvenikih na začudenje in nerazumevanje. Politična zahteva po nacionalni državni identiteti je zajela skorajda vse kroge, tudi tiste, ki kritično opazujejo tendence homogeniziranja. Logika nacionalnih držav je zelo enostavna: Nezamenljiva in enkratna hrvaška, srbska in makedonska država potrebuje prav tako nezamenljiv hrvaški, srbski in makedonski jezik.

Vzpostavljanje etničnih meja preko jezika je v skrajni posledici zelo temeljit in subtilen proces etničnega čiščenja. Hrvaški narod naj bi se v bodoče razlikoval od srbskega tudi po jeziku. Nesmiselnost tega političnega in nacionali-

Jugoslavije je asimilacijski proces preko cirilice brezobziren. Inštitucije, ki hočejo poudariti svojo srbsko identiteto, se prezentirajo samo z napisi in informacijami v cirilici. To velja tudi za mnoge privatne firme. Sploh je cirilica postala tisti instrument, s katerim se naj bi najbolj jasno definiral srbski teritorij. Zato predvideva najnovejša jezikovna politika v Vojvodini, da je treba npr. vsa madžarska imena najprej prenesti v cirilico in šele nato iz cirilice v latinico. Posledica te lingvistično strukturalne asimilacije je, da so madžarska imena očiščena vseh preglasov kot ö, ü ipd. Ta jezikovna politika naj bi daljnoročno zbrisala vse sledi madžarske kulture in na zunaj ustvarila sliko, da na srbskem področju ni drugih narodnosti. Iz strahu pred političnimi represijami odpora proti srbski asimilaciji skoraj da ni. Nasprotno, mlajša generacija madžarskih, slovaških in romunskih intelektualcev se je v velikem številu izselila v takoiimenovane »matične države«, kar pomeni, da bodo manjšine v Vojvodini sčasoma zgubile svoj intelektualni potencial.

Meje morajo postati obveznost za dialog

Posvet v Beogradu je pokazal, da pravih posledic politike meja, ki je brez izjeme zajela vse nove države na prostoru bivše Jugoslavije, danes še ni možno orisati. Skupno vsem novim državam je politični narcizem, to je zaljubljenost v lastno (monokulturno) identiteto. Manjšine so za te nove države kvečjemu drobiž. Meje, ki se v vedno večji meri kažejo v različnih oblikah, so za medkulturne povezave pravi družbeni izziv. Čeprav je meja stvar razlike, ne pomeni, da se je treba ob njih raziti. Za oblikovanje strpne družbe morajo biti razlike v prvi vrsti izziv za pogovor. Dozdevne meje naj bi bile obveznost za spoštovanje svetovnonazorskih, jezikovnih in kulturnih razlik. Splošna strpnost ima samo šanso, če relativiramo odnos do lastne narodnosti. Poudarjanje narodnosti kot najvišje človeško in družbeno vrednoto vodi do fundamentalizma, ki je v svojem odnosu do drugih kultur neprizanesljiv. Beograjska konferenca pa je tudi pokazala, da takoimenovana (zahodno) evropska toleranca do multikulturnosti na vzhodu in jugovzhodu Evrope ni našla pravega odnosa strpnosti in spoštovanja. Morda res velja, kar je rekel izmed udeležencev ob robu konference: »Impulzi za sožitje in strpnost na področju bivše Jugoslavije mora priti iz tistega mesta, iz katerega je prišel tudi poziv za nacionalistične pohode – namreč iz Beograda.«

dr. Vladimir Wakounig

OBNOVA KOLIGOVE DVORANE V DEŽELNI HIŠI:

Dežela popravlja zgodovinsko krivico

Končno bo Koroška popravila krivico in enega največjih kulturnih barbarizmov, ki jih je v deželi zagrešil nacionalni socializem: obnovila bo tako imenovano Koligovo dvorano v deželni hiši. Prejšnji teden so predsednik deželnega zbora Adam Unterrieder, deželni kulturni referent Michael Ausserwinkler in nečak umetnika Cornelius Kolig javnost seznanili z načrti umetniške obnovitve dvorane.

Cornelius Kolig bi slike strica Antona, ki so svojčas s svojo barvitostjo in živahnostjo kar prekipemale, obnovil rad s pomočjo najsodobnejše računalniške tehnike in tako vrnil dvorani vsaj kanček svoječasne atmosfere in umetniške enkratnosti.

Anton Kolig se je rodil 4. julija 1866 na Moravskem, leta 1905 je začel na Dunaju študirati na umetnostni akademiji, leta 1911 je prišel na Čajno na Zilji in tu spoznal sestro slikarja Franza Wiegeleja ter se z njo poročil. Sodi med najpomembnejše zastopnike ekspresionizma v Avstriji. Čajna je postala Koligova druga domovina, sam je bil soustanovitelj tako imenovanega »Čajnskega slikarskega kroga«.

Kolig se je kaj kmalu uveljavil v domači in mednarodni slikarski sceni in leta 1929 je do-

bil deželni nalog, da v spomin na deseto obletnico plebiscita poslika dvorano v deželni hiši. Delo je s posebnim darilom omogočila hessenska vlada. Umetnik ja takrat poučeval na štutgartski visoki šoli za umetnost.

Koligovo delo je pri nemškonalionalnih in domovinskih krogih naletelo na hud odpor in že leta 1931 so domovinski blok in nacionalni socialisti ter celovško glasilo hajmatšuca s parolami kot »Proti duhovnemu boljševizmu« in podobno zahtevali odstranitev fresk, ker da »žalijo občutke koroškega prebivalstva«. Parole, ki jih na Koroškem srečavamo še danes, naj omenim samo Hokejevo poslikavo celovškega kolo-dvora ali proteste deželnega sveta in vlade za časa Wagnerja in Haiderja proti raznim filmom o Slovencih.

Komaj so nacisti leta 1938 prevzeli oblast v državi, so tudi v umetnosti začeli obračunavati s svojimi nasprotniki – in Koligova dela so že poprej razglasili za »entartet«, izrojena. Napočil je čas, ko so lahko nekaznovano in z vso nemško neizprosno natančnostjo udejavnili svoj barbarski namen: odstranitev osovraženih fresk v deželni hiši. Ukaz za to nekulturno početje je dal sam Goebels, na Koroškem so se s

krampi in kladivi spravili nad umetnine in jih docela zrušili v prah. Niti senčica ni ostala za njimi.

Zgodovina je polna čudnih pripetljajev in vozlov. Tudi v zadevi novoposlikave Koligove dvorane jih opažamo. 11. aprila 1946 je svobodnjaška stranka vložila v deželnem zboru predlog, da bi s primernimi slikami iz Koligovega opusa, ki so v posesti dežele, adaptirali Koligovo dvorano. Svobodnjaški deželnozbornski poslanci so svoj predlog utemeljili s tem, da so Koligove »stenske poslikave bile edinstven dokument kulturne odprtosti Koroške v medvojni dobi. Na žalost so bile v letih 1938/39 popolnoma odstranjene«. Res zanimivo, kako so se izognili bridki zgodovinski resnici: nikjer niso omenili, da so odstranitev ukazali nacisti in da se to ni dogajalo dve leti, ampak kaj kmalu po marcu 1938, ko je Avstrijo potepal nemški nacistični škorenj. Tudi to je odraz odnosa do zgodovine.

Rekonstrukcija Koligove dvorane bo stala 2,5 milijona šilingov in naj bi bila zaključena do junija 1997, ko bo Koroška gostila konferenco avstrijsko-nemških deželnozbornskih predsednikov. Koroška bo za obnovo skušala dobiti eu-jevsko podporo.

Franc Wakounig

Oče se poslavlja

Začetek preteklega tedna je po predhodni nezgodi preminil tukajšnji domačin Ivan Gaberščik iz Ratenč v starosti 88 let. Pokojni Ivanc, tako je bil poznan po bližnji in daljnji okolici, se je rodil v mali vasi Gabrije pri Tolminu ob Soči in je ob soški ofenzivi (v 1. svet. vojni) leta 1916 prišel na Koroško. Nekaj let je preživel v Ledincih ter si končno postavil svoj dom v Ratenčah in si v Rutah poiskal svojo življenjsko družico, ki mu je podarila devet otrok. Toda mater in več kot polovico otrok že pokriva gruda. Kot sin malega posestnika je že v rani mladosti okusil trdo življenje na borni domači zemlji in tudi po preselitvi mu je bilo tukajšnje bivanje en sam delovni dan. Marljiv kot čebela se je zaposloval kot delavec, v redkem prostem času pa pomagal pri kmetih in si tako kravavo pridelal svoje domače ognjišče. Vedno in povsod pripravljen pomagati, njegova neuničljiva vedrina in globoko živeta vernost sta odlikovali značaj tega preprostega, širokosrčnega človeka, ki mu življenje ni nič prizanašalo. Predpreteklo sredo ga je spremljala velika množica sorodnikov, prijateljev in znancev na njegovi zadnji poti na loško pokopališče. Mašo zadušnico in pogrebne svečanosti je opravil domači župnik mag. Stanko Olip, ki je z ganljivimi besedami orisal podobo nadvse in

povsod priljubljenega pokojnika. »Skozi desetletja je nosil Ivanc križ na pogrebnih spremobih, enako tudi svoj življenjski križ ...« Pretresljiva simbolika, ki je svečeniku samemu silila solzo v oko. Loški cerkveni zbor in žalna glasba sta olepšala sveto opravilo.

Ivancu v slovo!

Truden si legel v domačo zemljo, kjer boš končno našel mir in počitek. Odkar pomnim, sem te videl nasmejanega, pa naj sem te srečaval s samokolnico, s sekiro, z žago, z lopato ali drugim orodjem na rami. Bil si za vsako rabo. Še kot mladim ministrantom v Ločah si nama s Tončkom strigel lase – »da bosta liepa puebča« – pa tudi drugim si bil na uslugo. Tvoj korak je bil uren kot valovi Soče – če ti je srce prekipelo, si zavriskal kot planšar na planini – in klobuk si nosil prešerno postrani kakor zaljubljeni mladenič, pa čeravno te je težilo domala že devet križev. Ostal si, kar si bil – sin matere Slave – skozi vsa leta član našega prosvetnega društva. In če si si v svojem pičlem prostem času privoščil kapljico, kako veselo in zadovoljno je žarelo tvoje oko ... Tvoji dolžniki bomo ostali, dragi Ivanc, do našega zadnjega dne.

Ti pa počivaj v miru na božji njivi v Ločah. Vetric z Jepe naj ti prinaša pozdrave rodnega kraja in valovi Baškega jezera naj ti pojejo uspavanko – haji, hajo. F. Č.

DUNAJ

In memoriam Hermann Langbein

Preteklo soboto, 15. 6. 1996, je Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost vabilo na simpozij, ki je bil posvečen lansko leto umrlemu publicistu Hermannu Langbeinu, ki je kot dosleden antifašist posvetil vse svoje življenje temu idealu ter se kot nekdanji zapornik KZ Auschwitz boril in trudil, da se podobni zločini ne bi nikoli več ne ponovili.

Izhajajoč iz malomeščanske dunajske družine je kmalu spoznal, da je njegovo mesto na strani slabotnih, ponižanih in razžaljenih. Že v mladih letih se je vključil v napredno gibanje, bil španski borec, nato ga je na Francoskem ugrabil gestapo ter odvedel najprej v KZ Dachau, zatem pa v Auschwitz. V vlogi pisarniške pomoči tamkajšnjega zdravnika je ustanovil odporniško skupino, ki je po svojih močeh skušala lajšati grozote taboriščnih razmer ali celo rešila marsikakega jetnika pred gotovo smrtjo. Po zlomu nacifašizma je skušal z ustanovljenim združenjem bivših jetnikov uveljavljati upravičene zahteve po vsaj delni odškodnini žrtvam nacifašizma, zavze-

mal pa se je tudi za to, da so krvniki in njihovi pomagači prejeli zaslužno kazeno. Svojo glavno nalogo pa je videl v nenehnem obveščanju širših množic, posebno mladine, o strahotah, ki jih je doživel v taborišču smrti. Po mnogih intervencijah mu je uspelo prepričati tudi uradno Avstrijo o potrebi

Hermann Langbein za Veliko noč leta 1995 na seminarju o Auschwitzu

takega javnega obveščanja mladine po šolah. In tako so se že pred več ko dobrim desetletjem pričeli seminarji za časovne priče, kjer so se šolale ter si pridobivale dodatno znanstve-

no podlago za pričevanja po šolah. To je bilo mogoče le ob tesnem sodelovanju z zveznim ministrstvom za pouk, ki je uvedlo po šolah v sklopu zgodovinskega pouka t. im. politično izobrazbo, težišče te pa naj bi bilo v obdobju polpretekle zgodovine. Iz leta v leto se je tako večal krog referentov, ki

so deloma samostojno, deloma skupaj z zgodovinarji vse bolj uspešno prevzemali to odgovorno nalogo. Tudi koroški Slovenci smo vključeni v krog referentov in tako je tudi naša

problematika in naš antifašistični doprinos postal bolj poznan ne le med pričami ostalih zveznih dežel, temveč preko pričevanj naših rojakov tudi po tamkajšnjih šolah. Prepuščeno je iniciativi teh v kolikor se želijo (ali tudi ne!) posluževati uslug, ki jih daje ministrstvo na razpolago in obenem prevzema vse stroške referentov.

In prav tega pobudnika smo se spominjali na omenjenem simpoziju. Kot vodja oddelka za politično izobrazbo pri zveznem ministrstvu je ga. mag. Elisabeth Morawek pozdravila številno občinstvo, ki se je zbralo na dunajskem Juridicumu. Uvodne besede je podal rektor graške univerze univ. prof. dr. Helmut Konrad, ki je označil Hermannu Langbeina za velikega svarilca pred nevarnostjo novo oživljajočega se nacifašizma. Univ. prof. dr. Anton Pelinka je predstavil svojega dolgoletnega prijatelja kot vzornega moža, ki nikoli in nikjer ni odstopal od svojih plemenitih načel. Langbeinova osebnost je bila vest druge republike, je dejal v svojih uvodnih besedah ter ga v nadaljevanju označil kot neprijetneža

za vse tiste, ki izrabljajo svoje položaje, ki klečeplazijo pred oblastniki, ki so ovinkarji, ki nočejo slišati resnice, ki pavšalno obsojajo, ki ne mislijo z lastno glavo, ki našo državo označujejo kot otok blaženih. Tudi v lastnih vrstah je znal biti neprijeten, ker je zahteval čiste račune. Vljudno, a odločno je tudi odklonil visoko odlikovanje republike Avstrije, ki mu ga je namenil državni predsednik (ki je v Hitlerjevi Wehrmacht vršil »samo svojo vojaško dolžnost«). Resnično se bomo Hermannu Langbeinu oddolžili samo, če bomo nadaljevali njegovo pot – so bile zaključne besede dr. Pelinke.

Barbara Distel je še referirala o napetih odnosih med časovnimi pričami in zgodovinarji. Dr. Sonja Puntcher-Riekmann je dala prikaz, kako se ustvarja sovražnik – premišljevanje o tehniški družbenega izključevanja.

Zaključno besedo je imela univ. prof. dr. Erika Weinzierl, ki je ponovno poudarila, da se Langbeinova zamisel ne sme končati, kajti prevelika bi bila to izguba za nas in za vso Avstrijo.

F. Č.

GOVOR V PODLJUBELJU

Resnica vseh taborišč tega sveta

Spoštovani preživeli taboriščniki, spoštovani gostje!

Zbrali smo se, da tu, v objemu slovenskih gora, da na svetem kraju trpljenja in umiranja počastimo spomin na vse tiste, ki so v letih nacifašističnega terorja prižgali baklo upanja na svobodo in zanjo žrtvovali največ, kar je bilo mogoče – svoja življenja. Skozi mrak zgodovine sveti ta njihova žrtev kot kres upanja tudi nam, današnjim generacijam, ki prav tako zremo v negotovo bodočnost. Govori nam, da nobeno trpljenje ne smrti ni zaman. Kajti mrtvi so korenina življenja, kakor je zapisal pisatelj Pavle Zidar, mladoletni zapornik zloglasnih Begunj.

Današnja komemoracija je posvečena najprej žrtvam taborišča v Podljubelju, ki je delovalo od 3. junija 1943 do konca vojne kot izpostava taborišča Mauthausen. Podljubeljski lager, z obeh strani meje, je bilo delovno taborišče, ki je delovalo po načelu: izkoristi in uniči. Taboriščnike so tu zadrževali do popolne fizične izčrpanosti, nato pa so jih poslali v celice smrti v Mauthausen. Veliko jih je umrlo tudi na tem mestu in ga tako posvetilo s svojim trpljenjem. Njihovemu spominu in mukam vseh, ki so ta kraj smrti preživeli, se najprej poklonimo. Pripadniki različnih narodnosti so se znašli tu: Francozi in Rusi, Judje in Srbi, Slovenci in Hrvati, Poljaki in Čehi, Ukrajinci in Skandinavci... Skupaj so delili usodo in tovarištvo, neizprosno umiranje in kljub vsemu tudi upanje na rešitev. Mnogi so jo dočakali predvsem po zaslugi civilnega prebivalstva, terenske organizacije OF in slovenske partizanske vojske.

Hkrati je današnja slovesnost namenjena spominu vseh slovenskih žrtev nacifašističnih taborišč, konfinacij, vojnim ujetnikom, zapornikom in deportirancem, ki so bili razseljeni po evropskih prostranstvih od Srbije do Hamburga. V štirih letih trojne okupacije je bilo prizadetih nad 219.700 Slovencev. To število uvršča naš narod na tretje mesto po žrtvah, za Rusi in Poljaki, saj zajema blizu 14% takratne slovenske populacije. Že sam ta podatek izpričuje, da je okupator načrtno izvajal genocid nad nami in da se je pred še večjimi izgubami ljudstvo ubranilo samo s samoniklim narodnoosvobodilnim odporom. Največ žrtev so vsekakor terjala taborišča smrti. Po nemških, italijanskih in drugih taboriščih je umrlo nad 17.000 slovenskih ljudi, tudi veliko otrok. Čeprav smo komemorativni spomin nanje strnili na današnjo slovesnost v Podljubelju, pa je prav, da obudimo spomin tudi na druga taborišča in zapore na naših tleh, tako na Čiginj pri Tolminu,

tržaško Rižarno, koprski in goriški zapor, Šentvid pri Ljubljani, celjski Pisker in Begunje, Brestanico, ljubljanske zapore in zloglasni Urh nad Ljubljano. V teh krajih trpljenja so okupatorji in njihovi domači pomagači pokončali premnoga domoljubna srca.

Ne bi bilo potrebno navajati teh statističnih podatkov, če bi ne živeli v vzdušju, ki hoče s prevrednotenjem zgodovine zbrisati naš zgodovinski spomin, ki hoče z omiljevanjem dejstev izničiti zavest krivde po logiki: kar bi se ne smelo zgoditi, se ni moglo dogoditi. Takšne težnje ne vodijo k nepotrebnosti spravi med narodi in ljudmi, pač pa k zanikanju vsakršnih etičnih načel. Tlakujejo le pot za izbruh novega nasilja nad človekom in narodi. To nasilje je po polstoletnem zatišju izbruhnilo z enako silo na dan prav v naši soseščini. Da bi se ne ponovilo nikoli več, zato je potrebno ohranjati spomin na strahote holokavsta. Zato je potrebno postaviti ogledalo pred obraz tistih, ki se trudijo prekriti s prahom zgodovinske pozabe obremenjujoče spomine na storjeno zlo. Vsako dejanje zoper človeka, dostojanstvo njegove svobode in prepričanja, dejanje zoper obstoj tujega ali svojega naroda je zločin zoper človeštvo.

Samo na tem spoznanju je mogoče graditi družbo sožitja, h kateri teži sodobni svet, ne pa na zanikanju zgodovinskega spomina. Sožitja med narodi ne bo ohranilo zgolj gospodarsko in politično sodelovanje, pač pa priznanje suverenosti vsakega naroda in spoštovanje njegove integritete, tudi ozemeljske, gospodarske in zgodovinske. Na tej osnovi lahko postane bodoča Evropa domovina sožitja

Partizanski prapori v poklon žrtvam podružnice kaceteta Mauthausen na Ljubelju

med narodi in ne prostor za pohod novih oblik imperializma, ki bi pretvoril narode t. im. tranzicije v nove kolonije. V nasprotnem primeru bo postala Evropa torišče mednacionalnih vojn, etničnega čiščenja, novih koncentracijskih taborišč in

Peter Kovačič-Peršin kot govornik na proslavi na južni strani Ljubelja

strahotnih zločinov zoper človeštvo, čemur smo že priča. Zgodovinski spomin namreč uči, da vodi k nasilju nad narodom zanikanje etičnih načel sožitja. Uči, da je krivdo za zločine nad narodom iskati v imperializmu kot sistemu svetovne ureditve. Uči, da vsaka uporaba človeka v imenu nacije, države, ideologije, religije vodi v zločin. Zato ni dopustno niti demonizirati določenega naroda kot samega po sebi za zločinskega, niti ni dopustno prikrivati tistih pojavov, ki vodijo družbo na pot kolektivnih zločinov. Na te resnice je sodobni svet pozabil prej, preden je minilo pol stoletja od strahot II. svetovne vojne. Pozabil, ker ni dovolj gojil zgodovinskega spomina.

Zgodovinski spomin brišemo tudi današnji Slovenci. Na tej praznini bi radi postavili temelje narodni spravi. Toda pomiritev in skupna prihodnost v

ne volje in slepega povojnega maščevanja. Slovenci moramo sprejeti v svoj zgodovinski spomin celotno resnico naše pretekle zgodovine in vso zgodovinsko krivdo, ki smo jo zagrešili sami nad seboj, ne da bi pri tem pozabljali, da je poglaviti vzrok prestanega narodnega zla v okupatorjevem nasilju nad nami in v naši hlapčevski drži do njega. Samo tista etična zavest, ki je sposobna priznati krivdo in ohranjati zavest o njej, nas lahko očuva, da ne bomo morda spet ponovili zločinov bratomora, množičnih pobojev, dahavskih procesov in golotoške kalvarije.

Namesto da obnavljamo stare prepade med nami, stopimo v luč, ki jo odkriva resnica vseh taborišč tega sveta. Vodilo vsega družbenega delovanja mora postati človek, njegove pravice, njegova integralna osebnost, njegovo enkratno in neponov-

religija – samo spoštovanje človeka, njegovega bivanja in njegovih osebnih vrednot je temelj pravega sožitja.

In nikjer ne postaja tako razvidno dejstvo, kot ravno ob taboriščih, da je zlo nad človekom vedno delo dveh volj: družbene uzakonitve brezpravja in nasilja pa tudi človekovega osebnega zla. Zato ni dovolj spremeniti le družbeni sistem, tudi človekovo zavest je potrebno preoblikovati. In prav temu slednjemu služi ohranjanje spomina na genocid in etnocid, ki sta za 20. stoletje značilni obliki družbenega zla. Brez moralne preobrazbe človeka ne more noben družbeni sistem delovati humano, pa naj se sklicuje še na tako humane vrednote, kot je socialni red, pravna država, demokracija ali človekove pravice.

Ohranjanje spomina na žrtve torej ni le izraz pietete in hvaležnosti, da so s svojim trpljenjem in smrtjo prispevale k svobodi in omogočile našo prihodnost. Še v večji meri mora biti izraz volje, da ohranjamo moralno zavest o spoštovanju dostojanstva človeka in narodov vedno živo. Je spomin in opomin hkrati. Kakor ne zastara noben zločin zoper človeštvo, ne sme zbledeti niti zavest osebne in skupne moralne odgovornosti. Ta zavest ostaja edino poročilo, da bo življenje jutri imelo bolj človeški obraz. Zato je ohranjanje spomina tudi naloga mlajših generacij, ki strahot II. svetovne vojne nismo doživeli, in tudi prihajajočih generacij, ki si bodo svojo zgodovinsko zavest šele oblikovale. Ohranjanje spomina ostaja živ opomin, da se nikoli več ne bi ponovila zločinska uporaba človeka. Ohranjanje spomina zato ni izraz maščevanja, pač pa moralne odgovornosti za prihodnost. Utrjuje namreč zavest, da je etični zakon temelj vsake civilizacije. Če pade ta zakon, pade prihodnost človeštva. To resnico je potrebno naglasiti prav danes, ko se slovenska družba preoblikuje in se hoče utemeljiti na novih vrednotah, a se uveljavlja na zanikanju že doseženih etičnih in humanih vrednosti. Zato drsi v družbeni kaos in zmedo zgodovinskih presojanj. Toda nobena družba, noben narod nima prihodnosti, če se odpove svojim moralnim koreninam, ki jih predstavljajo žrtve za svobodo in dostojanstvo človeka. Nima prihodnosti, če zavrača visoko etično načelo, ki so ga izpričali tisti njegovi sinovi in hčere, ki so v imenu človečnosti in svobode žrtvovali ne le življenjske napore, ampak tudi svoja življenja.

Iz te zavesti se poklonimo vsem žrtvam vojnega in povojnega nasilja: Slava njihovemu spominu!

Peter Kovačič-Peršin

ANSPRACHE DES VIZEPRÄSIDENTEN DER „AMICALE DE MAUTHAUSEN“ GÉNÉRAL PIERRE SAINT-MACARY

Freiheit, Gleichheit, Brüderlichkeit sind keine Geschenke

**Loibl KZ Nord,
Gedenkfeier,
8. Juni 1996**

Im Jahre 1944 war das Leben hier im Nordlager so, daß die biographische Romanfigur im Buch von André Lacaze »Der Tunnel«, nachdem sie ins Südlager zurückgekehrt ist, mit seinen Kameraden nie darüber sprechen wird, was im nördlichen KZ geschehen ist.

Die Lebensbedingungen, die im Nordlager herrschten, begünstigten die Entfaltung der schlimmsten Grausamkeiten und Sadismen. Wir können es nicht vergessen, welche traurige Sammlung von Greueln freie Menschen hier erleiden mußten, die zu Sklaven erniedrigt wurden.

Aber durch wen und wie waren die Bedingungen dafür geschaffen worden? Wer waren die Urheber dieser Verbrechen und worin bestanden sie?

In dem Film zum Gedenken an Mauthausen, der im Mai 1995 in Österreich unter dem Titel »Die Wächter« ausgestrahlt wurde, hat einer unserer Freunde das Verbrechen treffend definiert: »Das Verbrechen bestand darin, daß wir neben einem Berg von Leichen leben mußten und uns nicht mehr bewußt war, daß es sich um Leichen handelt, so daß wir sie schließlich als Gegenstände, als bloße Objekte, als Bestandteile einer Kulisse ansahen.« Die Menschlichkeit des Leichnams zu leugnen, heißt, dem Opfer die menschliche Qualität nocheinmal abzusprechen.

Die Urheber des Verbrechens: das waren die SS-Leute, nicht so sehr die einzelnen mit dem Totenkopf oder dem doppelten gezackten S auf dem Revers der Uniform, sondern das SS-System insgesamt; und darüber hinaus der Hitlerstaat als totalitäres Regime, denn die SS war schließlich nur das Instrument der staatlichen Kontrolle und des Zwangsapparates.

Seien wir uns darüber im klaren: Das Nordlager hier ist ein Zeichen und nicht nur eine historische Stätte, die eine tragische Vergangenheit wachrufen soll. Es ist ein Mahnmal.

Die Erinnerung an die KZs hat im Laufe der letzten fünfzig Jahre gewechselt, hat sich weiter entwickelt und hat jetzt – wie wir meinen – seine wahre Bedeutung erlangt.

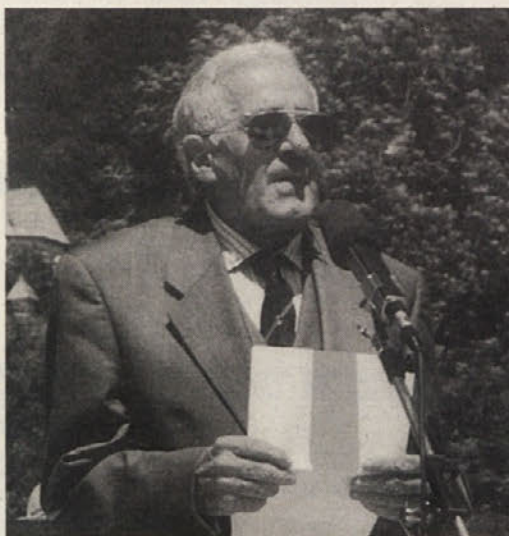
Zunächst waren die KZ-Stätten Orte der Erinnerung an Leiden und Unglück, Orte des Mitleids und Gedenkens; sie haben uns bewegt zur Hilfe für die Überlebenden und deren Familien und zur Errichtung der Denkmäler, die das Andenken bewahren sollen.

Später haben wir gedacht, daß wir als Zeitzeugen berechtigt sind, alle Verletzungen der Menschenrechte anzuprangern; aber die Wirren des Kalten

Kriegs und der Dekolonisierung haben unsere Stimmen erstickt.

Zuletzt – und das war der bedeutendste Schritt – sind wir und unsere Berichte in das historische Gedächtnis eingegangen, in die Geschichtsschreibung der Historiker und damit in das staatsbürgerliche Gedächtnis. Die erinnerten Tatsachen haben nun eine Bedeutung für den Staatsbürger bekommen, für alle Staatsbürger, für alle freien Menschen.

Die Historiker haben in Frankreich, in Slowenien und in Österreich die Geschichte aufgearbeitet: Das historische Faktum von Mauthausen und seiner Außenlager kann nicht mehr bestritten werden, weder das Ausmaß, noch seine Bedeutung für die Kriegswirt-

General Pierre Saint-Macary

deutung von Mauthausen und seiner unauslöschlichen Spur hier im Loibl KZ den Bürgern aller Länder ins Gedächtnis gerufen werden; und wären es nicht die Bürger der ganzen Welt, die »Weltbürger«, würde ich mir nicht erlauben, nicht

in der europäischen Gesellschaft der Jahre 1938–1945 nicht spontan entstanden; sie sind das Ergebnis einer Abfolge von Entscheidungen.

Das Hitlerregime hatte politische Feinde in Deutschland und hatte Feinde von außen, wie die Widerstandskämpfer aller überfallenen Länder Europas. Die Konzentrationslager wurden für die einen wie für die anderen errichtet, um in einer Art »souveräner Willkürherrschaft« regieren zu können.

Die Überlegenheit des Hitlerregimes beruhte auf pseudo-legalem Diebstahl, wobei das deutsche Volk gleichzeitig fasziniert und unterdrückt war. Ein totalitärer Staat, wo alles durch die Ausübung absoluter

des Regimes, Polizei und Justiz unter der Ägide des Reichsführers SS, und zur Krönung des ganzen – wenn man so sagen darf – die Konzentrationslager als Schreckensgespenst. (Anderer Merkmale lasse ich hier weg.)

Die staatsbürgerliche Lehre, der »Sachunterricht« gleichsam, den wir allen geben wollen, liegt in folgendem: Da wir das Ergebnis dessen, was ein totalitärem Regime hervorbringen kann, kennengelernt haben, halten wir uns für berechtigt, zu sagen: Vorsicht vor jedem totalitären Regime! Und nicht erst es verurteilen und beklagen, wenn es schon da ist; denn dann bleibt nichts anderes übrig als zu fliehen oder unter den schlechtesten Bedingungen dagegen zu kämpfen. Manche haben das getan, und ihr Andenken muß uns kostbar sein. Zu allererst aber: Vorsicht, immer und überall, sobald sich Vorzeichen zeigen, sobald sich ein Indiz zeigt, das daran denken läßt, daß man diesen Weg zum totalitären Regime einschlägt – ein gefährlicher Weg über unmerkliche Stufen, in fließenden, im Augenblick immer zu rechtfertigenden Übergängen. Achtsam sein auf das »Haltezeichen«, das »Wehret den Anfängen!« signalisiert.

Freiheit, Gleichheit, Brüderlichkeit sind keine Geschenke, die von selber kommen. Einmal errungen, müssen sie verteidigt werden. Verfassungen, Gesetze, der ganze Apparat von Vorschriften reichen dafür nicht aus. Der Geist von Freiheit, Gleichheit, Brüderlichkeit muß da sein, aktiv, lebendig, unsinkbar in den Fluten der potentiellen oder tatsächlichen Unterdrückung – und für diesen Geist ist der Bürger in jedem Augenblick selbst verantwortlich.

Die Meinungsvielfalt, die Pressefreiheit, die Freiheit zu reisen, Meinungen auszutauschen, Vereinigungen zu bilden, gemeinsam nachzudenken und miteinander zu reden, sind die zerbrechlichen und immer zu verstärkenden Schranken, die den Bürger vor der Willkür schützen.

Der Bürger muß wissen, daß es eine unerbittliche Kontinuität gibt von der geringsten Schwäche gegenüber der Willkür bis hin zu den Verbrechen in den KZs – unerbittlich, aber nicht unvermeidlich, wenn man rechtzeitig dagegen kämpft.

Einundfünfzig Jahre nach dem Ende des Loibl-Nordlagers ist die Botschaft, die wir euch als ein zerbrechliches, aber aus tiefstem Herzen kommandes Erbe hinterlassen wollen, kurz gesagt: Erinnern an das Schlimmste in der Vergangenheit und Wachsamkeit in jedem gegenwärtigen Augenblick, um die Zukunft der Freiheit zu schützen.

Kamen, ki spominja na kraj, kjer se je razdivjala človeška nadutost

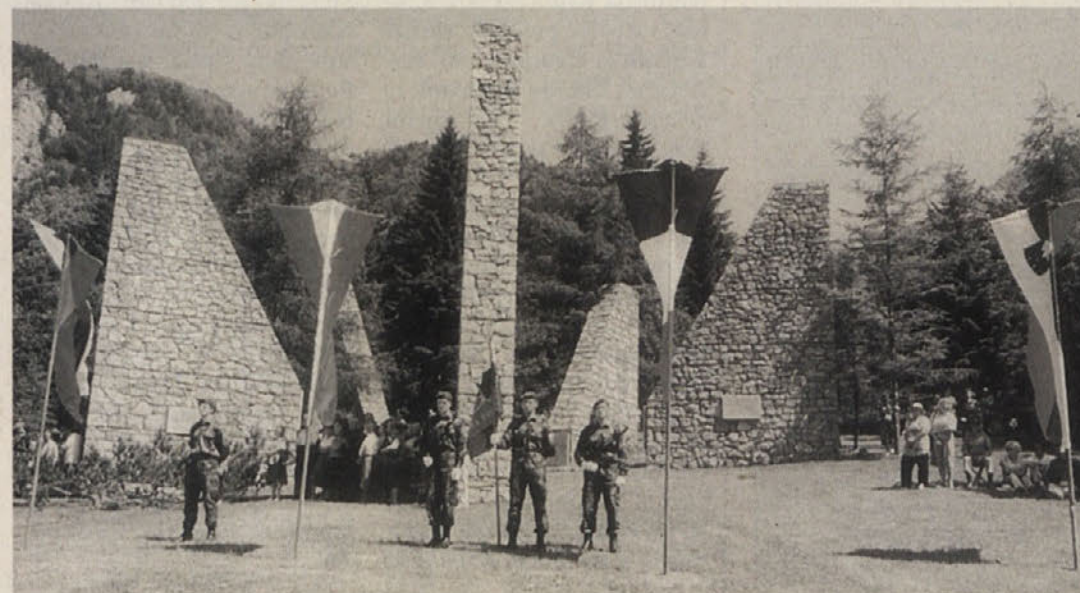
schaft, noch die Art der Unterdrückung der Menschen oder die dortigen Lebens- und Arbeitsbedingungen. Das historische Gedächtnis ist zwingend. Sofern es noch Lücken zu füllen und Ergänzungen anzubringen gibt, vertrauen wir auf die Arbeit der Historikergemeinschaft.

Darüber hinaus muß die Be-

heute an Sie zu wenden.

Menschen zu Tieren machen, um sie zu vernichten – wie in Auschwitz-Birkenau, Majdanek oder Treblinka –, oder Menschen ohne die geringste Rücksicht auf ihr Leben als »Nutztiere« ausbeuten – wie in Dachau, Buchenwald, Mauthausen und hier im Loibl KZ –, solche Verbrechen sind

Macht geregelt war, wurde in wenigen Monaten errichtet und im Laufe der Jahre durch die Anforderungen des Zweiten Weltkrieges konsolidiert: eine Einheitspartei, ein falsches Parlament, parallel geschaltete Organisationen von Jugendlichen, Frauen, Sportlern, Schülern und Lehrern; Informationsmittel ausschließlich im Dienste

Slovenski vojaški vod, postrojen pred pomnikom »Obtožujem« pod Sv. Ano

PRIREDITVE

ČETRTEK, 20. 6.

- CELOVEC, na vrtu Mohorjeve – KDZ
17.30 96. rock ob meji; nast. »Grass« (Celovec). Tromp le monde (Bozen), Charakterliebe (Celovec), Baby can dance (Ljubljana) in Harri Stojka (Dunaj)
ZILJSKA BISTRICA, v kulturnem domu — GŠ
18.00 Letni nastop učencev Glasbene šole

PETEK, 21. 6.

- ŠENTJANŽ, k & k center – Initiative Minderheiten
16.00 Javna seja predsedstva Initiative Minderheiten
16.00 Likovna delavnica s Kristijanom Sadnikarjem »Slike iz narave« za osebe od 12. leta dalje
DUNAJ, v Klubu, Mondscheingasse 11 – KSŠŠD
20.00 Koncert + žur s skupino »Tonč Feinig Trio«
CELOVEC, na vrtu Mohorjeve, 10.-Okt.-Str. 25
20.00 Peter Turrini bere iz svojih del; glasba Grint 6; vstopnina 100 šil., mladina 50 šil.

SOBOTA, 22. 6.

- ŠENTRUPERT pri Velikovcu
14.30 Zaključna prireditev Strokovne kmetijsko gospodinj-ske šole – ob 100-letnici šole
SVEČE, v galeriji Gorše – GŠ
19.30 (po maši) Nastop učencev Glasbene šole in otroškega pevskega zbora iz Sveč
BILČOVŠ, v ljudski šoli – SPD »Bilka«
20.00 Koncert Okteta Suha
VELINJA VAS, v gostilni »Knaberle«
20.30 Koncert s »Tonč Feinig triom«

NEDELJA, 23. 6.

- CELOVEC, v Modestovem domu – SJK
14.00 Deželno zborovanje Skupnosti južnokoroških kmetov
ŠENTJAKOB, v farni dvorani – Društvo upokojencev
14.00 Kulturna prireditev z družabnostjo; sod. Radiški fant-je, Francka Mlečnik s harmoniko in petjem
ŠENTRUPERT pri Velikovcu
14.30 Zaključna prireditev Strokovno kmetijsko gosp. šole
SELE, pri Krišanu – Dvojezični zbor
16.00 Koncert »ungeploggt na huft«; sodelujejo: Dvojezični zbor, PD Sele, Spoinčice in Prijatelji

TOREK, 25. 6.

- CELOVEC, v Tischlerjevi dvorani Slomškovega doma
18.00 Knjižne presoje

ČETRTEK, 27. 6.

- CELOVEC, v Modestovem domu – KKZ, MePZ Gallus, SKD
19.30 Pevski recital: Waltraud Mucher, alt – Ernst Hoffmann, klavir

PETEK, 28. 6.

- CELOVEC, na vrtu Rennerjeve šole, Ebenthalerstr. 24
9.30 Praznujte in igrajte se z nami! Zaključna prireditev Javne dvojezične ljudske šole v Celovcu

SOBOTA, 29. 6.

- BOROVlje, pri Cingelcu na Trati – SPD »Borovlje«
16.00 Otroški popoldan; artistika z Dido in Beatrice (absol-venta državne artistske šole v Moskvi). Predvajanje in možnost za sodelovanje z animacijo
ŽITARA VAS, ob župnišču
20.00 Mednarodni folklorni festival – open air
BEKŠTANJ, na gradu
20.00 Festival der Stimmen – revija pevskih zborov, sodelu-jejo tudi »Vaščani pojo«
BILČOVŠ, v ljudski šoli – GŠ
20.00 Nastop oddelka Glasbene šole Bilčovs

NEDELJA, 30. 6.

- PODPECA pri Železni kapli, Pri Peršmanu – ZKP
14.00 Tovariško srečanje demokratov in antifašistov

ČETRTEK, 4. 7.

- ŠENTJAKOB, v farnem domu
20.00 Film »Respect for Africa«, zbor »Rož«, nato družabno srečanje in pogovor s skupino Ghorwane (Mozambik) v okviru »Sura za Afrika Festival«

PETEK, 5. 7.

- BLEŠČEČA
16.00 Plesna in bobnarska delavnica s člani Ghorwane, pri-spevek 250.- šil. Število prijav omejeno (04253/314)

SOBOTA, 6. 7.

- BOROVlje, pri Cingelcu na Trati – SPD »Borovlje«
20.00 15. obletnica MoPZ Borovlje; sodelujejo: domači MoPZ, MePZ Sele, nato družabnost

ŠENTJAKOB, v farnem domu – SPD »Rož«
20.30 Wiener Tschuschenkapelle & Ghorwane »Povratna igra«

NEDELJA, 7. 7.

- RADIŠE, ob kulturnem domu – ZSI
14.00 Odkritje spomenika preganjanja, s svečanostjo (ZSI)

NEDELJA, 14. 7.

- KOMELJ – ZKP, SPD »Edinost«
9.30 XVII. pohod na Komelj

RAZSTAVE

- CELOVEC, galerija Slama – razstava del Rudija Benétika (do 6. 7.) »Medena čebelica«
ŠENTJANŽ, k & k center – razstava del Kristijana Sadnikarja »Pejsaž/Paysage«

GALLERY 'ANIN

otvoritev razstave

Drago Valentini

foto-grafika in objekti

v soboto, 22. 6. '96, ob 19. uri, v Šmihelu nad Pliberkom 7
Galerija bo odprta do 14. julija '96 dnevno od 16. do 19. ure.

SPZ

objavlja razpis za

LIKOVNO KOLONIJO MLADIH

v Sesljanu pri Trstu (Italija)
od 25. 8. do 31. 8. '96

Za otroke med 9. in 15. letom. Število prijav je omejeno.
Upoštevali jih bomo po vrstnem redu.
Prijave: SPZ, Tarviser Str. 16, tel. 0463/51 43 00-20.

ZVEZA SLOVENSKIH ŽENA

sporoča, da bo tudi letos organizirala

letovanje otrok v Poreču z učenjem slovenščine od 19. do 30. julija '96

Cena: 3.200 šilingov
Prijave sprejema: ZŽS – Milka Kokot, tel.: 0463/51 43 00-40

KKZ

Teden mladih umetnikov

v Mladinskem centru
na Rebrci,
od 22.–27. julija '96 in od
29. julija do
3. avgusta '96

Prijave sprejema KKZ,
10.-Okt.-Str. 25/III
tel. 0463/51 62 43

KKZ

Jezikovne počitnice

za mlade od 10. do 16. leta
od 30. junija – 20. julija '96

Prijave sprejema KKZ.
Tri ure pouka dnevno,
integracija v družinah, izle-
ti, spoznavanje dežele
in ljudi na kratkih izletih
ter možnost za šport
in razvedrilo.

Praznujejo

Antonija Kimovec iz Grebi-
nja – dvojni praznik; Hanzi
Kučnik iz Šmarjete – 47. roj-
stni dan; Marija Bučovnik iz
Železne Kaple – 93. rojstni
dan; Marija Fugger iz Šent-
jakoba – 55. rojstni dan; Šte-
fan Fugger iz Šentjakoba –
60. rojstni dan; Bernardka
Sadovnik iz Globasnice –
rojstni dan; Toni Mišič iz Ce-
lovca – osebni praznik; Ama-
lija Sadovnik iz Lepene –
rojstni dan; Ani Vidic iz Loč
– 60. rojstni dan; Cita Raz-
devšek iz Kazaz – rojstni dan;
Gretej Bučovnik iz Goselne
vasi – rojstni dan; Marija
Hribernik iz Gluhege lesa –
rojstni dan; Alojz Krištof iz

Šmihela – rojstni dan; Marija
Nachbar iz Vidre vasi – roj-
stni dan; Luka Kordež iz
Podjune – rojstni dan; Tinca
Kaiser iz Šentkandolfa – 69.
rojstni dan; Ivanka Wastl iz
Lovank – 42. rojstni dan; An-
tonija Kosmak iz Podroja –
dvojni praznik; Marija Isopp
– Lebnova iz Gorinčič – okro-
glo obletnico; Urši Valenti-
nič – Rodarčinja z Raven pri
Šentjakobu – rojstni dan;
mag. Melitta Trunk iz Ce-
lovca – rojstni dan; Lojze Lach
iz Šentprimoža – rojstni dan;
Danica Kežar iz Celovca –
rojstni dan; Lojzka Bošt-
jančič iz Bilčovsa – rojstni
dan.

SLAVLJENCEM ČESTITA TUDI SLOVENSKI VESTNIK

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

- Četrtek, 20. 6.
18.00 Rož – Podjuna – Zilja.
Petek, 21. 6.
18.00 Kulturna obzorja.
Sobota, 22. 6.
18.00 Od pesmi do pesmi
– od srca do srca.
Nedelja, 23. 6.
6.08 Dobro jutro, Koroška
– Guten Morgen,
Kärnten! Duhovna
misel.
18.00 6 x 6 – Domače
uspešnice.
Ponedeljek, 24. 6.
18.00 Kratek stik.
Torek, 25. 6.
18.00 Partnerski magazin.
Sreda, 26. 6.
18.00 Domača glasbena
mavrica.
21.04 Srednjeevropski
obzornik.

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 23. 6.

14.00 ORF 2

PONEDELJEK, 24. 6.

16.20 TV SLO 1

Z naslednjimi prispevki:

- Vsi drugačni – vsi enako-
pravni: Ob 50-letnici Zveze
koroških partizanov, Zveze
slovenskih izseljencev in
Slovenskega vestnika.
- Wenn die Musi spielt –
ena najuspešnejših televi-
zijskih oddaj Koroškega
deželnega studia ORF –
pred kratkim je snemala
ekipa v Portorožu in
Piranu.
- Krepak življenjski znak
Koroške dijaške zveze:
96. Rock ob meji.
- Oktet Suha – 15 let pove-
zanosti z domačo grudo
in odprtosti do drugih
narodov in kultur.
- Lep jubilej zavoda šols-
kih sester v Šentrupertu
pri Velikovcu: Gojenke
strokovne kmetijsko-go-
spodinj-ske šole so vabile
ob 100-letnici zavoda.
- Pri Opetniku na Zagorjah
je volovska vprega še v
vsakdanji kmečki rabi.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov
s posebnim poudarkom na
narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Glavna urednica Sonja Wakounig;
uredniki Jože Rovšek, Franc Wakounig,
Mirko Štukelj

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na
Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

POTOVANJE

Utrinki z izleta po Španiji

Zveza koroških partizanov je tudi letos priredila tradicionalno majniško potovanje, tokrat v Španijo. 19. maja se nas je 39 izletnikov odpeljalo proti Italiji. Vožnja je bila prijetna in družba že kar v začetku vesela. Ko smo prispeli do Ligurskega morja, so se nam zdeli veliki rastlinjaki okoli San Rema že kar domači, saj smo se tam tudi že vozili pred dve letoma. Vodička Antonella, ki jo večina izletnikov že pozna, nas je med potjo opozarjala na krajevne in krajinske znamenitosti: San Remo je poln cvetja, zelenja, lepih stavb, hotelov in vil. Nadaljevali smo pot v Nico: visoko nad obalo smo se peljali mimo hotela, kjer je bilo parkiranih polno rdečih Ferrarijev – ni čudno, to je hotel firme in dan poprej je bila v Monte Carlu avtomobilska dirka za formulo 1. Pogled na Nico z višine je čudovit: kakor sredi morja se zdi letališče od daleč, sredi morja pa velik, rjav madež, ki so ga naredile hudourniške vode, stekajoče se vanj.

Naslednji počitek je bil v francoskem Arlesu. Pokrajina ima veliko vode, kar je pomenilo tudi veliko komarjev in vsa hotelska okna so zamrežena, da nismo preveč trpeli. Pokrajina je zanimiva, saj je v marsičem drugačna: tu pridelujejo tudi riž, tu so doma konji

in goveda, ki jih gojijo v velikih čredah. Tudi vinogradništvo je razvito. Trta je nizka, da sprejema toploto tudi iz tal in da grozdje lepše zori.

V malem, idiličnem mestecu San Maries se srečajo vsako leto v začetku junija Romi z vsega sveta. Morda se spomnite vsakoletnega konflikta v bližini Beljaka, kjer je počivališče in kraj srečanja Romov prav na poti v to mesto.

Tretjega dne smo prišli do Barcelone v španski Kataloniji, kjer smo dvakrat prespali. To trimilijonsko mesto je eno največjih sredozemskih pristanišč. Z vodičem smo si ogledali mesto, čudovito katedralo, ki jo gradijo že nekaj desetletij z denarjem, ki ga poklanjajo verniki, medtem pa je njen arhitekt že zdavnaj umrl.

Kakšna razlika v pokrajinah! Aragonija, kamor smo nadaljevali pot, nima veliko vode, zemlja je skoraj bela in skrbno obdelana. Prekorčili smo reko Ebro in iz daljave so nas pozdravili visoki, stožčasti vrhovi gora. Na gori Montserrat je znamenit benediktinski samostan s črno Madono in dragocenimi zakladi. Iz Aragonije smo se peljali v Navaro z glavnim mestom Pamplona. To je mesto, ki ga morda poznate s televizije: vsako leto spustijo po ulicah bike, ljudje jih dražijo in bežijo pred njimi in mar-

Del udeležencev izleta pred spomenikom padlim za Francijo v Biarritz

sikdaj terja to početje tudi kakšno smrtno žrtev.

Zjutraj smo pa v hotelski veži zapeli partizansko »Na oknu glej obrazek bled«. Melodija izvira iz Španije iz državljanske vojne pred 60 leti. Slišal nas je hotelski delavec, se prerinil do recepcije in z odobravanjem pozdravljal naše petje.

Po obronkih Pirenejev smo se bližali Biskajskemu zalivu, za nami so ostajali hribi in veliki pašniki z ovcami. In že smo bili pred Atlantikom, ki se je zaradi megle zdel ko kipeče mleko. Skorajda bi ne opazili, da smo prešli špansko-francosko mejo – to je pač Evropa! Seveda smo si ogledali tudi mondeno letovišče Biarritz in se strahoma čudili ogromnim va-

lovom Atlantika. Ob obali je tudi velik spomenik tistim, ki so umrli v obeh svetovnih vojnah za Francijo. Pozno popoldne smo prišli v Lurd. Hotel Christina, ki ga je zgradil ladjar Onassis, je sprejel tudi nas. Videli smo veliko število romarjev in invalidov, ki upajo, da jim bo pomagala lurška Marija. Na poti proti domu smo prenočili še v Grenoblu, pot nas je vodila skozi Švico, mimo Ženeve, Züricha in številnih jezer, zadnjo noč pa smo prespali že v predarškem Feldkirchu.

Ves čas potovanja smo imeli lepo vreme, dobre volje pa smo imeli dovolj s seboj. Šoferju Hanziju in organizatoriki Milki pa hvala za ta izlet!

Vera Amenič

SLOVENSKA GIMNAZIJA

Dijaki/dijakinje obiskali Bruselj

Za trenutek slikanja so bili dijaki ZG za Slovence središče evropskega mesta Bruselj

Od 3.6. do 8. 6. je peti razred ZRG za Slovence bil na obisku v evropskem mestu Bruslju. Zanimivo ekskurzijo sta organizirala razredničarka Zalka Kuchling in Štefan Pinter. Pred potovanjem v Belgijo so dijake/dijakinje podrobno informirali profesorji o splošnih vprašanih Evropske unije.

V ponedeljek zvečer smo radosni in z mešanimi občutki odpotovali z nočnim vlakom preko Münchena v Bruselj. V torek, na dan prihoda, smo bili povabljeni v Evropski parlament, kjer nas je prisrčno sprejel naš rojak Bojan Schnabl.

Vodil nas je skozi parlament in nam razložil funkcijo in delovanje tega vseevropskega parlamenta. Predavanje je bilo zelo informativno.

V sredo smo bili gostje v stalnem zastopstvu Avstrije v EU.

Tam nas je prijazno sprejela poslaniška svetnica K. Schicht, ki nam je predavala na temo »Avstrija v EU«. Sledila sta referata o Europol in o Gospodarski in monetarni zvezi. Nato smo obiskali Koroški biro v Bruslju, kjer nas je sprejela simpatična voditeljica Hausstratte-Assam. Zelo se je veselila

našega obiska. Razložila nam je, kako je prišlo do ustanovitve tega biroja in o njegovih nalogah za deželo Koroško v Bruslju.

Tretji dan nas je pot vodila z vlakom v zanimivo in lepo srednjeveško mesto Brügge. Ogleдали smo si znamenite cerkve,

staro mesto in se vozili z ladjo po številnih kanalih. Četrty in zadnji dan smo si ogledali nekaj muzejev v Bruslju, med drugim: muzej stare in moderne umetnosti, Comic muzej in avtomuzej. Nato smo si ogledali mesto Bruselj, ki je polno lepih trgov, starih hiš, trgovin, kavarn in restavracij. Po naporu, vendar zanimivem ogledu starega mesta smo se vrnili v hotel, kjer nas je čakal avtobus, ki nas je pripeljal na kolodvor. Vrnili smo se polni lepih spominov in doživetij v domače kraje.

M. E.

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Potrebujejo ženske čokolado?

piše dr. Štefka Vavti

Pred nekaj dnevi je bila videti na televizijskem zaslonu dokumentacija z naslovom: *Ženske potrebujejo čokolado. Zakaj ta naslov? Ker je šlo pri oddaji za teme kot: vitkost, hujšanje, idealna figura, požrešnost in druge probleme, ki jih imajo nekatere ženske že zato, ker jim družba vedno spet sugerira, kakšne naj bi bile, da bi se znašle vsaj nekje v bližini ideala, ki ga nam predpisuje diktat mode?*

V oddaji so prišle do besede prizadete ženske, to se pravi ženske, ki trpijo zaradi odvečne teže, pa tudi ženske, ki jim je uspelo shujšati, psihoterapevt in analitičarka. Govorili so iz svojih vidikov o temi, s katero se velikokrat ukvarjajo ženske in mlada dekleta... *Ženske, ki imajo nekaj kilogramov več, se v družbi nešteto krat soočajo z raznimi predsodki kot na primer tale: debele ženske so požrešne in lene povrh, niso disciplinirane. Ti predsodki pa jih često privedejo tako daleč, da začnejo razne diete, samo da bi se približale nekakšnemu (spornemu) idealu; predsodki zbuja vrhu tega nezadovoljstvo z osebo. Tako se zgodi, da se vse vrte le še okrog života, diete in hujšanja. Problematično postane, če so prizadete mlade deklice, ki pri tem lahko zbolijo za neko vrsto strasti po hujšanju. Ta bolezen je sicer psihične narave, svoje korenine pa ima tam, kjer modna industrija diktira ideal v kilogramih, zanemarija pa ideal osebnosti, ki je uravnovešena, počiva sama v sebi, izžareva »mir s seboj in vsem svojim bitjem«.*

Včasih se mi zdi, da je povpraševanje na »lepotnem trgu« skrajšano na neke vrste sterilno lepoto, zanemarija pa se izžarevanje, ki ga ima prava osebnost, zadovoljstvo s seboj, ki se zrcali v telesu, ki ga vidimo na obrazu prizadete osebe, ki se odraža na njeni držji ipd.

Vprašam se, kaj imamo od idealne figure, če pa se moramo zanjo odpovedati (skoraj) vsemu, kar radi uživamo? Ali cena za to ni previsoka? Če pa se enkrat najdemo v začaranem krogu hujšanja, potem nas zaseduje slaba vest: »Kaj bi brez čokolade, ki se mi počasi staja na jeziku!« vzdihne morda marsikatera z menoj... In prepričana sem, da je bolje, če si dovolimo uživati in živeti s svojimi čuti in si nehamo popovedovati vse, kar ljubimo. Tako bomo namreč laže našle pravo mero in uravnovešenost – ne samo pri jedi.

MEDNARODNI

FOLKLORNI FESTIVAL

Pester spored čaka obiskovalce Mednarodnega folklornega open-air festivala, ki ga prireja folklorna skupina SPD Trta, 29. junija pred župniščem v Žitari vasi. Večer narodnega plesa bodo sooblikovale kakovostne skupine iz Nemčije, Slovenije in Avstrije.

Namen prireditve je predvsem seznanjenje gledalstva z raznolikostjo sosednjih kultur in njihovih navad. Festival naj pa tudi pokaže, da je vsem narodom skupen ples, ki zblizuje in povezuje ljudstva.

Ob slabem vremenu bo prireditev v ljudski šoli v Žitari vasi.

Prisrčno vabljeni!

K & K CENTER

LIKOVNA DELAVNICA
s Kristijanom Sadnikarjem
»*Slike iz narave*«
od 12. leta naprej
v k & k centru
v Šentjanžu, 21. 6.,
ob 16. uri

VELIKO RAZOČARANJE ZA SAK POD 16

SAK pod 16 - Magdalen/Treffen: 1:2

Utrjenost in razočaranje med igralci po razburiljivi tekmi v Grabštanju

V sredo, 12. junija, je SAK pod 16, zmagovalac jakostne skupine vzhod, igral proti moštvu Magdalen / Treffen, zmagovalcu jakostne skupine zahod. Hitri in borbeni igri je botroval uspeh in SAK je zaslužno zmagal z 1:0. Lahko bi zmagali z večjo razliko v golih, vsaj po šansah sodeč, a jih nismo znali prav izkoristiti.

V soboto, 15. junija, pa je bila povratna tekma v Grabštanju pred razmeroma veliko kuliso. Žal pa ta dan ni bil dan domačinov. Večina igre se je odvijala v sredini. Nasprotnik je bil rahlo v prednosti in je tik pred odmorom povedel z

1:0. S tem je bil rezultat iz prejšnje tekme izenačen.

V drugem polčasu pa je bil največji problem za SAK sodnik; enostransko sojenje je pravzaprav odločilo izid tekme. Nasprotnika pa je imel SAK tudi v vetru: ko je A. Lessnig streljal na prazen gol, je veter odnesel žogo mimo. Pet minut pred koncem tekme je A. Kesselbacher podrl nasprotnika v 16-metrovki, a sodniku se ni zdelo, da bi moral prisoditi jasno enajstmetrovko. V protinapadu je padel igralec Magdalena izven 16-metrovke domačinov in tokrat je sodnik takoj dodelil enajstmetrovko.

Gostje so povedli z 2:0. Ogorčenje med igralci in navijači je bilo veliko, saj tekma ni bila odločena na športni način. SAK je v zadnjih minutah po lepi akciji izboljšal rezultat na 1:2 (I. Woschitz), a to je bilo premalo, ker štejejo več goli, ki jih je dalo moštvo na tujem igrišču.

S tem je SAK postal koroški viceprvak v jakostni skupini pod 16.

Na koncu pa se v imenu moštva zahvaljujem podpredsednici Zveze slovenskih organizacij Sonji Wakounig za pice in pijačo, kar nam je razočaranje malce olajšalo.

Štefan Wieser

NOGOMET

Prvenstvo končano

Spreteklim koncem tedna se je tudi v nižjih razredih končalo nogometno prvenstvo. V regionalni ligi sredina se je v zadnji tekmi rešil izpada Trg, tako bo prihodnjo sezono v tej 3. ligi igralo po vsej verjetnosti kar pet koroških moštev. Prvak koroške lige Austria Celovec, Trg, WAC, VSV in kot vse kaže, tudi SAK.

Iz koroške lige pa je izpadlo moštvo ATUS Borovlje, ki bo sedaj skupaj s prvacom 1. razreda C, z DSG Borovlje, tekmovalo v podligi vzhod. Tu so Bilčovščani končali prvenstvo na 7. mestu. Predvsem v vignetnem delu so številne poškodbe in tudi izključitve standardnih igralcev oslabile moštvo in preprečile boljšo uvrstitev. Trener Sigi Hobel, ki je pet let vodil Bilčovs, bo mesto trenerja oddal in se posvetil nekoliko bolj gradnji svoje hiše.

V I. razredu D bi se z malo več sreče glasil prvak tudi Šmi-

hel, kjer je Beno Germadnik z mladim moštvom presenetil in zasedel izvrstno 2. mesto.

Na 6. mestu so Kapelčani pod vodstvom trenerja Bošnjaka zaključili prvenstvo in so s tem mestom zelo zadovoljni.

Vse manj zadovoljni pa so Selani, ki so se šele v zadnji tekmi rešili izpada. Tudi tu je bil vignetni del prvenstva precej slabši kot jesenski. Poleg tega pa je Selane v zimskem prestopnem roku zapustil Aleksander Mak (DSG Borovlje), ki je bil steber selske obrambe, kar je Selane gotovo oslabilo.

Iz tega razreda pa je na žalost izpadla Globasnica, ki mora nazaj v tako imenovano nogometno klet, v 2. razred. Razočaranje je seveda veliko in potrebno bo ponovno precej energije in požrtvovalnosti, da bo Globasnica športno zopet na takem višku, kot je bila pred leti, ko so igrali Globašani v podligi vzhod.

Euro 96 - evropsko prvenstvo

Že dobrih 14 dni skorajda tečejo v Angliji tekme za naslov evropskega prvaka. Dosedaj večjih presenečenj ni bilo. Danska, ki je še nosilec naslova evropski prvak, ni mogla odigrati zadovoljivo in tudi nihče ni pričakoval, da bi tudi letos igrala važno vlogo pri boju za naslov. Zato pa je Nemčija že dovolj jasno pokazala, da je kandidat za prvo mesto. Jasno je premagala Češko in Rusijo in s tem že dosegla prvi cilj – uvrstitev med zadnjih osem moštev.

Sedaj bo seveda vse težje. V polfinale se uvrstijo lahko le še štiri moštva. Nato pa se bo izkazalo, katero bo ob koncu najsrečnejše.

2. razred A

V tem razredu, kjer so igrala le rezervna moštva oziroma pod 19 drugoligašev in regionalne lige, je igralo tudi moštvo SAK II pod vodstvom Miha Kreutzta, ki svojim fantom ni bil le trener, pač pa tudi vozač, saj je moral fante večinoma pripeljati na trening in tekme, nato pa jih zvoziti tudi domov. To, pravi Kreutz, je največji problem tega moštva, kajti napor, ki ga mora vsak posameznik tu vložiti, je veliko večji kot pri drugih klubih.

Miha Kreutz: »Ob začetku smo si stavili vsekakor previsok cilj – želeli smo postati prvak tega razreda – sedaj, ob koncu prvenstva, pa zasedamo le zadnje mesto. Mislim pa, da tukaj mesto ni tako merodajno, kajti igrali smo polovico tekem brez igralcev iz prve ekipe. Vsa druga moštva so

vedno imela v svojih vrstah več igralcev iz prve ekipe, kajti povsod so mladi igralci vključeni tudi že v prvo ekipo. Kljub temu smo dostikrat bili na igrišču boljši, čeprav se v rezultatih to večinoma ni kazalo. Naša največja pomanjkljivost je bila, da nismo izkoristili danih priložnosti.

Kljub vsemu pa so se moji igralci veliko naučili, športno napredovali, kajti morala in pripravljenost za delo v ekipi nikdar nista padli. Zato sem s temi fanti zadovoljen, čeprav zastavljenega cilja nismo dosegli, so pa silno marljivi in navdušeni nogometaši.

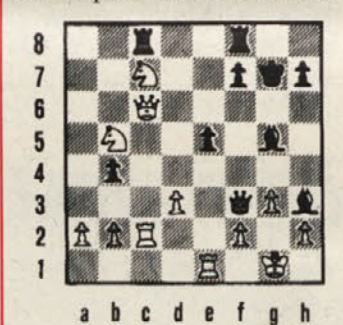
V kakšni obliki oziroma v kateri skupini bo ekipa SAK II nastopila jeseni, se trenutno še ne ve, kljub temu sem prepričan, da bo ekipa napredovala in se razvijala naprej.«

ŠAHOVSKI OREH ŠTEV. 34

Levitina - Gaprindašvili / SZ 1979

Kritično polje g2 v belem taboru trenutno kontrolira bela dama s polja c6, vendar želi črna, ki je na potezi, na vsak način nadaljevati napad na belega kralja.

Kako ji to uspeva, bo pokazala pravilna analiza nastala

le pozicije. V kolikor ne boste uspeli, pa si oglejte rešitev in znali boste ceniti ustvarjalnost nekdanje svetovne prvakinje!

Rešitev štev. 33
Že prva poteza belega napoveduje nenavaden razplet partije. 1.La3!! Beli črnopoljni lovec se razveže z žrtvijo trdnjave in poseže v igro na poševnici a3 – f8! 1...Tb1: 2.Dh6+! še druga izredna poteza belega! 2...Kh6: /na 2...Kf7 3.Df8 mat / Po jemanju dame je črni matiran: 3.Lf8+ Kh5 4.Le2+ Kg5 5.h4 mat. Tudi kaj takega se lahko zgodi na šahovnici!

ŠPORTNI KLUB HODIŠE

Prvak 2. razreda D

Športni klub iz Hodiš sodeluje na koroških nogometnih prvenstvih že od leta 1979, tokrat pa je že drugič dosegel vstop v prvi razred. Šele v zadnji tekmi, ki je potekala zelo borbeno in napeto, so nogometaši dosegli svoj cilj. Domača Posojilnica-Bank je k uspehu čestitala, kar je bilo pa še več vredno: moštvo je podarila garnituro nogometnih dresov, za katere se igralci prisrčno zahvaljujejo.

Od leve zadaj: poslovodja Spitzer, Zwander, Reiter, Reichel, Jansen, Boštjančič, Ogris, Maier in trener Seidel; čepijo pa F. Hermanitz, Lochner, Sekoll, M. Triebnik, Muharemovič, M. Hermanitz, H. Triebnik. Manjkata še Mokina in Strauß.

